

Elina Hasanen

LUMILAUTAILUN KULTTUURINEN MERKITYKSENANTO

Jyväskylän yliopisto
Liikunnan sosiaalitieteiden laitos
Liikuntasosiologian
pro gradu -tutkielma
Kevät 2001

TIIVISTELMÄ

Elina Hasanen: Lumilautailun kulttuurinen merkityksenanto

Jyväskylän yliopisto, liikunnan sosiaalitieteiden laitos

Liikuntasosiologian pro gradu -tutkielma 2001

93 sivua + liite 3 sivua

Lumilautailu on nopeasti kasvava talviurheilulaji. Suomessa oli vuonna 1999 harrastajia jo 224 120. Näistä suurin osa on nuoria; alle 20-vuotiaita on 59 prosenttia ja alle 15-vuotiaita 32 prosenttia. Enemmistö harrastajista laskee freestyle-lautailua. Lumilautailu on melko nuori laji, mutta on ehtinyt saada ympärilleen jo kehittyneen organisaation sekä teollisuuden.

Tässä tutkimuksessa tarkastellaan merkityksenantoa, jota lumilautailukulttuurin sisällä ja lumilautailukulttuuria koskien tapahtuu. Aineistona ovat seitsemän nuoren lumilautailijan, jotka enemmistöltään ovat freestyle-lautailijoita, teemahaastattelut. Taustakirjallisuus on etupäässä kulttuuritutkimusta ja nuorisokulttuuria käsittelevää sekä pohjois-amerikkalaista lumilautailun tutkimusta. Aineistosta selvitetään teemoittain laadullisen tutkimuksen keinoin teorioista tärkeäksi havaittuja merkityksenannon alueita: identiteetin rakentaminen, ryhmiin kuuluminen, urheilullisuuden ja elämyksellisyyden vastakkainasettelu sekä suhde kaupallisuuteen.

Tutkimus osoittaa, että lumilautailukulttuurissa näkyvät selkeästi jälkimodernin nuorison identiteetin rakentaminen tyylin kautta, ryhmään kuuluminen vaihtelevilla satsausasteilla sekä työ- ja velvollisuusetiikan heikkeneminen ja väistyminen elämyksellisyyden ja hauskuuden tieltä. Erityistä lumilautailukulttuurille on ristiriitainen suhde kilpailullisuuteen sekä kaupallisuuteen. Kulttuurin sisältä on myös löydettävissä selkeästi erilaisia harrastajia erilaisine merkityksenantoineen.

Asiasanat: lumilautailu, nuorisokulttuuri, osakulttuurit, elämäntyyli, elämäntapa, liikuntakulttuuri, ruumiinkulttuuri, erottautuminen

SISÄLTÖ

1	MERKITYKSIÄ LAUDANPÄTKÄSTÄ	6
2	LUMILAUTAILU HARRASTUKSENA.....	8
2.1	Harrastajat.....	8
2.2	Lajit.....	9
2.3	Organisaatio, kilpailutoiminta ja liiketoiminta.....	10
3	TUTKIMUKSEN TOTEUTUS	11
3.1	Tutkimuksen tarkoitus	11
3.2	Tutkimusaineisto	12
3.3	Tutkimusmenetelmä	13
3.4	Aineiston analyysi ja raportointi.....	14
4	IDENTITEETIN RAKENTAMINEN.....	15
4.1	Jälkimoderni refleksiivisyys	16
4.2	Merkkejä ja merkityksiä	17
4.3	Tyyli.....	18
4.4	Ruumiillisuudella tyylittely	21
4.5	Maskuliininen identiteetti	22
5	HAASTATELLUT IDENTITEETIN RAKENTAJINA	23
5.1	Lajin valitseminen	23
5.2	Lumilautailijan tyyli	26
5.3	Yksilöllinen tyyli	28
5.4	Maskuliinisuus.....	30
6	JÄLKIMODERNIN NUORISOKULTTUURIN RYHMÄT	32
6.1	Alakulttuuri.....	32
6.2	Löyhät ryhmät.....	33
6.3	Elämäntyyli ja elämäntapa.....	35

6.4 Lumilautailun kulttuurihistoriaa	36
6.4.1 Vaikutteita lainelautailusta ja rullalautailusta	36
6.4.2 Organisoituminen ja kaupallistuminen	38
6.4.3 Vaikutteita liikuntakulttuurin ulkopuolelta	39
6.4.4 Tämän päivän pyrkimyksiä	40
7 KULTTUURINEN RYHMÄILMIÖ AINEISTOSSA	41
7.1 Alakulttuurisuus	42
7.2 Jäsenyys kulttuurissa	45
7.3 Lumilautailu elämäntyylinä ja -tapana.....	47
7.4 Erot lajin sisällä	48
7.5 Lumilautailun hengen etsintää?	51
8 PERINTEISTÄ URHEILUA VAI ELÄMYKSELLISYYTTÄ	52
8.1 Työ- ja velvollisuusetiikan heikkeneminen	52
8.2 Lumilautailun kilpailullisuuden piirteitä	53
8.3 Olympialajiksi tulon vaikutukset.....	55
8.3.1 Treenauksen lisääntyminen	55
8.3.2 ISF vastaan FIS	56
8.3.3 Aikuisten kurinpito	57
9 HAASTATELTUJEN NÄKEMYKSET KILPAILULLISUUDESTA.....	58
9.1 Harrastajan oma kilpailullisuus	59
9.2 Kuvaukset lumilautailukilpailuista.....	61
9.3 Urheilua?	62
9.4 Suhtautuminen harjoitteluun	64
9.5 Olympialaiset ja ISF vs. FIS	66
10 AITOA VAI KAUPALLISTA	69
10.1 Lumilautailun tuote.....	69
10.2 Kaupallisuuden vastustus	71
11 HAASTATELTUJEN ASEENTEET KAUPALLISUUTEEN	72

11.1 Seppo-superhengareita ja hip-hoppareita	73
11.2 Aitousden kaipuuta	74
11.3 Sponsorointi ja ammattilaisuus.....	77
12 LUMILAUTAILU MERKITYKSIINÄ.....	80
LÄHTEET	90
LIITE	94

1 MERKITYKSIÄ LAUDANPÄTKÄSTÄ

Maailma on täynnä merkityksiä. Esimerkiksi jokaisella esineellä on oma merkityksensä, joskus useita eri merkityksiä eri ihmisille. Lumilauta on yksi merkityksellisistä esineistä.

”Ja siinä on semmosta glamouria, mitä nyt ei kyllä välttämättä jossakin puupalassa niin hirveesti ookaan. Että mä nään sen puupalikkana, jossa on pari viipaletta rautaa ja lasikuituu ja tolle. Sit siihen liitetään tommosia juttuja. — — Jos niinku ihminen jaksaa leikkiä tollasella puupalalla, ni on vaan hauskaa, et siitä tehdään noin monipuolinen aihe. Sitten loppujen lopuks kaikkine huonoine puolineen se on monipuolinen. Et yks puunkappale antaa niin paljon.” (poika 24 v.)

Yksi puunkappale on ollut lähtökohtana moninaisen kulttuurin synnylle. Laudan, sen käyttäjien ja heidän käyttäytymisensä ympärille on muodostunut suuri määrä merkityksiä, joita jatkuvasti kulttuurin sisällä muokataan ja jotka myös muokkautuvat kulttuuriin vaikuttavien ulkoisten voimien mukaan.

Lumilautailu on noussut hyvin suosituksi talviurheilulajiksi. Lumilautailukulttuurin jäsenistä suurin osa on nuoria. Miksi lumilautailu sitten on niin suosittu laji erityisesti nuorten keskuudessa? Mitä sellaista lumilauta ja sen ympärille rakentunut kulttuuri sisältää, jonka nuoret kokevat kiinnostavana tai tarpeellisena? Lumilautailun täytyy tarjota juuri nuorille jotakin, joka heidän elämänvaiheessaan on merkityksellistä. Tässä tutkimuksessa pyritäänkin selvittämään lumilautailukulttuurin moninaisia piirteitä ja niiden käyttöä merkityksinä.

Tutkimusaiheen valintaan antoi sysäyksen juuri lumilautailun näkyvyys rinteessä, mediassa ja myöskin yleisesti esimerkiksi nuorison pukeutumistyyliissä. Heräsi halu selvittää, millainen lumilautailukulttuuri harrastajien näkökulmasta on, päästä median antamaa kuvaa syvemmälle. Tähän tässä tutkimuksessa pyritään laadullisen

kulttuuritutkimuksen keinoin tarkastelemalla lumilautailukulttuurin merkityksellisyyttä nuorisokulttuurin ja liikuntakulttuurin näkökulmista. Empiirisenä aineistona on seitsemän nuoren lumilautailijan teemahaastattelua, joiden perusteella tehdään tulkintoja siitä, millainen kulttuuri, elämäntyyli ja merkitysten lähde lumilautailu näille nuorille on. Yksittäistapausten kautta voidaan tulkita koko lautailukulttuuria sekä liikunta- ja nuorisokulttuurin ajankohtaisia piirteitä ja kehityssuuntia.

2 LUMILAUTAILU HARRASTUKSENA

Lumilautailu on vielä suhteellisen uusi laji Suomessa. Siksi onkin aluksi tarpeellista esitellä sen peruspiirteitä. Tässä luvussa kerrotaan yleistä lajin harrastajista, harrastuksen laajuudesta, lajin ominaispiirteistä liikuntamuotona ja urheilumuotona sekä organisaationa ja liikealana. Uutena lajina lumilautailu jatkuvasti muuttuu, laajenee, monipuolistuu, organisoituu ja kaupallistuu.

2.1 Harrastajat

Lumilautailu on nopeimmin kasvava talviurheilulaji (Areng & Willners 1996, 14). Maailmassa harrastajia arvioidaan olevan vuonna 2000 noin 3 miljoonaa (Keller 1998, 14). Suomessa harrastajamääräksi arvioitiin 45 000 vuonna 1997. Rinteiden käyttäjistä lumilautailijat muodostivat silloin vajaan kolmanneksen. Lajin arveltiin kuitenkin ohittavan laskettelun harrastajamäärissä jo 2000-luvun alkuvuosina. (Koululiikunta 1997, 28) Vuonna 1999 virallisen tutkimuksen tulokseksi saatiin jo 224 120 harrastajaa (Bäckström 2000).

Lajin harrastajat ovat suurimmaksi osaksi nuoria ja miespuolisia. Alle 20-vuotiaita harrastajista on Suomessa 59 prosenttia, alle 15-vuotiaita 32 prosenttia. Yli 30 ikävuoden sijoittuu vain noin viidennes. Myöskin eniten kasvua on alle 20-vuotiaiden ryhmissä. (Bäckström 2000) Vuonna 1996 miespuolisia oli harrastajista koko maailmassa noin 80 prosenttia, mutta naispuolisten laskijoiden osuus on ollut kasvussa (Areng & Willners 1996, 14).

2.2 Lajit

Lumilautailu voidaan jakaa freestyle-lautailuun, vapaalaskuun eli freeride-lautailuun ja ratalautailuun. Lajit eroavat toisistaan rinteiden käytön, laskutavan ja osin välineidenkin osalta. (Schäffner 1996, Ohlin 1999 mukaan)

Freestyle on lumilautailun lajeista harrastetuin; sitä laskee Suomessa 65 % harrastajista. Freestyle-lautailussa laudalla tehdään erilaisia temppuja, mikä yleensä tarkoittaa hyppyjä halfpipessa tai monenlaisissa hyppyreissä ja esteissä. Halfpipe on 50-100 metriä pitkä kourumainen lumirakennelma. Halfpipe on ainoa virallinen freestyle-kilpailulaji. Kilpailussa temppuihin tavoitellaan korkeutta ja vaikeutta esimerkiksi pyörimisellä ja hypyn aikana laudasta otettavilla otteilla, sekä laskuun kokonaisuudessaan sujuvuutta, laudan hallintaa ja energisyyttä. Muita freestyle-lajeja ovat big jump, joka tarkoittaa hyppyä suurehkosta hyppyristä, quarterpipe, joka suoritetaan halfpipen puolikkaassa, sekä boardslide, joka tarkoittaa liukumista jonkin esineen, esimerkiksi kaiteen, päällä. Yleistymässä rinnekeskuksissa ovat lumilautapuistot ja näitä suppeammat lumilautastriitit, joista löytyy monenlaisia hyppyreititä, kaiteita yms. freestyle-lautailijan temppuilupaikoiksi. (Areng & Willners 1996, 14, 35, 79-80, 89-91)

Freeride-lautailu eli vapaalasku tarkoittaa laskemista useanlaisissa paikoissa: rinteessä, rinteiden ulkopuolella eli off-pistessä tai puuterilumella (Schäffner 1996, Ohlin 1999 mukaan). Yleensä vapaalaskusta puhuttaessa viitataan laskemiseen rinteiden ulkopuolella mahdollisesti hyppien luonnonesteiden yli. Nimensä mukaisesti vapaalasku kuitenkin voi tarkoittaa minkälaista lautailua vaan. (Areng & Willners 1996, 37)

Vapaalaskua vaikeissa olosuhteissa jyrkillä vuorenrinteillä on extreme-lajeihin lukeutuva big mountain -lautailu. Lajin kilpailumuotoa kutsutaan freeridingiksi. Kilpailussa jokainen kilpailija vuorollaan laskee alas saman vuorensinämän ja tuomarit arvostelevat laskun. Arvosteluun vaikuttaa ajolinja, laskun sujuvuus, aika sekä laskun aikana suoritettut hyppyt. (Lähdes 1998, 18-19)

Kolmas lumilautailun laji, ratalautailu eli alpine-lautailu, on laskemista hoidetussa rinteessä leikkaavia käännöksiä tehden, mahdollisimman vauhdikkaasti. Käytettävä lauta on freestyle-lautaa jäykempi ja pitempi sekä keskeltä kapeampi, mikä mahdollistaa vauhdikkaat käännökset. Lisäksi laudan päistä vain toinen on kaareva, kun taas freestyle-laudassa molemmat päät ovat kaarevat. Freestyle-laudalla on mahdollista näin laskea molempiin suuntiin, mikä on temppujen kannalta tärkeää. Jalkineet ovat myös näissä kahdessa lajissa erilaiset. Ratalautailu vaatii monoilta paljon tukea, joten monet ovat samaa kovaa materiaalia kuin laskettelumonot. Freestyle-lautailukengät ovat pehmeämmät. Ratalautailussa on kaksi kilpailulajia, suurpujottelu sekä paripujottelu, joka lasketaan kahdella vierekkäisellä samanlaisella radalla. (Areng & Willners 1996, 56, 62-64)

Lisäksi on olemassa freestyle- ja ratalautailun yhdistävä uusi kilpailumuoto nimeltään boardercross (ISF History 1999). Tässä lajissa yleensä 6 kilpailijaa laskee kapeahkoa, hyppyreitää ja kaarteita sisältävää rataa yhtäaikaan. Kanssalaskijan estäminen on sallittua, tarttuminen tai tahallaan tönäisy kuitenkin ei. Boardercrossissa yhdistyvät ratalautailun nopeus ja freestyle-lautailun tempputaidot. (Areng & Willners 1996, 60-61) Epävirallisia kilpailulajeja on vielä useita muitakin, nimeltään mm. banked slalom ja slope style (Sunimento 1996, 9).

2.3 Organisaatio, kilpailutoiminta ja liiketoiminta

Lumilautailulla on kehittynyt organisaatio ja lajissa järjestetään runsaasti kilpailuja. Johtava organisaatio on International Snowboard Federation, ISF, joka perustettiin vuonna 1983. Sen jäseniä ovat kansalliset lumilautailuliitot, mm. vuonna 1988 perustettu Suomen Lumilautaliitto, SLL. SLL:lla on jäseninään 52 suomalaista lumilautailuseuraa (SLL Seurat 2000). Seuroissa oli jäseniä kaudella 1995/1996 yli 2000 (Areng & Willners 1996, 14), vuonna 2000 heitä on noin 3500 (Bäckström 2000). Lisäksi ISF:n alaisena toimii ammattilaislautailijoiden liitto PSA, kansallisten liittojen edustaja ISA, rinnekeskusten liitto ISRA sekä lumilautailuteollisuuden liitto ESIF.

ISA:iin kuuluu tällä hetkellä liittoja 44 eri maasta. Myös Kansainvälinen Hiihtoliitto, FIS, on sisällyttänyt lumilautailun ohjelmaansa. (ISF History 1999; SLL Info - Historia 2000)

Lumilautailussa kilpaillaan mm. maailman-, Euroopan- ja Suomen mestaruuksista useammassa ikäryhmässä, sekä vuodesta 1998 lähtien myös olympiamitaleista halfpipessa sekä suurpujottelussa. Lisäksi järjestetään lukuisia muita kilpailuja, esimerkiksi halfpipe- ja big jump -kutsukilpailuja. Kilpailijoita on harrastajista vain pieni osa. Suomessa tähän joukkoon kuuluu noin 480 laskijaa (Bäckström 2000). Joukko menestyneitä ja taitavia lautailijoita toimii ammattilaisina mm. laskien kutsukilpailuissa ja esiintyen lautailuelokuvissa.

Lumilautailun ympärille on kehittynyt kokonainen teollisuuden haara. Lumilautailutuotteiden valmistajia on maailmanlaajuisesti noin 170 ja markkinat kasvavat jatkuvasti (Green & Lewis 1997, 41-45). Esimerkiksi Suomessa myytiin kaudella 1995/96 10 000 lautaa, joka oli 30 % enemmän kuin edellisenä vuonna (Koululiikunta 1997, 28). Lumilautailuun liikealana kuuluu varsinaisen välinetuotannon lisäksi vaatteiden, kilpailujen, suorituspaikkojen, sponsoreiden, musiikin ja taiteen tuotantoa sekä laaja mediasektori lukuisine tv-ohjelmineen, internetsivuineen, lehtineen ja videoineen (Lindahl 1998,11).

3 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

3.1 Tutkimuksen tarkoitus

Tarkoituksena on muodostaa kuva siitä, kuinka nuori lumilautailija toteuttaa kulttuurista merkityksenantoa harrastuksessaan. Pyritään tarkastelemaan sitä, kuinka lajin harrastajat rakentavat identiteettiään lumilautailukulttuurin kautta valitsemalla merkityksiä

moninaisesta merkitysten maailmasta. Tarkastellaan sitä, millaisena kulttuurina, ryhmänä ja elämäntyylinä lajikulttuuri tutkittavien harrastajien lausunnoissa näyttäytyy, millaiseen elämäntyyliin se viittaa ja millaiset kulttuuriset vaikutteet siinä näkyvät. Tarkoitus on myös selvittää, kuinka yhtenäinen kulttuuri lumilautailu on. Tämä tapahtuu huomioimalla harrastajien merkityksenantojen eroavaisuuksia.

3.2 Tutkimusaineisto

Tutkimuksen pääaineistona on seitsemän lumilautailijan haastattelua. Haastattelut suoritettiin kahdenkeskisinä touko-kesäkuussa 1999, nauhoitettiin ja kirjoitettiin nauhoilta sanatarkasti ylös. Haastatellut ovat iältään 15 - 24 vuotiaita ja harrastustasoltaan, -tavaltaan ja -historialtaan erilaisia. Osa lumilautailijasta kilpailee ja sponsoroituna, osa harrastaa omin varoin eikä kilpaile, osalle laji on myös ammatti. Haastatteluissa pyrittiin selvittämään harrastajan merkityksenantoa, jolloin teemoiksi oli valittu harrastuksen aloittaminen, oman harrastamisen kuvaus, lumilautailun ja sen harrastajan yleinen kuvaus, kilpailullisuus ja ammattilaisuus, kaupallisuus sekä tulevaisuus. Haastattelut kestivät tunnista puoleentoista tuntiin. Liitteessä ovat nähtävissä tarkemmin haastattelujen teemat.

Taustakirjallisuus koostuu enimmäkseen nuorisotutkimuksen ja kulttuurisosiologian teoksista ja artikkeleista sekä lumilautailua käsittelevistä, myös ei-tieteellisistä, artikkeleista ja tutkimuksista. Tärkeä ei-tieteellinen lähde ovat muutamat liikunta-alan ja lumilautailun lehdet, joista on erityisesti tarkasteltu olympialaisiin liittyvää keskustelua.

3.3 Tutkimusmenetelmä

Tutkimuksessa pyritään selvittämään lumilautailukulttuurin ilmenemistä tutkittavien maailmassa. Tämän vuoksi kannattaa valita menetelmä, joka tuo tutkittavien tärkeiksi kokemat asiat esille. Siksi menetelmänä on teemahaastattelu. Teemahaastattelu on ollut nuorisotutkimuksessakin paljon käytetty menetelmä, esimerkiksi Hoikkala tutkimuksessaan Katoaako kasvatus, himmeneekö aikuisuus? (Hoikkala 1993) sekä Lähteenmaa useissa tutkimuksissaan (Lähteenmaa 2000) ovat käyttäneet teemahaastattelua aineiston keräämiseen. Lähteenmaa perustelee teema- ja syvähaastattelun käyttöä sillä, että kyselytutkimus ei ongelmitta sovellu ihmisten asioille antamien merkitysten tutkimiseen (Lähteenmaa 2000, 58).

Teemahaastattelu on lomakehaastattelun ja syvähaastattelun eli avoimen haastattelun välimuoto. Lomakehaastattelussa kysymysten muoto ja järjestys on täysin määrätty; lomahaastattelu on strukturoitu. Tiedonkäsittely on nopeaa, mutta vastausvaihtoehdot todennäköisesti heijastavat enemmän tutkijan kuin tutkittavien käsityksiä. Avoin haastattelu on keskustelunomaista, strukturoimatonta. Keskustelut voivat koskea lähes mitä tahansa ja aiheen vaihto tapahtuu yleensä tutkittavan aloitteesta. Avoimessa haastattelussa tutkija kerää tietoa varoen häiritsemästä itse keskustelua. Teemahaastattelu on puolistrukturoitu. Haastattelu kohdennetaan tiettyihin teemoihin, jotka ovat etukäteen tiedossa, mutta kysymysten tarkka muoto ja järjestys puuttuvat. (Hirsjärvi & Huttunen 1985, 28-35)

Teemahaastattelurungon rakentamiseksi tutkijalla tulee olla jonkinlaista tietoa kohteesta, esiymmärrystä joka ohjaa teemojen valintaa (Eskola & Suoranta 1999, 79). Tässä tutkimuksessa esiymmärrystä saatiin paitsi omakohtaisista rinnekokemuksista, alan lehtien, internet-sivujen ja tv-ohjelmien seuraamisesta ja taustakirjallisuuden lukemisesta, myös tekemällä lumilautailijan puhelinhaastattelu. Puhelinhaastattelu tehtiin osittain teemahaastattelumenetelmällä siinä mielessä, että haastattelijalla oli teemoja valmiiksi mietittynä, mutta kuitenkin avoimen haastattelun tapaan paneutuen

haastateltavan tärkeäksi kokemiin asioihin ja antaen hänen edetä haluamassaan järjestyksessä.

Haastateltavien valinnassa käytettiin osittain ”lumipallotekniikkaa”; ensimmäiset haastateltavat löytyivät kyselemällä tutuilta liikunta- ja urheilupiireistä sekä lautailuliikkeestä, ja ensimmäisten haastateltavien kautta taas löytyi uusia haastateltavia. Valintaa oli kuitenkin tehtävä; kaikkia vastaantulleita lumilautailijoita ei mukaan kelpuutettu. Pyrkimyksenä oli saada mukaan erilaisia, monenikäisiä ja -tasoisia sekä molempaa sukupuolta olevia harrastajia. Lisäksi kaikki haastatellut ovat ennenkaikkea freestyle- tai vapaalaskijoita, eivät ratalaskijoita. Tämä siksi, että ratalautailu mielletään muusta lumilautailusta poikkeavaksi ja marginaaliseksi lajin harrastusmuodoksi. Laadullisessa tutkimuksessa aineiston kylläntyminen eli saturaatio on tapauskohtainen. Tässä tutkimuksessa aiheen kannalta riittäväksi määräksi katsottiin seitsemän haastattelua. Näissä ilmenee analyysiin tarvittava määrä yhtäläisyyksiä ja eroja. (Eskola & Suoranta 1999, 63)

3.4 Aineiston analyysi ja raportointi

Haastatteluaineistosta etsitään teemoittain kulttuurista merkityksenantoa. Laadullisessa tutkimuksessa ei pyritä tilastollisiin yleistyksiin vaan kuvaamaan tapahtumaa, ymmärtämään toimintaa tai antamaan tulkintaa ilmiöstä (Eskola & Suoranta 1999, 61). Näin tässäkin tutkimuksessa pyritään ymmärtämään lumilautailijoiden toimintaa ja tulkitsemaan ilmiötä kulttuuritutkimuksen näkökulmasta.

Tulkintojen tekemiseen ei laadullisessa tutkimuksessa ole olemassa muodollisia ohjeita. Tulkintojen laatu riippuukin tutkijan tieteellisestä mielikuvituksesta, hänen kyvystään tehdä oivaltavaa havainnointia ja nähdä ilmiöön liittyviä syvempiä merkityksiä. Ihmistieteissä tutkittava ongelma tulkitaan kaksi kertaa. Tutkittavien tulkinnat ovat ns. ensimmäisen asteen tulkintoja ja näistä tutkija tekee ns. toisen asteen tulkintoja. Tutkijan on päästävä arkiymmärrystä pidemmälle ja koetettava luoda ilmiöstä

mielekkäitä teoreettisia tulkintoja. Mittareiden puuttuessa laadullisen tutkimuksen luotettavuus riippuu tutkijan sekä koko tutkimusprosessin luotettavuudesta. (Eskola & Suoranta 1999, 147-149, 211-212)

Laadullinen analyysi koostuu Alasuutarin mukaan kahdesta vaiheesta. Ensimmäisessä vaiheessa pyritään havaintojen pelkistämiseen. Aineistoa tarkastellaan tietystä teoreettis-metodologisesta näkökulmasta, jotta huomio kiinnittyisi vain siihen, mikä kysymyksenasettelun kannalta on olennaista. Havaintojen määrää karsitaan yhdistämällä havaintoja niiden yhteisten piirteiden perusteella. Toinen vaihe on arvoituksen ratkaiseminen, jossa tehdään merkitystulkinta tutkittavasta ilmiöstä. (Alasuutari 1993, 22-23, 27) Tähän tutkimukseen sovellettuna, haastatteluissa ilmenneitä asioita pyritään ensin teorian ohjaamana yhdistämään ja pelkistämään, jonka jälkeen toisessa vaiheessa tehdään tulkintaa haastateltujen merkityksenannosta.

Ilmiökentän monimuotoisuuden vuoksi tutkimuksen raportointi suoritetaan teemakokonaisuuksittain; jokaisesta tutkimuksen kannalta relevantista teemasta on muodostettu erillinen kokonaisuus. Jokaisessa kokonaisuudessa esitetään ensin ilmiön teoreettista taustaa ja analysoidaan sitten aineistoa saman ilmiön osalta. Teoriaa käytetään uuden tiedon etsintää ohjaavana ja kerättyä tietoa jäsentävänä keinona. Aineiston tarkasteluun tarvitaan aina taustateoriaa, jonka avulla aineistoa tulkitaan. Tulkintateoriat ohjaavat siis tutkijan valintoja, tarjoavat kysymyksiä, joihin etsiä vastauksia. (Eskola & Suoranta 1999, 82) Tutkimuksen tarkasteluosuudessa pyritään yhdistämään teemoittain esille tulleita seikkoja, jotta ilmiön kokonaisuus hahmottuisi.

4 IDENTITEETIN RAKENTAMINEN

Nuoret työstävät itseään lapsesta aikuiseksi, rakentavat itselleen intensiivisesti identiteettiä. Identiteetit ovat yksilöllisiä tai kollektiivisia, psyykkisiä, sosiaalisia tai

kulttuurisia. Kaikille on yhteistä se, että jälkimodernissa yhteiskunnassa niiden muodostaminen on ongelmallistunut. Tarve, mutta myös kyky itsen jatkuvaan määrittelyyn on lisääntynyt. (Fornäs 1998, 254) Tässä luvussa tarkastellaan identiteetin rakentamisen vaatimuksia, resursseja, keinoja ja tapoja. Tarkastelu tapahtuu yksilön, erityisesti nuoren, ja yksityiskohtaisemmin lumilautailevan nuoren, näkökulmasta.

4.1 Jälkimoderni refleksiivisyys

Identiteettityöllä on keskeinen osuus nuoren elämässä. Tämä on yksi jälkimodernin ajan piirteistä. Hautamäki mainitsee jälkimodernille olevan ominaista esimerkiksi epäluottamus suuriin kertomuksiin ja auktoriteetteihin. Sen sijaan yksilö luottaa enemmän omiin valintoihinsa, hierarkiat purkautuvat verkostoiksi, yksilöllisyys valtaa kollektiivisuuden tilaa, elämyksellisyys rationaalisuuden tilaa, arvovalintojen ambivalenssi lisääntyy sekä valmiit ihmisten mallit korvautuvat identiteettityöllä eli itsensä etsimisellä (Hautamäki 1996, 12).

Identiteetti ei enää tule valmiina perinteiden pohjalta, vaan se on itse rakennettava. Bauman kuvaa identiteettejä hetkellisiksi. Yksilöt liikkuvat identiteettien läpi, eivätkä kiinnity mihinkään. Identiteettityö on yksilölle tehtävä ja velvollisuus, jotakin jota on jatkettava. Tämä on identiteetin refleksiivisyyttä eli jatkuvaa uudelleenmäärittelyä. (Bauman 1996, 182-185) Identiteetti muodostuu kertomuksena omasta itsestä, elämänhistoriana, ja on siten jatkuvan uudelleenmäärittelyn kohteena (Jokinen 1998). Yksilöt ovat pakotettuja valitsemaan elämäntyyliä. Kuitenkaan identiteetin jatkuvan uudelleenmuotoutumisen vuoksi elämäntyylytkään eivät ole pysyviä, vaan ne muuttuvat liikkuvan identiteetin mukana. (Giddens 1991, 81) Nuori voi siis esimerkiksi valita lumilautailun harrastukseksi, omaksua siinä tietyn tyylin ja tätä kautta määrittellä itselleen tietynlaisen identiteetin tänään, mutta huomenna hän tekee lisää valintoja, jotka siirtyvät taas hieman muuttuvan identiteetin ja elämäntyylin osiksi.

Fornäs in mukaan myöhäismodernissa lisääntyä refleksiivisyys paitsi yksilöiden, myös yhteiskunnan ja kulttuurin osalta. Jatkuvan itsen määrittämisen vaatimus on kasvanut, mutta myöskin resursseja sille on olemassa enemmän. Tahoja, jotka vaativat enemmän ja myös tarjoavat resursseja ovat instituutiot, sosiaalisen vuorovaikutuksen rakennekaavat ja media. Yleinen tietoisuus identiteetin kulttuurisista aspekteista kasvaa, jolloin elämä kulturalisoituu ja arki estetisoituu. (Fornäs 1998, 251-254)

Nuoret ovat kaikkein aktiivisimpia kulttuuristen ilmausten tuottajia. Identiteettien muotoiluun he käyttävät muita enemmän ja varmemmin kehon estetiikkaa ja alakulttuurisia merkkejä. Tähän syynä on se, että he ovat muita joustavampia fyysisesti, mentaalisesti ja sosiaalisesti, sekä myös tietoisempia ja kiinnostuneempia identiteetin kulttuurisista rakennusaineista. (Fornäs 1998, 256-258)

4.2 Merkkejä ja merkityksiä

Kulttuuri on merkityksiä eli arvoja ja katsomuksia. Nämä ilmenevät sosiaalisissa suhteissa, instituutioissa, uskomusjärjestelmissä, tavoissa sekä esineiden käytössä. Kulttuurin jäsenet jakavat yhteneväiset merkityskartat, jotka tekevät maailmasta ymmärrettävän ja ohjaavat toimintaa ja käyttäytymistä. Kulttuuri liittää subjektit toisiinsa kulttuuristen symbolien, tiettyjen merkitysisältöjen kautta. (Lehtonen 1996, 17-18) Kulttuurissa kaikki on merkityksellistä. Yksittäiset symbolit saavat merkitysisältönsä siitä kontekstista, jossa esiintyvät, sekä yhdistyessään toisiin merkkeihin. (Jokinen 1998) Voidaan myös sanoa, että kulttuuria on kaikki, mikä ”voidaan kokea merkityksellisenä, mikä tuottaa elämyksiä ja mikä on symbolein ilmaistavissa” (Ahponen 1997, 42).

Merkit ovat materiaalistien osoittimien yksiköitä, jotka edustavat eli merkitsevät jotakin muuta tietyn kulttuurin jakaville yksilöille tietyssä kontekstissa. Ne voivat olla objekteja, liikkeitä tai sanoja. Kulttuuri on yhteisten merkitysten tuottamista. Valitsemme merkityksiä ja toteutamme niitä instituutioissa, sosiaalisissa suhteissa,

uskomusjärjestelmissä, tavoissa ja tottumuksissa sekä materiaallisen maailman ja esineiden käyttötavoissa. (Fornäs 1998, 172-180; Lehtonen 1996, 17-18)

Kulttuuriset ilmiöt tai symboliset prosessit edellyttävät aina useamman subjektin. Symbolit liittävät subjektit yhteen tiettyjen merkityssisältöjen äärelle. Kulttuuri on siis aina välttämättä yhteistä useammille ihmisille. Tämä ei kuitenkaan tarkoita sitä, että kaikki subjektit jakaisivat saman kulttuurin. Kulttuuri antaa myöskin mahdollisuuden tehdä eroja. Näitä eroja ilmaistaan yhteisten kielellisten muotojen avulla. (Fornäs 1998, 167-179)

Kulttuuriset merkityssisällöt eivät ole pysyviä, vaan niitä tuotetaan jatkuvasti sosiaalisissa suhteissa. (Lehtonen 1996, 17-18; Fornäs 1998, 218) Kulttuuria voidaankin kuvata kilpailevien määritysten kentäksi. Valtakulttuuri on vallitsevia merkityksiä, jotka nekin ovat syntyneet jonkinlaisen kamppailun kautta. Kilpailu määrityksistä näkyy erityisesti alakulttuurien muodostumisessa. (Jokinen 1998)

Willisin mukaan nuorison toiminnassa näkyy suuri symbolinen luovuus. Nuoret käyttävät luovuutta luodessaan olemustaan, identiteettiään ja tarkoitusta olemassaololleen ilmausten, merkkien ja symbolien kautta. Henkilökohtaisia merkityksiä ja tyylejä muodostetaan kielen, ruumiillisuuden ja esittämisen avulla. Symbolinen työ eli merkityksien luominen tapahtuu lisääntyvässä määrin vapaa-ajan toiminnoissa. Kasvava vapaa-aikasektori myös tarjoaa yhä enemmän mahdollisuuksia symboliselle luovuudelle. Vapaa-ajan kaupallisuus on tässä keskeisessä osassa; vapaa-ajan kulttuurin tuotteet ovat tärkeintä symbolisen työn materiaalia. (Willis 1990, 1-17)

4.3 Tyyli

Tyylejä kokeilemalla nuori pystyy rakentamaan identiteettiään, joka siis jälkimodernissa maailmassa ei tule ennaltamäärättyä, vaan yksilö on pakotettu valinnoillaan sitä muodostamaan. Esimerkkinä voisi mainita, että osa rakentamisprosessia voi olla

tietyntyylinen lumilautailijan tyylin valitseminen. Heinon mukaan juuri tyyli välittää merkityksen jonka harrastajat lajilleen antavat (Heino 2000, 183). Nuorisotutkimuksessa merkittävää, tosin nyt jo kritisoitua, alakulttuurien ja näin myös tyylin tutkimusta on tehnyt ns. Birminghamin koulukunta, johon kuuluvat esimerkiksi Hebdige ja Brake. Alakulttuuri- ja ryhmäaiheeseen keskitytään enemmän tämän tutkimuksen kuudennessa ja seitsemännessä luvussa, mutta tyylin käsitteen ja merkityksen selventämiseksi aihetta sivutaan jo tässä vaiheessa.

Hebdigen mukaan eron tekeminen ulkopuoliseen on alakulttuureissa keskeistä. Erottautumista on mahdollista osoittaa tyylin kautta. Nuorten alakulttuureissa tyylin avulla, epäsuorasti, ilmaistaan haaste valtakulttuurille. Tyyli on täynnä merkitystä, jolla valtakulttuuria kyseenalaistetaan. (Hebdige 1979, 17-18) Tyylin on määritelty koostuvan kolmesta tekijästä. Näistä ensimmäinen on ulkoasu, jolla tarkoitetaan vaatteita, asusteita, hiustyyliä yms. Toinen on käyttäytyminen eli asento, kävelytyyli ym. ruumiillinen ilmaisu. Kolmas on kieli eli erityinen sanasto ja puhetapa. Tyyllittelyyn kuuluu 'bricolage', joka tarkoittaa uusien merkitysten tuottamista siirtämällä vanhoja merkityksiä uusiin yhteyksiin. (Brake 1985, 11-14) Esimerkiksi hiphopparin ylisuurten housujen voisi olettaa olevan bricolagea.

Tyyli on tarkoituksellista viestintää. Sillä halutaan herättää huomiota. (Hebdige 1979, 100-101) Lisäksi tyyli on esitetty kolme keskeistä tehtävää. Ensinnäkin tyyli selkiinnyttää ryhmän kuvaa itsestään. Se yhdistää ja lisää näin ryhmän kykyä torjua ristiriitoja. Toiseksi tyyli selkiinnyttää ryhmän suhdetta ulkopuolisiin eli valtakulttuuriin. Siitä saa tunteen statuksesta, jonka perusteella voidaan vaatia ja kieltäytyä. Lisäksi tyyli on leikkiä, sillä voidaan esimerkiksi ivata jotakin valtakulttuurin ominaisuutta. (Flinck & Minkkinen 1987, 132-133) Esimerkiksi lumilautailussa tyylin kautta selviää harrastajan suhde lajiin (Sunimento 1996, 10).

Birminghamin koulukunnan tutkimusta on 1990-luvun loppupuolella kritisoitu mm. ryhmään keskittymisestä yksilöiden ja heidän toimintansa tulkitsemisen kustannuksella (Lähteenmaa 1996, 112). Lisäksi alakulttuurien luonne on muuttunut 'normaaliuden' määritelmien pirstaloituessa, osittain lisääntyneen refleksiivisyyden myötä. Alakulttuurit ovat nyt joustavampia, niiden rajat ovat hämärtyneet. Siksi tyyliä ei voida

birninghamilaisten lailla enää liittää niin vahvasti alakulttuuriin. Tyylistämistä tapahtuu myös muissa ryhmäyhteisöissä ja valtavirran mukaisessa muodissa, jopa yksilökohtaisestikin. (Fornäs 1998, 133-139)

Tyyli voi olla vaihtelevasti johdonmukainen, refleksiivinen, tarkoituksellinen, poikkeava tai vastustava. Jokainen luo ainutlaatuisen tyylin, mutta suhteessa muihin, ei koskaan eristyksissä. Kaikki tyylit syntyvät siis subjektiivisessä kanssakäymisessä. Ryhmien tyylit, kuten identiteetitkin, vaihtelevat, sisältävät ristiriitaisuuksia. Näin ollen ei voida puhua ryhmän, esimerkiksi alakulttuurin, jäsenten yhtenäisestä ja pysyvästä tyylistä. (Fornäs 1998, 139-145)

Maffesoli kuvaa tyylin keskeisyyttä nykyaikana. Hän esittää tyylin olevan ”nyt vuosisadan lopulla syntymässä olevan sosiaalisuuden syy ja seuraus”. Tyyli koetaan yhä tärkeämmäksi toisaalta yksilöä ja toisaalta sosiaalisuutta määrittäväksi asiaksi. Muodon merkitys kasvaa sisältöön verrattuna. Tyyli on kokoava voima, joka takaa arvo- ja maailmojen samanlaisuuden ja tätä kautta määrää ryhmälle tyypillisen järjestyksen ja muodon. Tyyli on yhteinen kieli. Lisäksi omaksuessaan tietyn tyylin yksilö sulautuu kokonaisuuteen ja yksilöllä on arvoa vain ryhmän jäsenyyden kautta. Maffesoli käyttää termiä ‘heimollisuus’ viitatessaan lisääntyvään haluun olla samankaltaisten kanssa eli muodostaa ryhmittymiä. Näissä ryhmittymissä yhteisöllisyys menee yhdistyksellisuuden edelle. Tämä tarkoittaa sitä, että yhdessä oleminen on pääasia sen sijaan, että pyrittäisiin johonkin päämäärään. (Maffesoli 1995, 41-45, 90-91)

Lumilautailu uutena liikuntamuotona on erityisen antoisa identiteetin rakentamisen ja tyyllittelyn alue. Brettschneiderin mukaan nuorten liikuntakulttuuriin syntyy jatkuvasti uusia liikuntamuotoja. Näitä nuoret haluavat kokeilla sitoumuksetta. Liikuntaa harrastetaan omilla ehdoilla siksi, että se koetaan subjektiivisesti mielekkääksi. Liikunnan institutionaaliset merkitykset hylätään. (Brettschneider 1991, 37) Liikunta-perusteiset instituutioiden ulkopuoliset alakulttuurit ovat tuottoisa ympäristö symboliselle luovuudelle. Kun nuorisjärjestöt eivät tarjoa paljonkaan tilaisuuksia roolien kokeilemiselle, alakulttuureissa, kuten lumilautailussa, on jopa välttämätöntä kokeilla rooleja, symboleja ja tyylejä (Puuronen 1997, 149).

4.4 Ruumiillisuudella tyylittely

Liikuntaperusteisissa alakulttuureissa merkitysten tuottaminen ruumiillisuuden kautta on keskeistä. Ruumiillisuudella on helppo testata identiteettejä, sillä ruumista on helppo muotoilla, käyttää kokeilujen alueena (Jokinen 1989, 118, 136). Ruumiin kultivoiminen eli symbolisten merkkien käyttö ruumiin yhteydessä on identiteetin rakentamisessa tärkeää (Bauman 1996, 198). Lumilautailussa ruumiillisuudella tyylittely on ollut havaittavissa sen kulttuurihistorian alkuvaiheista asti. Laji syntyi vallitsevan liikuntakulttuurin vastaisena ja asenne näkyy yhä lumilautailun tyylissä, esimerkiksi hauskuuden korostamisessa (Farber 1995, 81, Sunimento 1996, 8), ‘street punk’ -tyylisessä vaatetuksessa (Anderson 1999, 63) sekä temppujen yksilöllisen tyylin merkityksessä (Sunimento 1996, 7).

Lumilautailijat ovat yleisesti suosineet löysää ja väljää vaatetusta. Näin on ollut sekä miesten että naisten kohdalla. Yleensä naisen ruumis tuodaan erilailla esille, sitä voidaan vaatteilla korostaa ja siihen kohdistuu erilainen katse. Lumilautailussa tämä on kuitenkin ollut huomattavan vähäistä. Ratalautailijat ovat kuitenkin yleensä vaatetukseltaan muista lautailijoista poikkeavia, sillä heidän tyyliinsä on ollut kireämpää, enemmän laskettelijoiden vaatetuksen kaltaista. Tämän vuoksi he eivät aivan näytä kuuluvan lumilautailijoiden joukkoon. (Heino 2000, 179-183)

Nykyisissä nuorisokulttuureissa ruumiillisuutta muodostetaan traditioiden sijasta enemmän kulttuuriteollisuuden tuotteilla (Jokinen 1989, 137-138). Nyt suurin osa kulttuurisista ilmiöistä tulee esille kulutuksen kautta, merkkien ja imagoiden kulutuksessa. Tavaroilla on symboliarvo; niiden kautta rakennetaan elämäntyyliä ja osoitetaan sosiaalisia suhteita. (Featherstone 1995, 20, 75) Kuluttaja valinnoillaan itse asiassa ostaa identiteettejä (Gabriel & Lang 1995, 81). Hebdige toteaaakin, että alakulttuuriset tyylitkään eivät ole enää tarkoituksellista viestintää, vaan pelkkiä kuluttamisen ja popkulttuurien kautta muodostettuja ‘kelluvia identiteettejä’ (Fornäs 1998, 146-147).

Lumilautailuteollisuus laajuudessaan myös tarjoaa varmasti tarpeeksi tuotteita joilla tyyliä. Nuorille myydään lumilautailuun liittyvää, osakulttuuria muistuttavaa muotikokonaisuutta (Kokkonen 1995, 9). Siis valitsemalla tiettyjä lumilautailutuotteita nuori kuluttaja voi taloudellisten yms. mahdolluuksiensa rajoissa samalla osoittaa, millaista identiteettiä haluaa rakentaa. Esimerkiksi välineellä, laudalla, on merkitystä identiteetin osana. Laudasta tulee persoonallisuuden ja vastarinnankin ilmaisukeino, kun sitä koristellaan tarroilla, mitä suksille ei ole totuttu tekemään. (Heino 2000, 179-180)

4.5 Maskuliininen identiteetti

Anderson on tutkinut lumilautailukulttuuria maskuliinisen identiteetin rakentumisen kannalta. Tutkimus käsittelee pohjois-amerikkalaista kulttuuria, joten tuloksia ei sellaisinaan voitane siirtää Suomen lumilautailuun. Andersonin mukaan organisoidussa liikunnassa maskuliinisuus tulee esille jo harrastajien joukkueisiin ja ryhmiin jakamisessa sekä osallistujien valikoimisessa. Lumilautailussa osallistuminen on vapaata. Myöskään lumilautailu itsessään ei selkeästi vaadi maskuliinista voimaa ja aggressiivisuutta. Mieslautailijat käyttävätkin esimerkiksi kieltä, vaatetustyyliä ja asennetta maskuliinisuuden osoittamiseen. 'Street punk' -tyyli, joka koostuu maskuliinisten ja aggressiivisten rullalautailijan ja 'gangstan' tyylien yhdistelmästä, täyttää hyvin tämän tarkoituksen. Tyyli erottaa mieslaskijat laskettelijoista ja naislaskijoista. Eroa naislaskijoihin tuodaan esille pitämällä heitä seksuaaliobjekteina ja huonompina laskijoina. Samalla korostetaan heteroseksuaalisuutta. (Anderson 1999)

Nuorten miesten tarve muodostaa maskuliinista identiteettiä tulee Andersonin mielestä lumilautailukulttuurissa selvästi esille. Lumilautailun normit, osallistumisen säännöt ja lumilautailijaan liitetyt imagot ja identiteetit ovat kuitenkin jatkuvien muutosten alaisia. Naispuolisten laskijoiden osuus on kasvussa. Samoin lisääntyvät naislaskijoiden pyrkimykset vastustaa lumilautailun maskuliinisuutta. Tämän johdosta maskuliinisuutta on jatkuvasti työstettävä. (Anderson 1999, 59, 77) Lumilautailussa naisten

osallistuminen on lisäksi yleisesti tervetullutta, jopa ”ylistettyä” (Heino 2000, 188). Kaikki tämä johtaa lisääntyneeseen refleksiivisyyteen lumilautailijan maskuliinisen identiteetin muotoutumisessa.

5 HAASTATELLUT IDENTITEETIN RAKENTAJINA

Luvun päämääränä on selvittää, kuinka haastateltujen lumilautailijoiden lausunnoissa ilmenee identiteetin rakentaminen. Aineistossa näkyy, kuinka identiteetin rakennusaineita valitaan refleksiivisesti monelta suunnalta. Erityisesti tyylin merkitys nousee esiin. Erilaisia merkityksiä muotoillaan merkkien avulla sekä kehitetään ja vaalitaan luovuutta, yksilöllisyyttä ja esteettisyyttä. Haastateltujen välillä on huomattavissa jonkin verran eroja, joiden syitä myöskin pyritään analysoimaan.

5.1 Lajin valitseminen

Jo pelkästään valitsemalla harrastukseksi lumilautailun nuori voi osoittaa, millaista identiteettiä haluaa rakentaa. Harrastuksen voi aloittaa enemmän tai vähemmän tietoisena sen merkityksestä. Haastatellut ovat aloittaneet lumilautailun hieman eri aikoihin ja eri-ikäisinä, mutta kaikilla on melko samanlainen selitys harrastuksen aloittamiselle.

Haastatelluista kaksi aloitti lumilautailun 1990-luvun alussa, aikana, jolloin laji oli Suomessa vielä todella tuntematon ja uusi. Henkilöt olivat tuolloin noin 14-vuotiaita. Loput haastatelluista aloittivat kaikki 1990-luvun puolivälin molemmin puolin, yksi tosin vasta vuonna 1997. Iältään he olivat tuolloin 11-13-vuotiaita lukuunottamatta yhtä,

joka jo lähenteli 20 ikävuotta. Vuosikymmenen puolivälissä laji oli vieläkin melko uusi eikä harrastus ollut kovin laajaa. Tästä eteenpäin harrastajamäärät alkoivat kasvaa nopeammin. Vuonna 1997 aloittanut henkilö kuului jo luultavasti näihin suurin aloittajajoukkoihin.

Kaikki haastatellut olivat aiemmin jo lasketelleet, joten rinneurheilu oli tuttua. Lumilautailua rinteessä näkyi kuitenkin vasta vähän jos ollenkaan. Yksi haastatelluista kertoikin innostuneensa lajista nähtyään sitä tv:stä. 1990-luvun alussa aloittaneet voisi lukea lajin pioneerien joukkoon Suomessa, lautailijoihin joille välineen käsiinsä saaminenkin tuotti alussa ongelmia. Toisen kavereista jo yksi lautaili, toinen ei tuntenut yhtään lautailijaa. Myöhemmin aloittaneista kaikilla oli joku tuttu, joka lajia jo harrasti. Kuitenkaan tämä ei useimmille ollut heidän mukaansa mitenkään ratkaiseva tekijä lajin valinnalle, vaan päätös syntyi omien mieltymysten kautta.

Tutkitut siis aloittivat lajin nuorina, teini-ikäisinä, ja omasta aloitteestaan. He valitsivat harrastuksen, jossa jokin viehätti. Mahdollisesti se tuntui sopivan oman rakentumassa olevan, ja myöskin alati muuttuvan, elämäntyylin osaseksi juuri sillä hetkellä. Ainakin se varmasti on tuntunut tarjoavan toivottuja kokemuksia. Kaikki lumilautailevat yhä, joten lajin on vastattava henkilöiden tähänkin elämänvaiheeseen liittyviin tarpeisiin.

Mikä lajissa sitten alussa vetosi? ”Ei enää kahdella suksella jaksanut mennä ja lumilautailu näytti kiinnostavammalta” (poika 16 v.) nousi erilaisina versioina esiin kaikkien puheesta. Lajin viehätystä selitettiin sillä, että se oli uutta, siistin näköistä, hauskaa, hienoa, nopeaa ja värikästä, kovaa menoa ja siinä ”pystyy tekemään paljon enemmän kaikkea. Suksilla se oli sitä laskemista vaan” (tyttö 16 v.). Lautailu tarjosi haastetta sekä uuden tavan käyttää kehoaan ja rinnettä. Nuoret haluavat kokeilla uutta ja tätä kautta etsiä omia mieltymyksiään rakentaen samalla identiteettiään.

Tutkituista yksi laskee melkein pelkästään vapaalaskua, muut ovat lähinnä freestyle-laskijoita. Vapaalaskija laskee toisinaan myös rata-laskua, mitä kukaan muu haastatelluista ei tee. Kyseinen henkilö on myöskin ainut, joka toisinaan vaihtaa suksiin. Tutkittujen enemmistö on siis suuntautunut temppuiluun eli hyppyreiden ja halfpipen laskemiseen. He siis harrastavat rinteessä nimenomaan lautailunomaista lajia, eivät

laske samaan tyyliin kuin suksilla voisi laskea. Tosin suksillakin nykyään entistä enemmän myös temppuillaan. Lautailun valinta kuitenkin, ainakin toistaiseksi, viittaa juuri temppuilun arvostamiseen pelkän rinteessä laskemisen sijaan. Näinollen samalla tehdään selvä ero suksilla laskemiseen.

Temppuilussa rohkeus ja tyyli nousevat tärkeään asemaan ja se tarjoaa näin nuorille tilaisuuksia testailla omia rajojaan sekä näyttää ja myös kehittää ennenkaikkea rohkeutta, yksilöllisyyttä ja vauhdikkuutta. Nämä ominaisuudet ovat nyky-yhteiskunnassa laajemminkin arvostettuja mutta eritoten nuorten miesten tavoittelemia. Lumilautailun harrastamisen voisi sanoa osoittavan tällaisen dynaamisen imagon arvostamista. Temppuilua melkein kaikki haastatellut kuvaavat myös hauskemaksi kuin suoraan laskemista. Tällä todennäköisesti halutaan osoittaa, että suksilla tai ratalaudalla suoraan laskeminen on tylsempien, jäykempien ihmisten harrastus, kun taas lumilautailun valitsee uutta etsivä ja eteenpäin pyrkivä.

Tätä kuvaavat hyvin seuraavat kommentit: ”Kun sä lasket vaan ni sun ei tarvi periaatteessa ajatella mitään, sä voit vaan mennä.” (poika 24 v.) ja ”tietty kunnianhimo ehkä puuttuu [ratalautailijoilta]. Siinä luotetaan niin paljon valmiisiin perustotuuksiin että siinä semmonen oma kokeilu jää aika vähälle varmaankin.” (poika 24 v.) ja ”Suksilla laskijat on kyllä vähän jäykkiä, siis sillä tavalla, että loppujen lopuks se oman kehon kanssa hauskanpitiäminen ulkoilmassa ni se on vähän puolitiessään niillä, et se on rajoittunutta, siinä ei voi tehdä mitä haluaa.” (poika 24 v.). Haastatellut tekivät kuitenkin selväksi myös sen, että sekä suksilla että ratalaudalla laskijoista löytyy myös hauskesti, temppuillen ja kokeilevasti laskevia, tällaista tyyliä enemmän arvostavia. Joka tapauksessa voi sanoa, että lumilautailu harrastuksena viittaa uuden etsintään ja hauskuuden hakemiseen.

Muista harrastuksista voi myös saada viitteitä lajivalinnan perusteista. Kenellekään haastatelluista lumilautailu ei ollut ainut harrastus, vaan mukaan mahtui erityisesti muita liikuntaharrastuksia. Tässä näkyy, kuinka nuori refleksiivisesti siirtyy harrastuksesta toiseen, joissakin tapauksissa ryhmästäkin toiseen. Eräällä tutkitulla muihin lajeihin lukeutuivat mm. maastopyöräily ja rullaluistelu, toisella näiden lisäksi jalkapallo, purjelautailu ja skeittaus, yhdellä freestyle-pyöräily ja skeittaus, yhdellä aggressive

inline -luistelu, yhdellä jenkkifutis. Yksi harrasti muiden lajien lisäksi bassonsoittoa, yksi graffitien maalausta.

Lajit näyttävät kuuluvan samaan uudehkojen vauhdikkaiden ja hauskuutta korostavien nuorison yksilölajien ryhmään. Poikkeuksena tästä jalkapallo ja jenkkifutis, jotka voisi luokitella tavallisiin joukkuepeleihin. Usein eri lajeja harrastettiin osittain saman ryhmän kanssa kuin lumilautailuakin. Näin ryhmää ei siis täysin vaihdettu, pelkästään liikkumisen ja hauskanpidon välinettä. Lajien runsaus useimpien kohdalla viittaa elämäntyylin monimuotoisuuteen. Kaikkien kohdalla näin ei kuitenkaan ole, vaan tutkituista löytyivät henkilöt, joista toisen harrastuksiin kuului lumilautailun lisäksi vain skeittaus ja toisen vain aggressive inline, joiden voisi sanoa kuuluvan samaan elämäntyyliin, rakentavan samanlaista identiteettiä.

5.2 Lumilautailijan tyyli

Tyylittely tulee haastatteluaineistossa esiin laskutavan, vaatetuksen ja muiden välineiden sekä kielen kautta. Freestyle-lautailijan tärkeimmiksi ominaisuuksiksi kaikki haastateltavat mainitsivat tyylin ja taidon. Tyylissä tärkeimmiksi seikoiksi luettiin luovuus, yksilöllisyys, ilmavuus ja isous, rohkeus sekä hulluuskin. Arvostetaan sitä, että ”osaa ja vetää korkeelle ja kovaa”, ”on huimapäinen ja hurja ja tekee hienoja temppuja ja oppii uusia temppuja jatkuvasti”, sekä ”varma tyyli, omaperäinen tyyli sekä ihan temppuvalikoima”. Liian uhkarohkea ja hullu ei kuitenkaan saa olla. ‘Reikäpäisyys’ on hyvä ominaisuus hyvällä laskijalla: ”joku reikäpää tulee laskemaan ja tekee sitte kovan tempun ni en mä sitä sillei oikeestaan osaa arvostaa, vaan täytyy niinku olla perustuntuma lautaan ja täytyy osata tehdä hienolla tyylillä ne jutut mitä tekee.” (poika 16 v.) Harrastajilla siis on yhteisiä merkityssisältöjä lajin tiimoilta; he arvostavat samanlaisia ominaisuuksia ja taitoja. Näin he sulautuvat lumilautailukulttuurin jäseniksi.

Välineiden valinnassa haastatelluille tärkein seikka olivat tekniset ominaisuudet. Neljälle henkilölle lisäksi sponsorisopimus toi tietyn valikoiman, josta valita omat välineensä. Vaatetuksessa teknisten ominaisuuksien lisäksi vaikutti väri, joillekin myös huppu oli tärkeä. ”Takissa pitää aina olla huppu ja sen pitää olla tarpeeks semmonen

vedenpitävä ja sit Suomessa ku laskee ni pitää olla vähän lämpöempi. (Haastattelija kysyy, miksi huppu on oltava, näön vai käytön vuoksi.) No näön ja käytön, on se kätevää jos Suomessa just ku tuulee, ku on tosi kylmä ja.” (tyttö 16 v.) Yhtä lukuunottamatta kaikkien välineet olivat juuri lumilautailuun tarkoitettuja, esimerkiksi vaatteet lautailuvalmistajien tuotteita. Näin kaikkien vaateustyöli muokkautuu samanlaiseksi. Taloudelliset seikat toki vaikuttavat niillä, joilla sponsorisopimusta ei ole. Näin oli myös haastatelluista sillä, joka ei käyttänyt erityisiä lumilautailuvaatteita; hankinta oli jäänyt toistaiseksi tekemättä juuri tuotteiden kalleuden vuoksi. Yksi otti jonkin verran mallia vaateukseensa ammattilaskijoista. ”Ehkä sitä ottaa mallia just kaikista ammattilumilautailijoista, ja sitte mukavuus ja. Mukavuus enemmänki.” (poika 16 v.) Ulkonäkö kuitenkin tuli tärkeysjärjestyksessä vasta laadun ja mukavuuden jälkeen, mikä voisi osoittaa harrastajien olevan tasolla, jolla tekemiset merkitsevät enemmän kuin se, miltä joutilaana rinteessä näyttää.

Yksi haastatelluista poikkesi muista suuresti kommentoimalla vaatevalintojansa seuraavasti: ”Vaatteet on tietysti aika pitkälle design-kysymyksiä. Että kyllä mä lasken kylmässäkin takissa, jos se näyttää hyvältä. Mut mä en sit käy oikeestaan hirveillä pakkasilla rinteessä, et sillä tavalla mä valkkaankin.” (poika 24 v.) Tämä osoittaa muita selvemmin pyrkimystä luoda identiteettiä käyttämällä tiettyjä symbolisia merkkejä, tässä lumilautailuteollisuuden tuotteita, ruumiin yhteydessä. Suurin osa muista haastatelluista käytti myöskin pelkästään lumilautailuun tarkoitettuja vaatteita, mutta suosi valinnassaan ensisijaisesti toimivaa tuotetta, kun taas tällä henkilöllä vaateuksen tyylliseikat voivat jopa mennä toimivuuden edelle.

Kielenkäytöltään haastatellut sanoivat olevansa tavallisia nuoria, mutta käyttävänsä luonnollisesti lajitermejä. Yksi haastatelluista - sama jolle vaatteiden ulkonäkö oli tärkeintä - esitti jonkin verran eroavan käsityksen. Hänen mukaansa hänen omaan kaveriporukkaansa, joka oli ollut koossa todella pitkään, oli kehittynyt oma kielikin. ”On siis, sitä on tohon muodostettu tossa yli kymmenen vuotta, tottakai on. Tietysti just ihan yleinen ammattislangi ja plus sit tietysti oma päälle vielä. Et harvoin, useinki tapahtuu sellasta, että juttelee kavereittensa kanssa, ulkopuoliset ei ymmärrä, mistä me puhutaan.” (poika 24 v.) Yleisesti ottaen kielen osalta identiteetin rakentamiseen näyttäisi kuitenkin viittavaan vain se, että lautailutermit ovat edellytys sille, että

harrastaja pystyy osallistumaan lajia koskevaan keskusteluun. Näin harrastaja tältä kannalta kuuluu lumilautailijoiden ryhmään, on kielelliseltä tyyliltään samanlainen kuin muut.

Lumilautailuun kuuluvien välineiden, vaatetuksen ja kielen käyttö siis näyttäisi kuuluvan asiaan. Laskutavan ihanteet myös ovat kaikilla samanlaiset. Ilman näitä edellytyksiä harrastaja ei täysin voi kuulua joukkoon, täysin omata samaa tyyliä tai samoja yksilöllisen tyylittelyn keinoja. Lumilautailutuotteiden arvostus on yhteistä kaikille haastatelluille. Tietenkin tähän vaikuttaa myös se, että sponsorisopimusten kautta harrastajat saavat näitä tuotteita ja toisaalta se, että nämä tuotteet todennäköisesti ovat parhaiten lajissa toimivia. Kaikkein tärkein tyylittelyn osa-alue varmasti onkin juuri laskutapa, jossa eroja syntyy ja niihin myös pyritään. Omatessaan yhteisen kielen ja yhteisen arvomaailman voivat harrastajat tunnistaa toisten tyylittelyä laskutavassa, ulkomuodossa, kielessä ja muissa valinnoissa.

Laskutavalla tyylittelyä ja tyylin avulla kommunikointia kuvaa hienosti seuraava lausunto siitä, mitä lumilautailijassa arvostetaan:

Ku uskaltaa tehdä jotain isoa. Ja mennä kovaa ja tehdä hullumpia temppuja ja hullumpia temppuja koko ajan. — — Enimmäkseen sitä, mitä tekee sillä laudalla. Niin tota sitä arvostetaan, eli sen kautta pystyy oikeestaan puhumaan muitten lautailijoiden kanssa eli ei tarte mennä lärpättää sinne, juttelee kuulumisia välttämättä, vaan tekee vaan sitä mitä tekee ja sitte sen kautta, sen kautta sitte tutustuu. Ja haastaa porukkaa mukaan, tekee jonku isomman tempun ja kattoo tuleeks kukaan mukaan ja sillei. (poika 16 v.)

5.3 Yksilöllinen tyyli

Luovuus on lajin harrastajalle keskeinen ominaisuus. Arvostetaan taitoa yhdistellä olemassaolevista aineksista, siis jaetuista merkityksistä, omaperäinen tyyli, omia temppuja muodossa olevien sijasta. Toiset haastatelluista korostivat tätä enemmän, kun taas toiset toivat ensin ja vahvimpana esiin tekniset taidot. Kaikkien lausunnoista voi

kuitenkin lukea laskutavan yksilöllisyyden tärkeyttä. Matkijoista ei pidetä lumilautailussakaan.

Se että sitä puhutaan, että mitä hullumpi on ja mitä suurempia hyppyjä tekee, ni sitä enemmän sitä katotaan varmaan ylöspäin. No, tietysti, ite arvostan sillai, että jokainen on sellai laskija ku ite haluaa, eikä yritä olla jotain, mitä ei oo. Varmaan sellai oman tien kulkija on sellai, mitä mä ite arvostan. (tyttö 24 v.)

Kyllä nykyään omaperäisyys pitäis nousta kaiken muun yläpuolelle. Varma tyyli, omaperäinen tyyli sekä ihan temppuvalikoima. — — Sit sillä tavalla pitäis pystyä heppujen laskemaan että sen videosta tunnistaa heti, kuka se on, ennenku nimi näytetään, että jätkän tyyli on niin omaperäinen, et sen tunnistaa. (poika 24 v.)

Muuten kuin laskutavaltaan freestyle-lautailun ja vapaalaskun harrastajat kuitenkin ovat yleisesti ulkomuodoltaan ja kielenkäytöltään melko samanlaisia, eivätkä tässä suhteessa näytä pyrkivänkään suurempaan yksilöllisyyteen.

Kuitenkin erityisesti yksi haastatelluista toi yksilöllisyyttä esiin eri yhteyksissä koko haastattelun ajan, muutenkin kuin laskutavan kohdalla. Tämä viittaa siihen, että laji on henkilölle keskeinen keino osoittaa ja rakentaa yksilöllisyyttä eli omaa yksilöllistä identiteettiä, ei siis pelkästään osoittaa lumilautailijoiden joukkoon kuulumista. Lajilla on erityistä merkitystä henkilökohtaisen tyylin osoittamisen areenana. Vaatteiden valinnasta hän kertoi, että hyvältä näyttää ”sellanen, ehkä vähän erilainen ku tälle yleisesti on kaikilla. — — En mä missään nimessä ostais kenenkään kanssa samanlaista et se on. Ja, et se on, no en mä käytä kyllä kauheen isoja lautailuvaatteita. Et on sekii vähän outoa mulle. Et sellanen vähän erilainen.” (poika 17 v.)

Yksilöllisyyttä haastateltava korosti myös porukassa, jossa useimmiten laskee. ”Ei oo semmosia ihan normaaleja kaikki. — — Tällanen ehkä vähän persoonallisempi tapa laskea ja muutenki persoonallisempi.” Henkilö laskee mielellään usein myös yksin. Freestyle-lautailijassa henkilö kertoo arvostavansa tempputaidon ja sosiaalisuuden

lisäksi sitä että ”se vaan on itsensä ja, sellanen. Et se ei välitä siitä mitä muut ajattelee siitä.” Tyylin eroja voidaan siis ilmaista ainakin laskutavassa, vaatetuksessa ja sosiaalisessa elämässä yleensä.

5.4 Maskuliinisuus

Temppujen teko vaatii rohkeutta, joskus jonkin verran uhkarohkeuttakin. Mitä enemmän rohkeutta on, sitä pidemmälle voi teknisten taitojensa avulla päästä, sitä näyttävämpiä ja yksilöllisempiä temppuja tehdä. Rohkeus on enemmän miehinen kuin naisellinen ominaisuus. Haastatellut sanovatkin tyttöjen yleensä olevan liiankin varovaisia laskijoita, kun taas pojat voivat olla liian uhkarohkeita. ”Tytöt on arempia. — — Just kun ei oo sitä rohkeutta niin paljon, ni kaikissa tempuissa ja muuta, ni näyttävyyks kärsii aika paljon.” (tyttö 24 v.)

*Pojat nyt varmaan aina on kovempia vetämään, uskaltaa enemmän. — —
Kyllä nyt tytöt vaan enimmäkseen laskee, mutta sellaset pikkupojatki jota on
Laajavuoressa laskee, ni kyllä ne hyppää hyppyjä ja yrittää tappaa itseensä
sillä. Mut ei ne mitään semmoset pienet tytöt, jotka siellä laskee ni mitään
tämmöstä tee. (tyttö 16 v.)*

”Tyttölautailijat ei oo niin semmosia huimapäisiä, villejä ku me. — — Jos joku tyttö hyppääkin jostain isommasta hyppyristä ni sitä pidetään niinku kovana laskijana.” (poika 17 v.) ”Tyttöillä on varmaan jonkun verran, siis ihan joukkona, henkisiä lukkoja. Että ne ei vielä tee sellasia asioita mitä niitten pitäis.” (poika 24 v.)

Yleisesti tyttöjä siis pidetään, varmasti syystäkin, fyysisen heikkomuutensa lisäksi arkuutensa takia huonompina laskijoina. Näin poikien on mahdollista korostaa omaa miehistä rohkeutta ja voimaansa. Näytetään kuitenkin arvostettavan sitä, että tyttö valitsee lajikseen lumilautailun. ”Onhan se tietysti ihan... et tytötki on näin aggressiivisen lajin pariin paneutuneet, mut tota. On se mun mielestä hyvä että naisetki löytää itselleen tällasista, tällasistaki asioista uutta. Että ei siinä, ihan hyvä vaan.” (poika 17 v.) Samalla haastateltava siis ilmaisee lajin olevan etupäässä miehinen laji.

Sukupuolten välisiä eroja mietittiin mm. tähän tapaan: ”Ei muuten ku fyysisiltä ominaisuuksiltaan. Kyllä tytöt voi olla yhtä yllytyshulluja tai hyviä koordinaatioiltaan tai muuten, että ne pystyy tekemään samoja juttuja, mutta ne ei pysty tekemään niitä niin isona. Tai ei oo sellasta voimaa mitä käyttää siihen hommaan ni se tekee eroa.” (poika 24 v.)

Tyttöjen osallistumisesta lajiin oli yhdellä haastatellulla hieman eriävä kommentti: ”Yleensä tytöt on huonompia. Mutta on hyviäkin tyttöjä. — — Tyttöillä voi olla ehkä vähän sitä et ne tulee kattomaan jätkiä sinne rinteeseen, laskee siellä just sen takia. (Haastattelija: ”Ja jätkät ei mee kattomaan tyttöjä?”) No harvemmin. Ei oo Laajavuoren tytöissä kauheesti kattomista.” Tämä viitaisi siihen, että henkilö ei ajattele tyttöjen harrastavan lajia yhtä intensiivisesti kuin poikien, aivan kuin tyttöjä ei itse laji kiinnostaisi niin paljon kuin ne pojat, jotka näyttävästi osaavat laskea. Oletuksena on siis sekin, että pojat osaavat ja tytöt seurailevat.

Miehisyyttä voidaan korostaa myös vaatetuksella. Eräs tutkituista kertoi vaatetuksensa muuttuneen ajan myötä tähän tapaan: ”Pienenä oli pieni ja täyty olla isot vaatteet ja nyt ku on vähän isompi ni saa olla pienemmätkin vaatteet.” (poika 16 v.) Isot vaatteet viittaavat ‘street punk’ -tyyliin. Eroa nais- ja mieslaskijoiden välillä ei vaatetuksessa kuitenkaan paljon ole esiintynyt. ”Lumilautailijat on vähän niinku yks uus ihmislaji kokonaan, ettei sitä nyt niin tyttöjä ja poikia aattelekaan sillei erikseen. Kyllä olemukseltaan se smurffimaisen hahmon siellä tunnistaa heti, et se on lumilautailija, mut et sukupuolesta ei sano välttämättä lähempääkään sitte.” (poika 24 v.) Tyttöille kuitenkin on alettu valmistaa omiakin asuja. ”On tullu tytöille omia vaatteita. Et niinku näkee et se on tyttö joka laskee, vaik sillon pipo ja lasit päässä.” (tyttö 24 v.) Näin siis tyttö halutessaan voi tuoda naisellisuuttaan esiin vaikka miesvaltaisen lajin onkin valinnut.

6 JÄLKIMODERNIN NUORISOKULTTUURIN RYHMÄT

Lumilautailu on alakulttuuri. Alakulttuurin luonne on jälkimodernissa yhteiskunnassa erityislaatuinen. Lumilautailua sanotaan myöskin elämäntavaksi ja siihen todetaan liittyvän tietyn elämäntyylin. Tässä luvussa esitetään kulttuuriteoriaa ryhmien kannalta. Seitsemännen luvun tähän aiheeseen liittyvän haastatteluaineiston analyysin pohjaksi selostetaan tarkemmin myös lumilautailun kulttuurihistoriaa.

6.1 Alakulttuuri

Alakulttuuri on vallitsevan kulttuurin sisällä oleva ryhmä, joka jakaa joitakin vallitsevan kulttuurin osia, mutta on kuitenkin selvästi tästä erillään. Sillä on vallitsevista normeista poikkeavat arvojen, käyttäytymisen ja toiminnan rakennelmat. (Brake 1985, 6-8). Alakulttuuri koostuu pienryhmistä ja yksilöistä, joilla on yhteisiä kulttuurisia ominaisuuksia. Ryhmän jäsenet jakavat samanlaiset merkitykset, käyttäytymisen sekä normi- ja arvojärjestelmän, jotka eroavat valtakulttuurin vastaavista. Alakulttuurin jäsenyyden tasoja on viisi, erittäin omistautuneesta jäsenyydestä satunnaiseen jäsenyyteen. Alakulttuuri tyydyttää jäsentensä tarpeita ja tarjoaa kehittymisen mahdollisuuksia. Lisäksi jäsenet jakavat informaatiota ja pitävät näin kulttuuria yllä kommunikaation avulla. (Donnelly 1981, 568-577) Kommunikaation verkoston avulla voi myös ylläpitää ja kasvattaa sosiaalista etäisyyttä ulkopuolisiin (McPherson, Curtis & Loy 1989, 252).

Arnold esittää alakulttuurin syntymiselle kolme syytä. Ensimmäkin alakulttuureja muodostuu vastauksena ongelmaan, puutteeseen tai mahdollisuuteen, joka on yhteinen jollekin ihmisryhmälle. Toiseksi niitä voi syntyä tuloksena vuorovaikutuksesta, joka luo sosiaalisia konflikteja, etäisyyttä tai tietoisuutta elämäntyyllisistä eroista. Kolmanneksi

alakulttuureja muodostuu yhteisestä viitekehyksestä syntyvänä ryhmätoimintana. (Arnold 1970, McPhersonin ym. 1989, 252 mukaan)

Donnelly käsittelee liikuntakulttuurin alueella syntyneiden alakulttuurien luonnetta ja kehitystä. Osa liikunnan alakulttuureista on osoittanut sitkeyttä säilyttäen luonteensa vallitsevan liikuntakulttuurin muuttumisesta huolimatta. Näin niistä vähitellen on tullut selvästi valtakulttuurista poikkeavia kulttuureja. Esimerkkeinä tällaisista kulttuurin muodoista esitellään rugby, kiipeily ja nyrkkeily. Osa alakulttuureista taas vähitellen mukautuu vallitsevaan liikuntakulttuuriin. Näitä ovat mm. Pohjois-Amerikassa 1960-luvulla syntyneet vastakulttuuriset liikuntamuodot lainelautailu, rullalautailu ja frisbee. (Donnelly 1993, 122-137)

Monissa nuorisokulttuureissa on samanaikaisesti sekä ala- että vastakulttuurisia piirteitä. Vastakulttuureiksi voidaan nimittää niitä alakulttuureja, jotka muistuttavat yhteiskunnallista liikettä. Ne siis aktiivisesti vastustavat vallitsevaa yhteiskunnallista järjestystä. (Fornäs 1998, 151) Vastakulttuurissa kulttuurin muoto on kehitetty vallitsevan kulttuurin arvojen vastaiseksi. Kun Pohjois-Amerikan vallitsevan liikuntakulttuurin arvoja olivat rationaalisuus, teknologisuus, byrokraattisuus ja patriarkaalisuus, korostivat uudet liikuntamuodot sitä vastoin epämuodollisuutta, leikkisyyttä ja ilmauksellisuutta. Nämä kulttuurin muodot ovat kuitenkin osittain lähentyneet vallitsevaa liikuntakulttuuria. (Donnelly 1993, 122-137)

6.2 Löyhät ryhmät

Hoikkalan mukaan alakulttuurin käsitettä ei sellaisenaan voi siirtää nykyisiä nuorison ryhmittymiä kuvaamaan. Olisi otettava huomioon ryhmissä jatkuvasti tapahtuvat sisäiset prosessit, vaihtelevat osallistumisasteet sekä rajojen ja tyylien monimuotoisuus. Tyyllittely on modernin mediayhteiskunnan nuorelle enemmän itseilmaisua ja identiteettityötä kuin tietyn yhteisön kulttuurin ylläpitämistä. (Hoikkala 1989, 9, 58)

Alakulttuurit ovat muuttuneet joustavammiksi, jolloin on vaikeampi luokitella ilmiötä alakulttuureiksi ja ei-alakulttuurisiksi (Fornäs 1998, 135-136).

Alakulttuurit muuttavat jatkuvasti muotoaan ja sisältöään risteytyen ja ollen kanssakäymisissä toistensa ja muiden kulttuuristen ilmiöiden kanssa. Tämä tapahtuu myös yksilöiden kohdalla; he astuvat alakulttuureihin ja niistä pois ottaen ja hyläten vaikutteita. Yksilö osallistuu jopa samanaikaisesti useisiin alakulttuureihin. Mihinkään näistä yksilön ei tarvitse täysin identifioitua vaan vain kiinnittyä osittain. (Fornäs 1998, 140-141) Ryhmiin kuulutaan eri satsausasteilla ryhmälle omistetun ajan ja energian mukaan. Elämäntapaskeittaajissa on havaittu ”totaalisatsaajia”, joille skeittauksen tarjoamat identiteetin rakennusaineet ovat keskeisiä. Näitä aineksia ovat skeittijengin tyyli ja eetos, joihin kuuluvat ”maskuliinisesti rennon hallittu sporttisuus ja ylenkatse keskiluokkaista elämää kohtaan”. Ryhmään löyhemmin kuuluville nämä seikat eivät oletettavasti ole yhtä tärkeitä ja he tästä syystä vain kokeilevat näitä identiteettiinsä silloin tällöin. (Lähteenmaa 1996, 116-117; Lähteenmaa 2000, 34-36, 40-41)

Maffesolin mukaan uudenlainen ryhmiin kuulumisen näkyminen siinä, että yhdessä oleminen itsessään on päämäärä. (Maffesoli 1995, 41-45, 90-91) Alakulttuurinomaisen muuhun päämäärään pyrkiminen ei ole näissä uusheimoissa tärkeää. Ryhmät muodostuvat kevyiksi ja impulsiivisiksi, kun niiden jäsenet vaihtuvat tiuhaan. Liikuntakulttuurissa tämä näkyy uusien lajien kokeilemisena. (Hautamäki 1996, 10-13) Voidaankin sanoa, että liikuntalajeja kokeillaan jotta löydettäisiin mahdollisia omalle identiteetille tärkeitä aineksia.

Ryhmissä tärkeää on imago, näkyvä kollektiivinen tyyli. Tästä muodostuu tärkeä osa yhdessä olemisen nautinnosta. (Maffesoli 1995, 59, 71) Myös alakulttuurisissa tyyliissä esiintyy kuitenkin sisäistä hajontaa. Tyylit kehittyvät jatkuvasti sisäisten erojen, jännitteiden ja ristiriitojen pakottamina. Näin ollen ei voida enää puhua yhtenäisistä alakulttuureista eikä alakulttuurisia tyyliä tulkita erittelemättä monimuotoisuutta niiden sisällä. (Fornäs 1998, 141-14)

6.3 Elämäntyyli ja elämäntapa

Alakulttuurin käsite viittaa myös erityiseen elämäntyyliin sekä elämäntapaan. (Griswold 1994, 57). Elämäntyyli itsessään ei ole alakulttuuri, mutta alakulttuuri sisältää elämäntyylin. Esimerkiksi lainelautailu on nykyisellään vaihtoehtoinen elämäntyyli, mutta ei alakulttuurin tai vastakulttuurin tavoin kokonaisvaltaisesti elämää ohjaava asia (Farmer 1992, 256). Elämäntyylin ja -tavan suhdetta on selvennetty siten, että elämäntyyliä ovat vapaammin valittuja yksilöllisiä rakennelmia, kun taas elämäntavat ovat enemmän rakenteellisesti määrättyjä. Elämäntapa asettuu elämäntyylin ja elämänmuodon väliin, elämänmuodon ollessa jotakin johon on kasvettu. Elämänmuotoa ei voi valita, vaan se määräytyy luokan, sukupuolen, etnisyyden tai iän kautta. Elämäntyyliä ovat symbolisia eli merkitseviä elämänmuotojen puolia. Niillä voidaan muille ilmaista persoonallista makua ja elämäntapaa. (Fornäs 1998, 121-122)

Fornäs jatkaa elämäntyylien olevan kaavoja joilla kulttuurisia identiteettejä muodostetaan. Elämäntyyliä ovat sekä yksilölliset tyylit ja ryhmätyylit että laajemmat alakulttuuriset tyylit. Jokaisen elämäntyylin sisältä löytyy alajärjestelmiä, jotka liittyvät esimerkiksi ulkomuotoon, esiintymiseen, makuun ja erityiskieleen. Kiinnittyessään erilaisiin alakulttuureihin yksilöt käyttävät niiden tyylillisiä malleja persoonallisen elämäntyylin rakentamisen materiaalina. Yksilöiden elämäntyyliä nojaavat näin alakulttuureiden tarjoamiin symbolisiin malleihin. Nuorisotyylit ovat iän mukaan määrittyviä osia elämäntyylien kirjosta. (Fornäs 1998, 139-140, 217-218)

Roosin mukaan elämäntavalla ”tarkoitetaan säännönmukaisia, merkitseviä toimintoja ja valintoja, jotka täyttävät ihmisten jokapäiväisen elämän: työn, kulutuksen, asumisen, vapaa-ajan, perhe-elämän”. Roos jatkaa elämäntavan olevan ominaisuuksien kasautuma, ei siis yksi hallitseva piirre, kuten esimerkiksi liikunta. ”Elämäntapa on siis kokonaisuus, tietty järjestelmä, vastakohtana järjestäytymättömälle, ristiriitaiselle elämälle.” Tämän järjestelmän selittämiseksi mukaan on otettava myös ajallinen ulottuvuus, puhuttava elämäntavasta prosessina, ‘elämäntapaurana’. (Roos 1989, 9, 17) Sulkunen mainitsee, että yksilö nykyään voi entistä enemmän valita elämäntapansa kulutus- ja ajankäyttöratkaisuillaan. Nämä ratkaisut ovat usein myös sattumanvaraisia.

(Sulkunen 1994, 19) Alakulttuuriin kuulumisen tavoin siis elämäntapa ja -tyylikään eivät enää välttämättä ole harkittua ja tavoitteellista itsen rakentamista, vaan kevyttä kokeilua ja löyhää liittymistä.

6.4 Lumilautailun kulttuurihistoriaa

Lumilautailua on kutsuttu vaihtoehtoiseksi nuorisokulttuuriksi (Humphreys 1997, 147). Lumilautailun kulttuurihistoria onkin paljolti nuorison kulttuuristen ilmiöiden historiaa. Tässä selvitetään, kuinka lumilautailukulttuuriin on tullut vaikutteita muista liikuntamuodoista ja liikunnan alakulttuureista, kuten lainelautailusta ja rullalautailusta, sekä muista ala- ja vastakulttuureista ja elämäntyyleistä, kuten hip-hopista ja grungesta. Lumilautailun tyyli nykyisellään onkin yhdistelmä monista eri tyyleistä. Kulttuurin olemukseen ovat vaikuttaneet myös lajin organisoituminen, kaupallistuminen ja kilpailullisuus. Tässä esitettävä kulttuurihistoria on ennenkaikkea pohjois-amerikkalaista ja lisäksi koskee etupäässä freestyle- ja vapaalaskua. Kaikki ilmiöt eivät luonnollisesti ole esiintyneet Suomessa, ainakaan yhtä vahvoina, eivätkä ainakaan samanaikaisesti, mutta ovat muokanneet suomalaistakin lumilautailutodellisuutta.

6.4.1 Vaikutteita lainelautailusta ja rullalautailusta

Lumilautailu sai alkunsa Yhdysvalloissa 1960-luvulla. Tällöin syntyi useita nuorison alakulttuureita. Vallitsevana merkityssisältönä näissä oli kapitalismin kyseenalaistaminen, joka ilmeni erityisesti nautintoon suuntautuneisuutena ja huolettomuutena. Myös lumilautailukulttuuri sai alkunsa tähän aikaan.

Ensimmäinen laskuväline, jota voidaan kutsua lumilaudaksi, keksittiin vuonna 1964. Sitä alettiin markkinoida nimellä 'snurfer', mikä osoittaa, että laskutapa yhdistettiin lainelautailuun. Vaikka esinettä markkinoitiin leluna, se herätti useiden nuorisoryhmien huomion. Näitä ryhmiä olivat mm. rullalautailijat, lainelautailijat ja vuorikiipeilijät,

jotka kaikki olivat suuntautuneita vallitsevan keskiluokkaisen liikuntakulttuurin arvoja vastaan korostaen niiden sijasta hauskuutta ja henkilökohtaista kehittymistä ja kasvua. (Humphreys 1997, 148-149)

Koska lumilautailua harrastettiin vaihtoehtoisen liikunnan piireissä, pidettiin lajia 1960-luvulla kumouksellisena. Yleiseen kielteiseen asenteeseen johti ennenkaikkea lajin yhdistäminen lainelautailuun ja rullalautailuun, sen pitäminen näiden lajien talvisena vastineena. Näitä aktiviteetteja pidettiin kurittomina ja nautintoon suuntautuneina toimintoina ja elämäntyyleinä. Lainelautailuun liitettiin yleisesti myös huumeidenkäyttö ja tällaisen elämäntyylin omaavia kutsuttiin 'soul-surfereiksi'. Kielteinen asenne johti rinteissä lautailun kieltämiseen, jota kesti Yhdysvalloissa 20 vuotta. (Humphreys 1997, 149)

Kieltojen seurauksena lumilautailu sai entistä ainutlaatuisemman kulttuurin imagon. Vaati todellista omistautumista, jotta lajin harrastaminen olisi mahdollista. Ollessaan erillään rinteistä ja laskettelijoista laji ei ottanut laskettelusta vaikutteita, vaan säilyi vallitsevan liikuntakulttuurin vastaisena kulttuurina. Siinä pidettiin yllä vaihtoehtoisen liikuntakulttuurin yhteistyön, itseilmaisun ja ei-kilpailullisuuden filosofiaa. Kilpailuja pidettiin, mutta nekin olivat ennenkaikkea sosiaalisia kokoontumisia, eivät tiukkoja kilpailuja. Lainelautailussa tilanne oli jo toinen, sillä ammattilaisuuden tullessa osaksi lajia sen luonne muuttui. Lajin voisi sanoa jakaantuneen kahtia elämäntapalautailijoiksi, soul-surfereiksi, ja ammattilaisiksi. Lumilautailu sitä vastoin säilyi yhä underground-lajina. Lajia harrastettiin "takamailla" (Howe 1998, Lindahlin 1998, 7-8 mukaan) tai öiseen aikaan rinteissä ja harrastamisen motiivina oli yhä pelkästään sisäisen nautinnon etsintä. (Humphreys 1997, 149-150)

1980-luvulla lumilautailun suosio kasvoi nopeasti. Kasvu voidaan liittää rullalautailun kehitykseen. Rullalautailun suosio oli ollut 1970-luvun ja 1980-luvun alkupuolen alhainen johtuen siitä, että sitä pidettiin vaarallisena lajina. Lisäksi laji oli liittynyt läheisesti punk-kulttuuriin, jonka työnvastaiseen ja "tee mitä tahdot" -filosofiaan se sopi hyvin. 1980-luvun alkupuolella lajin suosio alkoi uudelleen kasvaa. Tärkeimmät syyt suosioon Yhdysvalloissa olivat pienten välinevalmistajien menestymisen mahdollisuudet, rullalautailun siirtyminen erityisiltä rullalautailurampeilta ja -puistoista kaduille

sekä kansallisen rullalautailuliiton, NSA:n, perustaminen. Kaduille siirtymisen myötä rullalautailu muuttui lainelautailutyylisestä liikkumisesta temppuilun suuntaan. Tästä löytyy yhteyksiä punk-kulttuuriin: röyhkeänä asenteena kaduilla lautailijoilla oli, että ”kaiken voi, ja kaikki pitää, rullalautailla”; kaikki mahdolliset kaduilta löytyvät esteet ja rakenteet tuli hyväksikäyttää. Kaduille siirtyminen ja NSA:n perustaminen saivat aikaan lajikuvan erkanemisen lainelautailusta ja tätä kautta myönteisemmän yleisen asenteen lajia kohtaan. (Humphreys 1997, 150-151)

6.4.2 Organisoituminen ja kaupallistuminen

Lumilautailu alkoi saada 1980-luvulla nopeasti lisää harrastajia sekä toisaalta kehittyä liikealana. Rullalautailijat ottivat lumilautailun omakseen. Rullalautailulehdissä kuvattiin lajin harrastajia, jotka talvella vaihtoivat lumilautailuun tuoden lajiin mukanaan temppuilun ja punk-asenteen. Samoihin aikoihin rinnekeskukset alkoivat päästää lautailijoita rinteisiin. (Humphreys 1997, 151) Välinemyynti kasvoi. Lumilautailun taloudellinen merkitys rinnekeskuksille sai ne vähitellen sallimaan lajin rinteissä, mutta laskettelijoiden ja lautailijoiden väliset kiistat yleistyivät koko 1980-luvun ajan. Laskettelijoiden lisäksi myös rinnehenkilökunnan asenne oli epäluuloinen. Laskettelijoiden stereotyyppioissa lautailija oli mm. vaarallinen ja rinteitä tuhoava huumeveikko (Ski Area Management 1995, Lindahlin 1998, 8 mukaan). Lasketteluun suosion laskiessa rinnekeskuksilla ei kuitenkaan ollut varaa olla sallimatta lumilautailua. Lajikuva muuttui syrjäisten vuorenrinteiden lainelautailutyypisistä aktiviteetista enemmän rinnekeskeiseksi ja helpommin harrastettavissa olevaksi liikuntalajiksi. (Howe 1998, Lindahlin 1998, 8-9 mukaan)

Lajikulttuuri sai uusia piirteitä. Kilpailutoiminta lisääntyi. Laji organisoitui. Markkinoiden kiinnostus lajia kohtaan lisääntyi, jolloin syntyi sponsorointia ja ammattilaisuutta. Kaupallistuminen oli selvää ja tämä uhkasi lajin alkuperäistä filosofiaa vastakulttuurisena aktiviteettina. Laji tarjosi markkinavoimille tyylejä hyväksikäytettäväksi. (Humphreys 1997, 152-153) Howen mukaan kaupallisuus johti lajin jakaantumiseen. Syntyi kiulu tulokkaiden ja pitkään harrastaneiden sisäpiiriläisten välille. ”Todellisiksi” lautailijoiksi itsensä lukevat kokivat median käyttämän lajikuvan

vääristetyksi ja halusivat erottautua kaupallisesta lumilautailukulttuurista. Tästä syystä 1980-luvun lopulla lautailu sai yhä enemmän yhteneviä piirteitä rullalautailun kanssa. (Howe 1998, Lindahlin 1998, 9 mukaan)

Erottautuakseen muista harrastajista 1980-luvun kaupallisuutta vastustava lumilautailijoiden ryhmä omaksui aggressiivisen rullalautailutyylin lumilautailuunsa. Pukeutumistyylikin oli uusi; lasketteluvaatetyylin tilalle tulivat ylisuuret vaatteet maanläheisissä väreissä. Tämän ryhmän konfliktit laskettelijoiden kanssa olivat todella yleisiä, sillä heidän rinnekäyttäjyksiensä oli yhä röyhkeämpää. Seurauksena uudesta tyylistä oli uusi suosion huima nousu 1990-luvun alussa. Lumilautailukulttuurin perusta oli nyt enemmänkin kaupungissa kuin rinteessä. Uusi suuntaus ja suuret harrastajamäärät tekivät lajista luovemman ja monimuotoisemman. (Howe 1998, Lindahlin 1998, 9-10 mukaan)

Howe jatkaa, että vielä vuonna 1995 urbaanit ja grunge-imagot toivat esiin antikorporatistisen kulttuurin ydinjoukon identiteettiä. Osa kulttuurista taas oli pinnallista, korporatiivista joukkoa. Pian kulttuurin ydinjoukko kuitenkin tiedosti katuimagon keinotekoisuuden. Syntyi tarve saada autenttisuus takaisin kulttuuriin. Yritys johti siirtymiseen pois päin kapinallisesta imagosta kohti konservatiivisempaa ja itse asiassa lähempänä valtavirtaa olevaa asennetta. Uusi asenne sisälsi vähemmän visuaalista merkityksenantoa, enemmän teknisesti toimivaa vaatetusta ja vähemmän samaistumista lumilautailijan stereotyyppiin. (Howe 1998, Lindahlin 1998, 10 mukaan)

6.4.3 Vaikutteita liikuntakulttuurin ulkopuolelta

1980- ja 1990-lukujen vaihteessa tapahtui nuorisokulttuurissa vaihtoehtoisten kulttuurin muotojen valtavirtaistumista. Vaihtoehtoisiksi kulttuureiksi luetaan mm. rave, grunge, hip-hop ja punk, kuten myös rulla- ja lumilautailu. Alunperin kaikki olivat erillisten kulttuuristen ryhmien tyylejä, mutta yhdistyivät nyt vaihtoehtoisten kulttuurien kokonaisuudeksi. Tähän kulttuuriin kuulumisen nousi valtavirtaiseksi eli suurien joukkojen omaksumaksi. (Howe 1998, Lindahlin 1998, 10 mukaan) Monet näistä vaihtoehtoisista nuorisokulttuureista ovat läheisessä yhteydessä lumilautailuun. Paitsi

punk- ja rullalautailukulttuurit, myös hip-hop ja grunge ovat tyyleinä osa lumilautailukulttuurin kehittymistä.

Grungella tarkoitetaan 1980-luvun lopulla syntynyttä kulutusyhteiskunnan arvot hylkäävää vastakulttuuria, joka omaksui punk-kulttuurinkin piirteitä. Kierrätetyt, huonosti istuvat vaatteet ovat tyylin näkyvin merkki. Markkinavoimat ja media tuotteistivat tyylin ja omivat massatuotantoonsa melko pian huomattuaan sen kaupallisen potentiaalin. Grunge samaistettiin 1990-luvun nuorisoon, ns. X-sukupolveen, jonka ominaisuuksina pidettiin mm. sosiaalista vastuuttomuutta ja kyynisyyttä. Grungea käytettiin myös lumilautailun tuotteistamisessa korostaen varsinkin kapinallisuuden ja piittaamattomuuden mielikuvaa. Lumilautailukulttuuria markkinoitiin trendikkäänä ”uuden sukupolven valintana”. Harrastajamäärät kasvoivat entistä voimakkaammin. (Humphreys 1997, 153-156)

1990-luvun alussa lumilautailuun rullalautailun kautta tuli mukaan hip-hop-alakulttuuri, jota kutsutaan myös nimityksellä ‘gangsta’-kulttuuri. Hip-hop tarkoittaa erästä mustan musiikin lajia, joka antoi nimensä mustien ja latinalaisamerikkalaisten kaupunkilaiskulttuurille. Hip-hop-kulttuurin selvimpiä piirteitä ovat keskiluokkaisten arvojen ja normien vastustaminen, jengeissä liikkuminen sekä ylisuuret housut, jotka alunperin toimivat aseiden piilopaikkana. Rullalautailijoiden omaksuessa tätä kulttuuria ylisuuret housut saivat uuden merkityksen: ne toivat väljyydellään liikkumisvapautta. Hip-hop-kulttuurin omaksuminen korosti entisestään rullalautailijoiden punkkari-imagoa, anarkistisuutta ja vastuuttomuutta. Nämä piirteet siirtyivät siis rullalautailun kautta lumilautailuun. (Humphreys 1997, 156-159)

6.4.4 Tämän päivän pyrkimyksiä

Humphreysin mukaan lumilautailukulttuurin kaupallistuminen ja tuotteistuminen ovat selviö. Silti lumilautailu on säilyttänyt alkuperäisen yhteistyön, hauskuuden ja vapauden filosofian. Yhteydet lainelautailun ja rullalautailun alakulttuureihin eivät myöskään ole hävinneet. Lumilautailussa on myös yhä havaittavissa vastakulttuurien punkin ja grungen tyyliä. (Humphreys 1997, 159) Howe mainitsee, että vaikka lumilautailu oli osa

vaihtoehtoisten kulttuurien valtavirtaistumista 1980- ja 1990-lukujen vaihteessa, sen vaihtoehtoisen luonteen säilyminen oli kuitenkin turvattu. Perusteluina tälle hän esittää lajin juuret vallitsevan liikuntakulttuurin ulkopuolella laine- ja rullalautailussa, lajin kapinallisen aseman rinnekeskuksissa sekä lajille ominaisen 'gangsta'-tyylin. (Howe 1998, Lindahl 1998, 10 mukaan)

Lumilautailukulttuurissa on jälleen havaittavissa pyrkimyksiä löytää uusi identiteetti. Yhä useammat lumilautailijat torjuvat mainonnassa puhki kulutetun rullalautailuvaikutteisen huonosti käyttäytyvän punkkarin imagon, joka vieläkin on yleinen mielikuva lajin harrastajista. Tämän päivän lumilautailijoiden epäillään etsivän todellista lumilautailun henkeä. Monien kohdalla etsintä on johtanut heidät pois rinteiltä vapaalaskun pariin. Extreme-termiä kuulee käytettävän yhä useammin. Uusi lumilautailun imago yhdistää freestyle-lautailun tiedotusvälineisiin sopivan kulttuurin sekä vuoristoissa laskemisen ”hartauden”. (Howe 1998, Lindahlin 1998, 10-11 mukaan)

7 KULTTUURINEN RYHMÄILMIÖ AINEISTOSSA

Haastatteluilla pyrittiin selvittämään, millainen ryhmä lumilautailijat ovat ja millaisena alakulttuurina lumilautailu ilmenee nykypäivän suomalaisten harrastajien mielissä. Esiin tuli seikkoja lajin alakulttuurisista ominaisuuksista, henkilökohtaisen jäsenyyden ominaispiirteistä ja intensiteetistä, lautailusta elämäntapana sekä kulttuurisista eroista lajin sisällä.

7.1 Alakulttuurisuus

Lumilautailukulttuuria nykyisellään näyttää olevan vaikea luokitella tietynlaiseksi. Kaikki haastatellut totesivat, että harrastajia on hyvin laajalla skaalalla, eikä kulttuuri ole yhtenäinen. ”Se on tosi laaja skaala. Harrastajamäärät on niin hirveen suuria nykyisin. Ennen ne oli aika pitkälle, oli skeittareita ja siltä puolelta tulleita, mutta nyt on, se on laajentunu, ei voi sanoa ykskantaan millasia ne on.”(tyttö 24 v.)

Lautailijan laskutyylin ihanne toki on kaikilla sama, kuten identiteettiaiheen yhteydessä kävi ilmi. Tähän liittyen rentous ja rämäpäisyys voidaan lukea yhteisiksi luonteenpiirteiksi. ”Ei me ainakaa rauhallisia olla. Eli me mennään paljon joka paikassa ja tykätään mennä kovaa ja korkeella.” (poika 16 v.) ”Mun kavereista, en mä pysty muista sanomaan, semmosia rentoja. Ei ihan niin tosikkoja.” (tyttö 16 v.) Myöskin suvaitsevaisuuden sanoi kolme tutkituista kuuluvan lumilautailijan luonteeseen yhden perustellessa asiaa näin: ”Aika harvoin pilottitakkisen kuulapään mä oon nähny lautailevan, että siis, sillei, vois sanoa oikeestaan, että aika suvaitsevaisia on yleensä lautailijat.” (poika 16 v.)

Moni haastatelluista epäili kuitenkin, että lumilautailijoita ei voi selvästi erottaa muista nuorista, sillä heitä on jo niin paljon. Esimerkiksi: ”Vaatetus on aika pitkälle sen, tai nyt on trendi on sellai, et ne on samantyyppisiä ku lautavatteet, ja lautailu on nyt kova sana ollu, ni se on muovannu varmaan nuorisomuotia jonkun verran.” (tyttö 24 v.) Lumilautailukulttuuri muistuttaisi siis vahvasti muuta nuorisokulttuuria, ehkä nuorison valtakulttuuria, ehkä tiettyjä nuorison alakulttuureja, joihin sillä on yhteyksiä, kuten hip-hop-, punk- tai grunge-kulttuureja.

Harrastamisen intensiteetin melkein jokainen nosti yhteiseksi piirteeksi. Tässä suhteessa lumilautailijan sanottiin myös eroavan muista nuorista; missään muussa harrastuksessa ei todennäköisesti olla yhtä omistautuneita asialle. ”Jos lautailee tosissaan, ni sit lautailee tosissaan, et sillon on aika omistautunu sille, että en mä tiä jos joku kerää postimerkkejä, ni se ei välttämättä oo niin paljon niitten kanssa tekemisissä kuitenkaan.”

(poika 16 v.) Tämä piirre erottaisi lautailijan myös laskettelijoista: ”Lautailu on ehkä enemmän elämäntapa kokonaisuudessaan, ku aattelee et kaikki harrastajat, ne käyttää sitä, niinku sanoin, ni säällä ku säällä. Sit sukseilu on sunnuntaiharrastus monelle, et käy sillon tällön. Paitsi just ne, jotka totisemmin harrastaa.” (tyttö 24 v.) On mahdollista, että haastatellut näin kuvailemalla pyrkivät tietoisesti tekemään eroa muihin nuoriin ja laskettelijoihin, vaikka ero tosi asiassa olisikin pienempi. He mahdollisesti haluavat profiloitua asialle omistautuneiksi ja uskollisiksi, elämäntavassaan täysillä asiaa toteuttaviksi.

Eroa useimmat havaitsivat myös ratalautailijoihin. Ratalautailijoiden ja laskettelijoiden kuvaukset olivat melko samanlaisia, molempien epäiltiin tyytyvän tylsempään laskemiseen ja muutaman mielestä ehkä yleensä tylsempään elämäänsä. Yksi haastatelluista kuvasi eroja tähänkin tapaan:

Ratalautailijathan on ihan normaaleja ihmisiä, mutta lumilautailijathan on ihan käytöstavattomia öykkäreitä kuitenkin suoraan sanottuna. — — Vaikka mä oon ite laskenu suksilla, ni kyllähän mä niitä mollaan kuitenkin niinku muutkin freestyle-lautailijat. — — Se on vaan semmosta egoboostausta vaa, et meillä on joku oma juttu, joka on parempi ku kaikki muut yhteensä. Semmonen asenne freestyle-laskijoilla, että tää on maailman paras juttu, muut ei tajuu mistään mitään. (poika 24 v.)

Eron tekeminen ja sosiaalisen etäisyyden ottaminen laskettelijoihin on ollut lumilautailukulttuurissa keskeistä kautta sen historian. Edellisestä kommentista voi lukea juuri tätä asennetta. Kuitenkin kuilu laskettelijoiden ja lautailijoiden väliltä on pienenemässä ja lautailijoidenkin asenteet muuttumassa myönteisemmiksi johtuen haastateltujen mukaan sekä lautailijoiden määrän kasvusta että laskettelijoiden siirtymisestä myös temppuiluun. Lumilautailukulttuuri on todennäköisesti muuttunut joustavammaksi, kuten monen alakulttuurin laita on.

Aika monet freestyle-tyypit aattelee, että suksiäijä mee pois, että mitä sä siinä oikee kikkailet, mutta mun mielestä se on ihan sama millä sitä tekee, kunhan vaan tykkää tehdä sitä mitä tekee. Ja suksillaki saa tosi hienon näkösiä juttuja.

— — *Sitä arvostaa, ku joku just tekee suksilla jotain semmosta, mitä muut ei osaa tehdä.* (poika 16 v.)

Toisaalta laskettelijoiden ilmestyminen paippeihin on saanut syntymään uusia konflikteja:

Mun mielestä lautailijat boikotoi vähän sitä suksijaa, sillei, en tiä onks se enää, on se, ei oo niinku kivaa ku sukseilija menee hyppyristä. Se pilaa sen, ku se vetää semmoset urat suksilla, ni niille vähän siitä sanotaan. Nykyään sukseilijat vetää Laajavuoressaki, ni kyl ne sillei, et on siellä niitäki, semmosia hyviä, emmä tiä. Ne laskee paippia ja, sillei nykyään sukseilijatki.
 — — *Onhan se joskus ärsyttävää, ku lasket rinnettä ja niitä vetää siinä auralla eessä ja ei voi väistää, ku ne kääntyy yhtäkkiä mihin suuntaan tahansa.* (tyttö 16 v.)

Sit jos siitä joku laskee suksilla ja hyppää, ni sille huudetaan rumia ja. Et ku suksilla menee jostain lautailuhyppyrstä, ni siihen jää semmoset kauheet jälet aina ja sit täytyy paikkailla aina ja sitte, ei ne yleensä sillei, jos ei oo sit joku kaveri. Ni ei niistä niinku niin pidetä aina. (poika 17v.)

Konflikteja, tai ainakin ärtymystä, sukseilijoiden kanssa siis syntyy yhä. Näyttää kuitenkin olevan niin, että stereotypia lautailijasta rinteiden punkkarina ei enää pidä paikkaansa. Enää ei voida viitata stereotypiaan että lautailija ”istuu siellä keskellä rinnettä ja häiriköi”, vaan ”nykyisin lautailijat käyttäytyy jopa hyvin mäessä” (tyttö 24 v.). Suurena syynä tähän voisi olla se, että lautailijat otetaan huomioon rinteissä entistä paremmin, sillä monissa rinnekeskuksissa ”eniten lautailijoita varmaan alkaa olee pikkuhiljaa” (poika 17 v.).

Useimpien haastateltujen mukaan lautailijoihin suhtautuminen on muuttunut myönteisemmäksi heidän määränsä kasvaessa. Kuitenkin muiden rinteenkäyttäjien ja erityisesti aikuisten suhtautumisessa epäiltiin vielä olevan paljonkin parantamisen varaa. ”Tietenkii jotku rinteenkäyttäjät ei sit tykkää lumilautailijoista välttämättä, ku ne kattoo että ”tommonen tyyppi joka tekee tota ja tota”, että ”miks se tekee semmosta” ja. Ni

sellasta että ”toi on tyhmää ja hullua”, mutta kuhan siitä ite tykkää.” (poika 16 v.)
 ”Varmaan jotkut vanhemmat ihmiset ni pitää vähän, ”mitä hömpötyksiä tommosia”.
 ”Nostakaa housujanne pojat.”” (poika 16 v.)

Mut sit jos rinteessä jotkut vanhemmat ihmiset laskee suksilla ja, ni kyl ne kattoo nuorempia sillei, istutaan siellä jossain, keskellä rinnettä tietysti, ni kyl ne kattoo. Nuoria nyt yleensä katotaan aina sillei. — — Nuoret on vanhojen mielestä aina semmosia, ei tee mitään ja lusmuilee vaan, just päinvastoin ku ennen vanhaan. (tyttö 16 v.)

Muilta kaivataan siis enemmän arvostusta lumilautailukulttuuria, sen harrastustapaa ja tyyliä, kohtaan.

Porukassa laskeminen on keskeinen piirre lautailussa. ”Me liikutaan yleensä omissa porukoissa, eli erottuu aika hyvin varmaan.” (poika 16 v.) ”On kiva kattoo jos joku toinen oppii uutta ja kiva oppia uutta ja sit on ihan mehuissaan, ja kiva aina sitte voi välillä vähän pannuttaa ja sit sattuu ja sit voi manata. Ja kaikennäköstä.” (poika 16 v.) Porukat muodostuvat useimmiten rinteessä ja pysyvät melkolailla samoina. Haastatellut laskivat yleensä 5-10 hengen porukoissa, jotkus lisäksi joskus yksin, joskus kaksin. Eräässä porukassa oli kymmenkunta henkeä, joka oli ”jämähänyt”: ”eli sit ku se jämähtää se sama porukka ni sitä ei hevillä sitte irroteta.” (poika 16 v.) Yksi haastatelluista epäili, että usealle aloittelevalle lautailijoille juuri lautailijoiden porukkaan kuulumisen on tärkeintä. Porukoiden erilaisuutta ja porukkaan kuulumisen tärkeyttä käsitellään lisää luvussa 7.4.

7.2 Jäsenyys kulttuurissa

Haastatellut laskivat yhtä lukuunottamatta kaikki vähintään 4 kertaa viikossa, kolmisen tuntia kerrallaan. Neljä henkilöistä kertoi viettävänsä rinteessä kaiken vapaa-aikansa, eli laskevansa aina kun ehtii. Yksi erosi muista laskemalla vain kevättalvesta parhailla

keleillä, silloin pitkiä aikoja kerrallaan. Henkilölle skeittaus oli lumilautailua tärkeämpi harrastus. Rinteessä vietetyn ajan perusteella voisi sanoa, että haastateltujen, yhtä lukuunottamatta, satsausaste on korkea. Poikkeustapaukselle kuitenkin lautailu yläkäsittelenä on elämän keskeisin sisältö:

Et hirveesti ei oo muuta elämää sinänsä, et kaikki mitä tekee, liittyy siihen mitä harrastaa. Haluaa kattoo, että mitenkä pitkälle sillä pystyy elämäntarkotusta ettimään ja kattoo et täyttää elämänsä niin, et on mielekästä tehtävää joka hetki, ni silloin sen nivoo kaiken yhden pääajatuksen ympärille, mikä on toi laskeminen sitte. On se skeittauski mulla, mutta vaan siis sillä tavalla, että kyllä se lähtee siitä, että se on lauta ku lauta. Niitä mä mietin vaan koko ajan. (poika 24 v.)

Lautailuteollisuuden tuotteiden kulutuksesta voi myös päätellä, millainen kulttuurin jäsen henkilö on. Suurin osa haastatelluista paitsi laski lautailuvaatteissa, myös osti lautailulehtiä ja videoita säännöllisesti, keskimäärin kerran-pari kuukaudessa, sekä kävi paljon lautailutapahtumissa. Kolme haastatelluista kertoi hankkivansa videoita ennenkaikkeaa sen takia, että pysyy ”ajan hermolla”, siis pystyy kehittämään omaa laskuaan. Kolme haastatelluista ei itse sijoittanut videoihin, mutta katseli niitä kavereillaan. Yksi haastatelluista ei sanonut hankkivansa lehtiä eikä videoita, eikä myöskään vartavasten lähtevänsä lautailutapahtumiin. Hän sanoikin, että ”Mä en varmaan ihan edusta sitä lautailukulttuuria.” (tyttö 24 v.) Lautailukulttuurilla henkilö mitä luultavimmin tarkoitti freestyle-kulttuuria, jossa temppuilu ja tuotteet ovat tärkeitä osia.

Tapahtumissa käymiseen haastatellut myös suhtautuivat innolla. Muutamat kävivät niissä itse kilpailemassa, muutamat aina kuin mahdollista katselemassa. Kaikki kuitenkin mielellään, aina kun tapahtumia kohdalle sattui, lähtivät niihin hauskaa pitämään ja uutta näkemään. ”Kyl nyt kaikkeen vaan mihin pääsen, ja varsinkin Suomessa. Ne on ihan sillei siistejä. Just kisoja mitä on niin niihin kaikkiin vaan, mihin pääsen.” (tyttö 16 v.) ”Aika paljon työn puolesta pitää olla mukana, mutta kyllä mä niissä käyn silloin kun sinne lähtee varsinkin omia kavereita, porukassa siellä liikutaan. Mahollisimman usein, aina kun mahdollista, ni kyl mä käyn.” (poika 24 v.)

Monen musiikkimaku myöskin tuntui viittaavaan lautailuun ollen grungea, punkia, heavya, rappia. Tällä kohdilla on tosin melko mahdotonta eritellä lautailevan nuorison makua muun nuorison mausta. Yleisesti voidaan kuitenkin todeta, että haastatellusta ryhmästä kaikille lumilautailuun satsaus on elämässä keskeistä. On siis todennäköisintä, että kaikille laji tarjoaa tarpeiden, esimerkiksi yhdessäolon tarpeen, tyydytystä ja kehittymisen mahdollisuuksia sekä identiteetille tärkeitä aineksia.

7.3 Lumilautailu elämäntyylinä ja -tapana

Onko haastateltujen satsausaste sitten niin suuri, että voitaisiin puhua kokonaisesta elämäntavasta? Elämäntyylistä varmasti voidaan puhua, sillä lumilautailu selvästi ohjaa haastateltujen valintoja esimerkiksi ajankäytön, vaatetuksen ja matkailun osalta. Yksi haastatelluista ilmaisi asian näin: ”Kai oikeestaan elämäntyyli on sitä laskemista ja niitten kavereitten kaa olemista ja hauskanpitämistä.” (poika 16 v.) Selvältä näyttäisi myös, että yhden haastateltavan kohdalla on kyse elämäntavasta hänen kerrottuaan lautailun täyttävän koko elämän, miettivänsä lautoja koko ajan. Muutkin viittasivat elämäntapaan useasti haastattelun aikana. Näin he todennäköisesti pyrkivät ilmaisemaan omaavansa tietyn, persoonallisenkin, maun ja elämäntyylin, jotakin jota moni muu nuori tavoittelee. Lumilautailu sinänsä ei useimpien haastateltavien mielissä kuulunut pelkkien harrastusten vaan elämäntapojen joukkoon. Muiden nuorten harrastusten ei uskottu olevan yhtäläillä kokonaisilla elämäntapoilla kuin lumilautailun.

Eräille haastatelluista elämäntavan käsitteeseen vaikutti kuuluvan kilpailullisuuden vastaisuus. Elämäntapalautailija olisi siis lautailija, joka ei harrasta lajia menestymisen vuoksi. Asiaa määriteltiin myös siten, että elämäntapalautailija laskee säällä kuin säällä ja laji näkyy kaikessa: ”Lautailijalle se lautailu näkyy elämäntavassa ja vaatetuksessa ja ehkä siinä musiikissa ja muutenkii. Ja kaveripiiri on aika pitkälle lautailevaa ainaki niillä, jotka kuluttaa tosissaan sitä rinnettä joka päivä.” (tyttö 24 v.) Siis harrastamisen säännöllisyys, kulutustyylin yhtenäisyys ja kaveripiiri olisivat lautailun elämäntapaa

määrittäviä tekijöitä. Näiden perusteella haastatelluista kaikkien voisi sanoa omaavan tämän elämäntavan, tai lautailun olevan ainakin tällä hetkellä keskeinen osa heidän elämäntapaansa.

7.4 Erot lajin sisällä

Haastatellut erottivat freestyle-lautailun ja vapaalaskun ratalautailusta ja laskettelusta. Lisäksi freestyle-lautailun sisältä löytyi useampia ryhmiä, vaikkakin muutama muisti mainita, että erot ovat hämärtyneissä. Ryhmät erotettiin erityisesti satsausasteen perusteella, mutta myös muita kulttuurisia eroja tuli esiin. Kaikki erottivat ensinnäkin aktiivilaskijat ja muotilaskijat. ”Kyllä muoti-ihmiset oikeestaan erottuu sieltä, eli ne istuu siellä rinteiden reunalla ja, aurinkolasit päässä, ja istuu vaan.” (poika 16 v.) Aktiivilaskijoita kutsuttiin myös nimityksillä elämäntapalautailijat, pioneerit, kisalaskijat, useasti laskevat ja tosissaan laskevat, jolloin sisältökin hieman vaihteli.

Osa ottaa sen elämäntapana. — — Luultavasti niit on, en tiedä, joo, niit on ehkä vähän vähemmän. Sit on muita tällasia, jotka vaan menee rinteeseen näkee kavereita ja, ja sitten laskee vähän siinä sivussa. Sit on niitä, jotka ottaa sen ihan vaan urheiluna ja haluaa tienata sillä rahaa isona ja haluaa olla hyviä laskemaan. (poika 17 v.)

Elämäntapalautailijat ja pioneerit luultavasti kuvaavat jo kauan lautailleita, joiden elämässä lautailu on keskeisessä osassa. Kisalaskijat, useasti laskevat ja tosissaan laskevat ovat varmasti käsitteinä laajempia sisältäen myös ne, joille laji ei vielä kovin kauan ole ollut elämän tärkeitä asioita, mutta jotka tässä hetkessä kuitenkin satsaavat siihen paljon. Haastatellut korostivat lisäksi, että kisalaskijoilla ja tosissaan laskijoilla ei tarkoiteta ”tosissaan” laskemista, vaan että lautailu on aina ennenkaikkea hauskaa.

Yksi haastatelluista erotti seuraavan asteen, silloin tällöin laskijat, ja siirtyi tästä toiseen ääripäähän, istuksijoihin. Muut kertoivat toisesta ääri ryhmästä nimityksillä massa,

muodin takia laskevat, viikonloppulautailijat ja ei-niin-tosissaan laskevat. Istuksijoiden, massan ja muotilaskijoiden epäiltiin lautailevan lähinnä ryhmään kuulumisen takia tai toivossa ja viikonloppulautailijoiden ja ei-niin-tosissaan laskijoiden silloin kun olosuhteet ovat hienot.

Kisalaskijat on vähän erikseen, mitkä ottaa sitte vähän vakavammin. Sit on taas sellaset, jotka käy sillon tällön laskee ja ne laskee sitä kuitenkin ihan sillei, että. Ja sit on siellä sellanen porukka, voi olla, paipin päällä tai mikä, istuu siellä ja polttaa tupakkaa ja ihmettelee, että ”kylläpä ne laskee hyvin”. Niille ei ehkä oo se paipin laskeminen niin tärkeätä, vaan se että kuuluu johonki ryhmään. Ne nyt sit on valinnu sen lumilautailun. (poika 24 v.)

Viikonloppulautailijoiden ja vähemmän tosissaan laskijoiden ryhmällä satsausaste olisi pieni, mutta istuksijoilla, massalla ja muotilaskijoilla se voi olla suurikin. Lumilautailulla voi olla tärkeä merkitys heidän identiteettinsä kannalta. He hakevat kiivaasti jäsenyyttä kulttuurissa, mutta keinona heillä ei ole laskeminen vaan istuskelu, sillä taidot eivät vielä riitä: ”Semmosta porukkaa että ostaa laudan ja sitte yrittää kauheena, niinku, elvistellä.” (poika 16v.)

Ne on tämmösiä, jotka ei oo ees perehtynyt siihen lajiin kunnolla ja, semmosia jotka vaan, en tiiä. Tämmösiä hip-hoppareita, en tiedä. — — Sit se niinku haluaa näyttää sen joka suhteessa, et sillon niinku kaikkia lautailukamppeita niin paljon päällä ku vaa on mahdollista ja isä maksaa kaikki maailman hienoimmat lautailutuotteet ja tämmöstä.— — Semmonen niinku yletön mielistely näille paremmille laskijoille. (poika 17 v.)

Ryhmään kuulumisen takia laskeviin eivät useimmat suhtautuneet suopeasti, vaikkakin huomattiin, että heidän harrastuksensa voi muuttua laskemiseen keskittyväksi:

Siitä mä en tykkää, että lumilautailusta on tullu periaattees vähän semmonen massajuttu, eli siitä mä en, tai siis en mä nyt voi sanoo, että mä inhoon sitä mutta siis, sehän tuo just lisää näkyvyyttä mejän lajille, mutta siis. — — Siitä mä en sillei oikeestaan pidä, että joku ostaa lumilaudan sen takia, että se on

niinku tämmönen muotijuttu. Mut sitä kautta varmaan just, ku se on muotijuttuu, ni ostaa lumilaudan ja sitä kautta voi tykäästä siihen. Et se on vähän paha sanoo sinänsä. (poika 16 v.)

Heille löytyi haukkumanimityskin, 'seppo superhengarit', kuvaten osuvasti porukkaa, joka huippuvarusteissa vain roikkuu mukana keskittymättä todella laskemiseen. Muotilaskijoiden vieroksumisessa luultavasti näkyy todellisiksi lautailijoiksi itsensä kokevien kapinointi kaupallisuutta vastaan.

Haastatellut itse katsoivat kuuluvansa aktiivilaskijoiden ryhmään. Kaksi haastatelluista epäili, kuuluuko todella elämäntapalaskijoihin tai pioneereihin, mutta kaikki kuitenkin halusivat tehdä eroa massaan ja muotilaskijoihin. Yhdelle haastatelluista oma laskuporukka oli erittäin kiinteä, sille oli kehittynyt omaa kieltäkin. Henkilö tunnusti lisäksi, että ryhmässä "kaikki on ehkä vähän juppeja ja haluaa ne parhaat välineet" (poika 24 v.). Usean porukkaan kuului lautailijoiden lisäksi laskettelijoita, joko temppuilevia tai vapaalaskijoita, yksi laski eniten laskettelijan kanssa, yksi kuvasi ryhmäänsä persoonallisemmaksi kuin muut porukat. Yhteistä porukoiden jäsenille oli osassa porukoita temppuilu, osassa vapaalasku, ja lisäksi suurinpiirteinen ikä, joka tosin vaihteli yleensä kolmen-neljän mutta joskus kymmenenkin vuoden haarukassa.

Kaksi kielsi porukkansa erottuvan suuremmin muista freestyle-lautailijaporukoista, jos muotilaskijat yms. jätetään laskuista pois. Kaikilla lautailijoilla oli henkilöiden mielestä samanlainen vaatetus, välineet, kieli ja käyttäytyminen, joka on etupäässä amerikkalaisesta lautailukulttuurista tuotettu.

Se on oikeestaan sama tavote kaikilla, et pitää olla hauskaa ja olla yhdessä, niinku, pitää vaikka lumilautailun kannalta hauskaa sillä tavalla. — — Suomeen on nyt oikeestaan tullu tämmönen aalto, tai, Keski-Euroopasta varmaan tai Jenkeistä jostain. Eli ku Jenkeistä ku tulee laudat ja vaatteet kaikki, ni sillon se on koko maailma oikeestaan, jotka käyttää niitä samanlaisia. (poika 16 v.)

Kaksi laski etupäässä vapaalasku-porukassa, jolla ei ollut eroa muihin kaltaisiinsa. Yksi haastatelluista kertoi porukansa olevan ”yhenlaisia hörhöjä, ei varmaan muut oo samanlaisia” (tyttö 16 v.) Yksi kuvasi porukkaansa, kuten jo luvussa 4 tuli ilmi, persoonallisemmaksi ja ”vaihtoehtoiseksi” ja sanoi heidän eroavan muista porukoista näin: ”Mä oon jotenki saanu niistä semmosen kuvan, et ne on sellasia, et ne sitte laskee ja sit ne pyörii kaupungilla ja kiroilee ja, en mä tiä. Ne on semmosia, ehkä semmosia räppipoikia vähän.” (poika 17 v.)

7.5 Lumilautailun hengen etsintää?

Haastateltujen ryhmässä ei huomaa stereotyyppiseen kapinallisuonteiseen lumilautailijaan samaistumista. Konservatiivisuus näyttäisi siis Suomessakin olevan vallalla; esimerkiksi tekninen toimivuus on näille lautailijoille yleisesti tärkeämpää kuin visuaalinen merkityksenanto. Kuitenkin muoti ja massa ovat heille etupäässä rumia sanoja. Tämä viittaa todennäköisesti aitouden hakuun, jolla on yhteyttä lumilautailun ”todellisen hengen” etsintään.

Kysyttäessä toiveita lautailun kehityksen suhteen, olivat useimmat vastaukset tämän suuntaisia: ”Et se palais jotenkin sille tasolle, mitä se oli ennenku siitä tuli tällanen suuri menestyslaji. Että, et se ois niinku vähän enemmän aitoa. Et se palais juurilleen.” (poika 17 v.) Monelle unelmien laskupaikka oli puuteri, joka viittaa koskemattomissa vuoristoissa laskemiseen, siis kulttuurin alkuaikojen takametsiin. Yksi henkilöistä laskikin melkein pelkästään vapaalaskua ja usein rinteiden ulkopuolella. Osalle kuitenkin temppuilun edellytykset olivat tärkeimpiä, jolloin keinotekoinen hyvä lumilautaparkki nousi ykköseksi. ”Mulle oikeestaan on tärkeintä, et siel on hyvä paippi, sitte hyvä striitti, eli misson kaikkee, hyppyri, isot hyppyrit ja tällasta. Ja sitten niin tota paljon lunta pitää olla.” (poika 16 v.) ”Pitäis olla hyvin hoidettu parkki, siis niinku lumilautaparkki semmonen, hyvät hyppyrit, ja sit vois olla vaikka niitä offareita, ni se ois ihan.” (poika 16 v.) Vapauden osa nosti lajin ominaisuuksista tärkeimmäksi, mikä luultavasti viittaa luovuuden mahdollisuuksiin ja mahdollisesti myös vapaalaskuun.

Vaikuttaisi olevan niin, että freestyle-lautailun ja vuoristoissa laskemisen yhdistelmä, joka ilmentää myös lautailun hengen etsintää, todella puhuttelisi osaa näistä harrastajista.

8 PERINTEISTÄ URHEILUA VAI ELÄMYKSELLISYYTTÄ

Lumilautailun kulttuurihistorian tärkeinä piirteinä ovat sisäisen nautinnon etsintä ja ei-kilpailullisuuden filosofia. Myös edellisessä luvussa haastateltujen lausunnoista nousi esiin lajin sielun etsintä, joka viittasi mm elämäntavanomaiseen, siis ei-kilpailulliseen, harrastamiseen. Tämän luvun tarkoituksena on selvittää tarkemmin lumilautailun luonnetta urheilu- ja kilpailulajina. Tarkastelun kohteena on työ- ja velvollisuusetiikan heikkeneminen ja sen korvautuminen nykyhetken hauskuuden, nautinnon ja elämysten etsinnällä. Luvussa käsitellään myös keskustelua olympialaisten ympärillä, joka ilmentää perinteisen urheilun ja lumilautailun filosofoiden vastakkainasettelua sekä samalla aikuisten ja nuorten yhteenottoa liikuntakulttuurin kentällä.

8.1 Työ- ja velvollisuusetiikan heikkeneminen

Kilpaurheilussa tärkeää on menestyminen ja voittaminen. Tähän päästään kurinalaisen harjoittelun avulla. Kurinalaisuuteen liittyy paitsi itsekuri, myös toimiminen erilaisten auktoriteettien, kuten valmentajien, kontrollin alaisena. Kilpaurheilun eetokseen kuuluvia arvoja ovat siis ahkeruus, kurinalaisuus, auktoriteettiin alistuminen ja kieltäytyminen nautinnoista tulevan palkinnon toivossa. Nämä ovat myös protestanttisen työetiikan arvoja. (Puuronen 1991, 76-77)

Aikamme nuorison piirteisiin kuuluu mm. ”torjuva suhtautuminen auktoriteetteihin”, ”torjuva suhtautuminen kuriin ja kontrolliin”, ”torjuva suhtautuminen työhön, mikäli se on vain keino päämäärän saavuttamiseksi” sekä ”torjuva suhtautuminen protestanttiseen työ- ja velvollisuusetiikkaan”. Nämä ovat johtaneet siihen, että urheiluseurat, joissa kilpaurheilun protestanttinen eetos on vallalla, eivät enää ole yhtä houkuttelevia kuin ennen. (Puuronen 1991, 79-80)

Huizinga erottaa toisistaan urheilun ja leikin. Leikki on itseisarvoista toimintaa eli se itsessään, ilman tulosvaatimuksia, tuottaa toimijalle tyydytystä. Itkosen mukaan huippu-urheiluun ei leikinomaisia piirteitä mahdu. Leikillään urheilu jopa koetaan vakavaa urheilua häpäisevänä. (Itkonen 1991, 64-65) Tämän päivän liikuntaa kuvaa käsite ”elämysurheilu”. Liikunnasta etsitään iloa ja nautintoa sekä mahdollisuuksia kehittää ja ilmaista itseään, liikuntaa harrastetaan sen itsensä takia. Rationaalisuuden tilalla on jälkimodernissa elämyksellisyys. Jopa koko yhteiskuntaa on luonnehdittu ”elämysyhteiskunnaksi”, millä tarkoitetaan halua kokea ja elää omilla ehdoilla kaikilla elämisen alueilla, kuten kulttuurissa ja liikunnassa. (Hautamäki 1996, 10-13)

8.2 Lumilautailun kilpailullisuuden piirteitä

Lumilautailuun liitetään yleensä sellaisia ominaisuuksia kuin vapaus, luovuus, autenttisuus, radikaalisuus, leikkisyys, sääntöjen puuttuminen, hauskuuden takia laskeminen, rajojen rikkominen ja kapinallisuus (Lindahl 1998, 3). Jälkimodernin ajan henki näyttäisi siis suurelta osin kuvaavan lumilautailua ja sen harrastajia. Lajin nautintahakuisuus on vastoin protestanttisen etiikan periaatteita (Humphreys 1997, 150-159). Kun perinteisessä urheilussa korostetaan protestanttisen etiikan mukaisesti työn eli treenauksen avulla tuloksiin pääsemistä, painottuu lumilautailun harrastamisessa ja kilpailuissa yhä hauskanpito (Farber 1995, 81; Sunimento 1996, 8).

Henkilökohtaiset ruumiinkokemukset ovat lautailijalle tärkeitä. Nautinto syntyy harrastajan ja ympäristön välisestä vuorovaikutuksesta silloin kun kokemusta ei haeta

yleisön tai ulkoisten palkintojen vuoksi. Luovuus, esteettisyys ja vaaran kokemus ovat lajin tärkeitä elementtejä. (Heino 2000, 182) Unohtaa ei kuitenkaan sovi, että lumilautailun osalajien välillä on tyylieroja. Ratalautailussa arvostetaan nopeutta ja suorituskykyä sekä vaatetuksessa teknisyyttä. Tämä viittaa perinteiseen suoritusurheiluun. Vapaalaskussa puolestaan lainelautailun tavoitinautinto on pääasia. Vaatetuksessa arvostetaan käytännöllisyyttä. Freestyle-lautailun tyyliissä korostuu muoto ja provokaatio. Vaatetus on ylisuurta ja epäsiistiä, joten lajilla on yhteys rullalautailuun ja kaupunkiympäristöön. (Schäffner 1996, Ohlin 1999 mukaan) Protestanttisen etiikan heikkeneminen koskee siis etupäässä freestylelaurailua ja vapaalaskua.

Humphreysin mukaan kilpailullisuus ja kaupallisuus eivät ole koskaan uhanneet lumilautailukulttuurin olemusta. Kilpailu oli ollut 'snurferin' keksimisestä lähtien kiinteä osa lajia, mutta kilpaileminen oli aina ollut yhteistyöhengen sävyttämää ja huoletonta. (Humphreys 1997, 152) Anderson puolestaan toteaa tutkimuksensa perusteella, että vain harvat lumilautailijat kilpailevat. Tässä korostuu lajin ero vallitsevaan organisoituun liikuntatoimintaan, johon osallistumisen keskeinen osa on kilpaileminen. (Anderson 1999, 59) Seuroihin suomalaisista lautailijoista kuuluu vain vajaa prosentti (Bäckström 2000).

Lumilautailukilpailuissa hauskanpito on selvästi havaittavissa. On tosin esitetty epäily, että lumilautailija peittää perinteisen urheilun mukaista vakavaa suhtautumistaan harjoitteluun ja kilpailuun ei-perinteisen ulkoasunsa alle. (Sunimento 1996, 10) Erään lumilautailijan mukaan lajista ei "koskaan lähde meidän oma leimamme pois. Lumilautailu tulee aina olemaan eräänlaista elämäntapaurheilua". Kyseinen lautailija kuitenkin pitää itseään urheilijana, sillä "kun ajattelee sitä treenimäärää, mitä tekee, niin ei se ole enää vain harrastamista". (Karttunen 1997, 19)

Todennäköistä on, että lumilautailun kilpailullisuus on samanlaatuista kuin rullalautailussa, josta laji on saanut paljon vaikutteita. Siinä Bealin mukaan vastustetaan kilpailullista asennetta. Amatöörien kilpailuissa tapahtumaan suhtauduttiin leikkimielellä, kilpailun tuloksella ei ollut väliä ja toisten tukeminen tuli selkeämmin esille kuin kilpailu toisia vastaan. Kilpaileminen oli itse asiassa uusien temppujen

harjoittelua, ei harjoitellun ohjelman esittämistä. Rullalautailijat ilmaisevat näin vastustustaan vallitsevaa liikuntakulttuuria kohtaan. (Beal 1995, 257-260)

8.3 Olympialajiksi tulon vaikutukset

Lumilautailu valittiin olympialajiksi vuoden 1998 Naganon talviolympialaisiin, lajeina halfpipe ja suurpujottelu. Olympialajiksi pääsyä on yleisesti pidetty eräänlaisena lajin legitimaationa, pääsynä todellisten urheilulajien joukkoon. Olympiaperheeseen liittyminen lupaa lajille myöskin näkyvyyttä esimerkiksi televisiossa. Toisaalta odotettavissa on myös lisääntyntä kontrollia Kansainvälisen olympiakomitean, KOK:n, taholta. Lumilautailun kohdalla prosessiin on liittynyt myös konflikteja kahden kansainvälisen lajiliiton välillä. (Heino 2000, 188-189)

8.3.1 Treenauksen lisääntyminen

Taloudelliset edellytykset huipputason harrastamiselle ovat paljolti riippuvaisia kilpailumenestyksestä. Tämän vuoksi kilpailu kovenee. Temput vaikeutuvat, jolloin niihin tarvitaan myös entistä enemmän korkeutta. Tämä puolestaan vaatii paitsi entistä enemmän lajiharjoittelua myös mm. voimaharjoittelua ja akrobatiaa. (Kujala 1998, 39) Kilpailu olisi varmasti koventunut ilmankin olympialaisiin valintaa, mutta tämä on osaltaan lisännyt vaateita. Moni lautailija on maininnut harjoitelleensa enemmän juuri tulevien olympialaisten takia (Kujala 1998, 39; Ruhala 1997, 31-32)

Lajin ulkopuolinen harjoittelu tuntuisi sotivan hauskuuden filosofiaa vastaan ja viittaavaan sitä vastoin protestanttiseen työn etiikkaan. Voimaharjoittelu ja akrobatia voivat myös olla hauskaa, mutta jos perimmäisenä syynä niiden tekemiselle ei ole kyseisen hetken hauskuus vaan tuleva menestyminen, ollaan jo lähellä perinteisen urheilun eetosta.

8.3.2 ISF vastaan FIS

Lumilautailu on ollut kahden lajiinon lajivalikoimassa, sekä Kansainvälisen lumilautailiiton, ISF:n, että Kansainvälisen hiihtoliiton, FIS:n. Olympiajärjestelyt KOK antoi FIS:n tehtäväksi. Päätöksen jälkeen olympialaisiin haluavien lautailijoiden tuli saavuttaa pisteitä FIS:n järjestämissä kilpailuissa ja sijoittua sen ranking-listalla. Näin ISF:n lautailijoita pakotettiin osallistumaan FIS:n kilpailuihin. Seurauksena oli yhä enemmän politikointia sekä epäselvyyttä osallistumisoikeuksista. (Piipari 1997; Ruhala 1997, 30-31)

Lumilautailijoiden enemmistö näytti asettuvan ISF:n puolelle. Pelkona oli ennenkaikkea se, että FIS:lle lumilautailua tärkeämpää on raha eikä se ymmärrä lajikulttuuria. (Heino 2000, 189) ”FIS yrittää hallita lautailua ainoastaan isolla rahalla. — — Ne on nyt jo onnistuneet tappamaan monta lautailuun tiiviisti kuuluvaa juttua.”, ilmaisi eräs lautailija asian (Urheilulehti 1998). Pelättiin, että hauskuus, kaiken läpäisevä ”rento meininki” häviää ja ISF:n taloudelliset ongelmat vahvemman FIS:n varjossa syvenevät. Suomen silloinen lajin päävalmentaja Kari Piipari kirjoitti lautailulehti Slammerissa FIS:n kisoista mm. seuraavasti:

Harmaahiuksiset herrat paneelipöydässä ja ympärilläni istuneet alppieliikset saivat valitettavasti minut voimaan pahoin. Rento fiilis, joka jossain määrin on lajille ominaista, oli kaukana siitä mitä odotin. — — jos suuntaus on tämä, minkä kohtasimme San Candidossa, missä herrat dokasivat VIP-teltassa (unohtaen, että laskijat ovat kuitenkin se joukko, joka tekee tästä sen shown, minkä takia teollisuus ja sponsorit ovat mukana), ei järjestön valintaa tarvitse paljon miettiä. (Piipari 1997)

Piipari mainitsi kuitenkin, että Suomen hiihtoliiton suhtautuminen on ollut hienoa; liitto oli ottanut tarkkailijan roolin ja antanut Suomen lumilautailiitolle vapaat kädet. (Piipari 1997)

Maailman parhaimpana freestyle-lautailijana pidetty Terje Haakonsen päätti olla osallistumatta olympialaisiin, mikä oli kova isku järjestäjille. Päätöstään Haakonsen

perusteli sillä, että ei halunnut joutua univormuun pukeutuneeksi, lippua kantavaksi, käveleväksi logoksi, sekä sillä, että epäili KOK:n kykyä kohdella nuorta lajia oikein. (Heino 2000, 189) Haakonsen kuvasi lajia näin:

Snowboarding is about fresh tracks and carving powder and being yourself and not being judged by others. It's not about nationalism and politics and big money. (Heino 2000, 182)

Haakonsen siis haluaa korostaa vapautta ja itseilmaisua urheiluun yleisesti liitetyn kansallisuusaatteen sekä politiikan ja rahan vallan sijaan. Haakonsenin lisäksi moni muukin lautailija ilmaisi huolensa lajikehityksen puolesta. Pelättiin, että nuoren lajin kasvu pysähtyisi ja että selkiytymätön tuomarilinja aiheuttaisi ongelmia. (Heino 2000, 189; Karttunen 1997, 19; Ruhala 1997, 31-32)

8.3.3 Aikuisten kurinpito

Olympiakeskustelua voi pitää aikuisten ja nuorten konfliktin kuvastajana, FIS:n edustaessa aikuisia ja ISF:n nuoria. Heinin mukaan olympiakeskustelu oli pohjimmiltaan byrokratian ja vallankäytön mukanaan tuoman kurin vastustusta. KOK:n pyrkimys oli kouluttaa kapinallisesta lajista salonkikelpoinen. Tämä aiheutti lautailijoissa luonnollisesti pelkoa rentouden häviämisestä, vakavan ja KOK:n sääntöjen mukaisen urheilun tulemisesta nuorekkaan ja hauskan lajin tilalle, ja näin ollen KOK-vastaisuutta. (Heino 2000, 189) Eräs lautailija kertoo FIS:n kisoissa katsoneensa touhun olevan liian ”ammattimaista”, sillä ”joku järkkäri karju mulle: ”Don't touch the banner!”, kun otin bannerista kiinni ennen paippiin droppaamista.” (Ruhala 1997, 31)

Samalla aikuisten ja nuorten välistä konfliktia voisi pitää myös vanhan ja uuden liikuntakulttuurin yhteenottona, siis toisaalta työ- ja velvollisuusetiikan mukaisen perinteisen urheilun ja toisaalta hauskuutta vaalivan nuorisoliikunnan kahinointina. FIS:ä, samoin kuin KOK:a, pidetään ”harmaahiuksisten herrojen” seurana, joka haluaisi viedä lajia omaan tarkan sääntelyn ja tylsän aikuismaisuuden suuntaansa, kun ISF:n taas

paremmin uskotaan ymmärtävän ja ottavan huomioon lautailevan nuorison halut ja tarpeet.

Naganon olympialaisissa yksi lautailun kultamitalisteista antoi positiivisen marihuanatuloksen. KOK päätti ottaa mitalin pois. Kuitenkaan marihuana ei ole suorituskykyä parantava aine vaan todennäköisemmin sitä huonontava. Marihuanaa pidetään yleensä nuorison huumeena ja KOK:n reaktio voidaankin ymmärtää yrityksenä kontrolloida nuorison vastarinnan ilmentymänä pidettyä lumilautailijaa ja lumilautailua. Reaktio osoittaa yritystä ennemmin kurinpitoon kuin dopingista rankaisuun. Pian päätös peruttiin sillä perusteella, että marihuana ei ole FIS:n kieltämä aine. Lautailija sai mitalinsa takaisin, mutta KOK oli antanut lautailijalle ja lajille symbolisen läimäyksen. (Heino 2000, 189-190)

Lautailussa näkyy uuden lajin elinkaaren piirteitä. Laji syntyi vallitsevan rinnekulttuurin vastaisena, mutta on muuttumassa yhä enemmän vallitsevan liikuntakulttuurin ilmentymäksi. (Heino 2000) Lajin voisi sanoa olevan urheilulajinomaisuuden lisääntymisen ja hauskuuden ja elämyksellisyyden säilyttämisen ristipaineissa. Kehityksen suunta riippuu varmasti ennenkaikkea lajiliittojen, seurojen, KOK:n, lajin tukijoiden ja harrastajien itsensä valinnoista.

9 HAASTATELTUIJEN NÄKEMYKSET KILPAILULLISUUDESTA

Yhtenä haastattelujen teemoista oli kilpailullisuus. Selvitettävänä oli henkilöiden omat asenteet kilpailullisuuteen sekä heidän käsityksensä ja mielipiteensä lumilautailusta kilpailulajina. Tässä luvussa tarkastellaan näiden harrastajien luomaa kuvaa lumilautailukulttuurin nykytilanteesta perinteisen urheilun ja hauskuuden filosofian välimaastossa.

9.1 Harrastajan oma kilpailullisuus

Haastatellut erosivat toisistaan jonkin verran kilpailemisen suhteen. Kolme haastatelluista kilpaili säännöllisesti ja usein. Yksi heistä oli tuore juniorien Suomen mestari. Kolme haastatelluista kilpaili silloin tällöin pienissä kilpailuissa ja yksi tuskin koskaan.

Kilpailumotiiveiltaan kaikki olivat melko samanlaisia. ”Ne on ihan pikkukisoja, semmosia missä vaan hyvät vanhat tutut kasaantuu yhteen ja pidetään semmonen kymmenen-tusinan jätkän kisa, jaetaan vähän palkintoja, kuitenkin pidetään vaan kaverien kaa hauskaa.” (poika 24 v.) ”Mä oisin varmaan mennä kattoon sitä, että miten omat taidot on verrattuna muihin laskijoihin, että miten kisatilanteessa ja miten siel radalla. — — Mä haluaisin nähdä sen, että minkälainen oma taso on tällä hetkellä yleiseen tasoon.” (tyttö 24 v.)

Tulee siinä semmonen hyvä olo että pystyy vähän näyttää jotakin, jollakin lailla. Varsinkin jos siellä on jotain muita, ihan jotain muita tuttavilla kattomassa, niin näyttää niille vähän että osaa laskea silläläilla, että, että tulee siinä niinku itselleki semmonen jotenki vähän varmempi olo, tai siis sillai omista taidoistaan, että yleensäkin pääsee jonnekin kisoihin. (poika 17 v.)

Mun mielestä se on kivaa. Kyllä mä sit varmaan lopetan, ku se ei mun mielestä oo enää kivaa. Tykkään, se on kivaa, pääsee sillei, emmä tiiä. Ei ne kilpailut aina oo semmosta, että välillä se tuntuu, ku sä vaan laskisit. Vaikka jotain Himoksen kilpailuja ni et sä es huomaa, et sä oisit jossain kisoissa. Et ihanku sä vaan laskisit. (tyttö 16 v.)

Hauskassa tapahtumassa olo ja omien taitojen vertaaminen muihin sekä omien taitojen näyttäminen tuntuivat olevan tärkeimpiä syitä kilpailuihin osallistumiselle. Harvoin kilpailevat selittivät asiaa kilpailuvietin, taitojen ja hulluuden puutteella. ”Ku mulla ei todellakaan oo kilpailuviättä. Mul menee ihan laput silmille, ku mulle laitetaan lappu

rintaan. Ei, mä en nauti siitä.” (tyttö 24 v.) ”Tos oli yhet semmoset Pepsi-kiertuekiset tossa Laajavuoreessa, mut ne meni vähän puihin. Mut emmä nyt mihinkään lähe sillei, et jos mä tiän, et jossain on kisa, ni emmä lähe sinne. Pitäis olla varmaan vähän parempi.” (poika 16 v.)

En mä mihinkään isompiin oo koskaan ilmottautunu, enkä usko, että mun taso vielä sallisi mun menestyvän niissä, koska on, ne on, tota, vähän hullumpia poikia ketkä siellä, ne on vähän... — — Ne uskaltaa tehdä kaikkea ihme temppeja, jossa voi käydä huonosti, ja mä en tee sitä muuta ku jos on turvattu alastulo jollain pehmeellä lumella tai jotain, että. En mä tiä, kestäisinkö mä paineitakaan niinku jossain isommassa kilpailussa. Sitä ehkä sit myöhemmin. (poika 17 v.)

Henkilökohtaisista tavoitteista puhuttaessa hauskuus ja oma kehittyminen nousivat lähes jokaisella tärkeimmiksi tavoitteiksi. ”Onhan se nyt varmaan kiva semmosia yksittäisiä hyppykisoja tai semmosia, mut emmä mihinkään olympialaisiin tähtää.” (poika 16 v.) ”On tietenki tavoitteita on päästä vielä eteenpäin, kehittyä paremmaks. Ja tavoitteena on ens kaudeks kans lähtee sitte ulkomaille laskee pitemmäks aikaa.” (tyttö 24 v.)

Kyl mä kilpailen, mut ihan huvikseen vaan pikkukisoja, et en mä niissä sit mitenkään tavoitele palkinnoille, sponsoreille, haaveita sponsorisuhteista mulla ei oo minkäänlaisia. Et loppujen lopuks mä haluun tehdä itelleni vaan sen tietyn tempun aina minkä milläkin hetkellä takaraivossa kutittaa, et se ois tehtävä. Tietty temppu, sama vanha uusiks, ekaa kertaa, tai uus paikka vaan, ja tyylikkääitä kohtia. Ainutkertaisia juttuja mä haen vaan sieltä. (poika 24 v.)

Enemmän kilpailevat haastatellut toivoivat kehittymisen myötä mahdollisesti myös kilpailumenestystä. ”Henkilökohtaset tavoitteet on vaan tulla niin hyväks lautailijaks ku ikinä pystyy. Sit kilpailumenestys tulee sit sen myötä ku oppii. Tai kyl se tulee sieltä jos sen, jos sitä haluaa.” (poika 24 v.)

Tavoitteet, jaahas. No, tietenki kehittyä lajissa ja tulla paremmaks koko ajan, mutta ei mul sillei nyt kisois mitää erityistä tavoitetta oo. Mut pitää hauskaa ja

siinä pikkasen ohella sit menestyä vaikka. Jos hyvin sattuu, ni. — — Vähän, rinteessä nyt oikeestaan lumilautailijoiden menestys lasketaan vähän niinku kunnioituksena periaatteessa eli, kaverit sitte periaattees kunnioittaa ja sillei. Et sitä tulee periaattees sit vähä niinku tunnetummaks sitä kautta sitte. Sillei, et se ois ihan mukavaa. (poika 16 v.)

Yksi haastatelluista luetteli tavoitteiksi varsinaisia menestystavoitteita. ”Ens vuonna lähtee junnu-MM-kisoihin. Ja SM-mestaruus. Mä meen, mä haluan mennä nyt niihin vanhempiin SM-kisoissa.” (tyttö 16 v.) Kuitenkaan henkilö ei sanonut ottavansa kilpailuja vakavasti:

Kisoissa on kiva käydä ja onhan se kiva ku pärjää ja sillei, mut en mä nyt ota sitä niin vakavasti jos mä, meneeki ihan huonosti, ni emmä nyt ota, rupee itkemään siellä, sitä vaan naureskelee perään, että sillei meni. Lumilautailu on, ainaki paippilasku on sillei, et se on niinku, sä voit pärjätä, vaikka sä oisit kuinka hyvä, ni sä voit olla viimeinen, koska jos sä teet yhenki virheen, ni se on menny siihen. Se on ihan pienestä kiinni joskus. (tyttö 16 v.)

9.2 Kuvaukset lumilautailukilpailuista

Kaikille haastatelluille freestyle-lautailukilpailut olivat ennenkaikkea hauskoja tapahtumia, joihin mennään tapaamaan kavereita ja myös näyttämään uusia taitoja, ja joissa musiikki soi. ”On hauska tapahtuma, hyvä päivä rinteessä.” (poika 24 v.) ”Hirveesti tää yleisö vaikuttaa, eli siellähän on suuri osa tämmösiä lautailijatyyppejä. — — Siellä on yleensä aina musiikkia, jotain aika rajua, koska se tietenki on aika aggressiivinen laji ja siinä pyritään saamaan sellasta hyvää fiilistä päälle.” (poika 17 v.) ”Haluu verrata omia taitojaan muihin, ja onko kehittyny. Moni ihminen menee kilpailuihin ihan sen takia, et näkee et onks tullu jotain uusia juttuja, onks joku keksiny jonkun uuden tempun ja jonkun hypyn.” (tyttö 24 v.) ”On ne ehkä vähän rennompia,

edelleen. — — Suorituksen jälkeen jos se menee huonosti, ni sä et rupee itkee. Voit vaan huvikseen tuuletella ja sanoo, et ens kerralla menee paremmin.” (poika 24 v.)

Eroja motivaatiossa he kuitenkin löysivät sekä freestylen sisältä että varsinkin ratalautailun ja freestyle-lautailun välillä. ”Osahan on tietysti puhtaasti sen takia, että saahan siitä hyvät palkinnot ja rahaa ja kaikkee etuja, mutta. Ehkä ne jotka tähtää ammatikseen, ni ne haluaa näyttää sit siellä sponsoreille, että niissä on ainesta ja saa sitte kaikkea lautaa ja muuta.” (poika 17 v.) ”Ratalaskuhan on sitte tottakai huippu-urheilua ja loppujen lopuks harva sitä tekeekään jos ei oo tosissaan nykyään. No, harrastajakunta on pienemmäks jääny, koska kyllähän se on tylsä laji pitemmän päälle jos ei sitä ota sit ihan viimesillään tosissaan.” (poika 24 v.)

Freestyle-puolella on nykyisin, kilpailu on koventunu eikä ne oo enää, et sinnekin on ruvenu tulemaan totisempaa. Ratapuoli on ihan totista hommaa, että. Ja sitte tietenki on tullu nää vapaalaskukisat lautailun puolelle, ja ne ei oo, ne on kans sitte vielä ihan leikkimielisiä sillä tavalla, että kyl niissä ollaan tosissaan mukana, mutta sallitaan itelleen virheet ja niinku annetaan toisen tosissaan niinku nauttia siitä voitosta. — — Ja sit ratapuolella ni mennään niinku kattoon että, siellä mennään voittamaan. Kylhän freestyle-puolellaki, mut siellä on paljon sellasia, jotka tulee vaan tapaa kavereita ja tulee sitte kattoo sitä omaa taitoa, että miten se on. (tyttö 24 .v)

9.3 Urheilua?

Perinteiseen urheiluun näytti kaikkien haastateltujen mielissä kuuluvan totisuus. Freestyle-lautailu sitä vastoin ei yleensä ole totista vaan hauskaa näytöstä ja kilpailullisuuteen suuntautumisen sijasta elämäntapa. ”Osa siellä laskee vähemmän ja osa enemmän ja osa ottaa sen enemmän tosissaan ja osa ottaa sen urheiluna ja osa ottaa sen elämäntapana.” (poika 17 v.)

Varmaan aika hyvä henki, semmonen että ei oikeestaan, tai tullu vähän semmonen, että ei siinä kilpailla oikeestaan keskenään. Tai siis, niinku että kuka vetää parhaiten sitte. Siis, onhan se nyt kilpailua, mutta siis ei oo semmosta, että joo mä voitin sut. Tai sillei, siin on, se on kivaa ja hienon näköstä ja. (Haastattelija: ”Eli verrattuna vaikka johonki hiihtoon?”) Niin, ni ihan niinku päinvastanen, et siinä niinku että mä voitan sut varmasti. (poika 16 v.)

Siinä on ehkä omanlainen urheiluhenki, et siinä ei niinku väheksytä muitten suoritusta, ainakaa niin paljon. Emmä sit tiä, jossain niinku esimerkiks, jossain yleisurheilussa ni on, kyllä must tuntuu, et siinäki on niinku ihan siis, ihan reilu meininki ja kaikkee, mutta. Jossain hyppykisoissa varsinkii, ni niissä nyt on niinku, suurin osa tuntee toisensa, ketkä on kilpailemassa tai tutustuu siellä. Et siinä jotenki, on jotenki rennompaa. (poika 17 v.)

Lautakilpailu on aina show. Ei se oo sillai kuitenkaa mikään urheilukilpailu sillä tavalla. Koska sen tuomitsemisenki on showta. Ei se oo oikeesti urheilusuoritusten tuomitsemista, koska siellä tehää niin erilaisia juttuja, et eihän niitä voi oikeesti vertailla kumpi oli parempi ku toinen. (poika 24 v.)

No just tulee mieleen esimerkiks tän vuoden MM:eistä ni harvassa lajissa kuitenkaa voittaja samantien pistää röökiks sen oman runin jälkeen, et kyl se erottuu. — — Se että sitä halutaan pitää vielä, että se ei oo niin totista hommaa ja et sitä ei niinku, et se on enemmän elämäntapa ja niinku osa elämää eikä pelkästään vaan sitä kilpailua. — — Ja useimmiten kisasessioiden jälkeen on yhteisiä bileitä, et mitä esimerkiks varmaan jonku hiihtokisojen jälkeen tuskinpa on. (tyttö 24 v.)

Totisuus on lumilautailussakin kuitenkin lisääntymässä, kuten jo motivaation eroistakin kävi ilmi. Kilpailullisuuden lisääntymisen seurauksia pohdittiin tähän tapaan: ”Se ei oo enää sitä vaan, että tullaan moikkaa kavereita pelkästään, vaan se on sitte ihan raakaa kilpailua. — — On se tietenki muuttunu paljon siitä, mitä se on ollut joskus 80-luvun lopussa tai 90-luvun alussa, et kuitenkin niin nuori laji, ni kun se kehittyy eteenpäin,

muuttunu se siinä kasvaessaan.” (tyttö 24 v.) ”Eihän siitä varmaan mitään haittaakaan oo, että voi mennä seuraan, jos haluaa, ja kilpailla niska limassa, jos haluaa. — — Ei siitä silti saa totista lajia, vaikka ois mitä.” (poika 16 v.)

Urheilun käsitteelle löytyi kuitenkin toinenkin puoli. Muutama haastateltu, urheilun ei-toivotuista puolista huolimatta, toivoi lumilautailun saavan sille kuuluvan arvon nimenomaan urheilulajina. Yksi näki epäkohtana sen, että lautailijaan ei suhtauduta vakavasti ja esitti toiveenaan, että lautailijaa pidettäisiin ”urheilijana. Koska aina ei oo ite pitäny urheilijana, mutta sittemmin aattelee, että eihän tommosta pitkäjännitteisyyttä kun tääkin vaatii, ni eihän sitä juuri muuna voi ku urheutena pitää. — — Jokainen on itekseen sankari kuitenkin, on ne urheilijoita.” (poika 24 v.) Toinen toivoi näin:

Mua ärsyttää eniten, että ei missään Urheiluruudussa, vaikka ois jotain kisoja, ni ei ikinä tuu, kyllä tulee jääkiekkoa, mut ei ikinä lumilautailu oo siellä mukana. — — että lehessä olis Keski-Suomalaisessa isolla, että joku on voittanu vaikka Suomen mestaruuden, eikä niinku jääkiekossakii jotain niinku SM-liigan pelejä, ni niistä on hirveet jutut ja että Jyppi hävis ja. Et siitä just tulis niinku uutisissa ja urheiluruudussaja noissa. (tyttö 16 v.)

9.4 Suhtautuminen harjoitteluun

Moni haastatelluista piti harjoittelun luonnetta yhtenä lumilautailua ja perinteistä urheilua erottavana seikkana. Rinteen ulkopuolinen ja totinen harjoittelu ei tuntunut kuuluvan lajin luonteeseen, vaikka sen huomattiinkin olevan lisääntymässä.

Ehkä se treenaus ei oo semmosta, et jos vaikka jotain yleisurheilua harrastaa, ni sitte sitä niinku, ”hyppään, ponnistusvoimaa treenaan”, ni siin on sillei niiku, että se laskeminen on kivaa ja se on samalla treenausta. — — Oon mäki joskus sillei, että ”nyt mä en lähe täältä ennenku mä opin tän”. Ni

emmä tiä onkse tosissaan treenaamista, mut se on silti kivaa, tai sillei. — — Jotain voimaharjoittelua, ni emmä, emmä oikee usko semmoseen. (poika 16 v.)

Ei siinä, suurin osa niinku, esimerkiks kesällä, ni ei niinku panosta millään tavalla tähän, mut sit on nää, esimerkiks olympiajoukkueessa, ni nehän kesät talvet treenaa koko ajan kaikkee lihasharjoituksia, jotka sitte auttaa niitä hyppimään paremmin tai laskemaan yleensäkin. — — Kyllä mä iteki käyn jonkun verran jossain hyppimässä voltteja ja sun muuta. Mut on se, se on mun mielestä vaan hauskaa, et en mä tee sitä sen takia, et sit se menis paremmin ku. (poika 17 v.)

Muutaman haastatellun lausunnoissa näkyi erityisesti kielteinen suhtautuminen valmentajan auktoriteettiin sekä samalla elämyksellisyyteen kuuluva halua kokea ja elää omilla ehdoilla.

Verrataan vaikka ku mä just pelaan amerikkalaista jalkapalloa, ni siinä pitää tehdä niinku sulle sanotaan, mut sä voit lumilautailussa tehdä niinku sä ite haluat. Kukaan ei oo sulle sanomassa, et et sä voi tehdä noin, koska sä voit tehdä mitä huvittaa. — — Ei se oo niin semmosta pakollista, että sulla on valmentaja, ja sillei että sä käyt treeneissä, ku sä pystyt ite periaatteessa niinku harjoittelemaan. Sä pystyt just kattomaan videoita ja lehdistä ja kattoo ku muut laskee. (tyttö 16 v.)

Henkilö myönsi kuitenkin, että ulkopuoliset neuvot voisivat olla hyväksikin, ja on aikeissa liittyä seuraavaksi kaudeksi suuremman rinnekeskuksen lumilautailuseuraan. Toisen haastatellun mielestä lautailu meni väärään suuntaan, jos tuli rinteen ulkopuolista harjoittelua tyyliin ”valmentaja sanoo, että punnerra” (poika 16 v.).

Seuraan kuulumisen on kilpailemaan haluavalle lautailijalle lisenssin saamisen vuoksi pakko, kilpailemattomille turhantuntuinen. ”Ku se oli pakko saada, olla jossain seurassa, että pääsee kisoihin. — — Se nyt vaan on semmonen, en mä siitä hyödy, ei niillä oo mitään harkkoja eikä mitään, se vaan on.” (tyttö 16 v.) ”Emmä tiä, mä oikeestaan lasken aika omaks ilokseni, tai siis sillei. — — Saishan niitä varmaan jostain

keskuksista alennuksia sitte.” (poika 16 v.) Yksi haastatelluista oli lumilautailuseuran perustajia ja kuvasi seuraa ja sen toimintaa näin:

Se riippuu niin paljon seurasta, mitä siellä tapahtuu. Emmä seurassa hyvin paljon, meil on seuramestaruuskisoja ja kaikkee mitkä on tosi hauskoja, siis siellä ei todellakaan oteta liian vakavasti sitä hommaa. Ja voi sit, seuran puitteissa voi sit tietysti olla sellasta junnivalmennusta. Niitä lasketetaan pari kertaa viikossa ja tehää kaikkia juttuja, siinähan ne oppii. Mut ei välttämättä oo sellastakaa. Lähinnä meille tuli se seura siitä, että mejän piti saaha seura mihin kuulua, koska tota, vaaditaan siihen, että sul on lisenssi, jos sul on lisenssi ni sen lisäksi sun pitää kuulua johonkin seuraan, että saat käydä kisoja. Ja tietysti liitto saa siitä rahaa, ku tulee enemmän seuroja ja tulee enemmän jäsenmaksuja. — — No, kai se vie sitä enemmän siihen kisatoimintaan. Mutta ei, ei lähellekään kaikki kuulu seuraan, totanoin niinku suurin osa ei kuulu mihinkään seuraan, että se on semmonen marginaaliryhmä. (poika 24 v.)

9.5 Olympialaiset ja ISF vs. FIS

Olympialaisiin valitsemisen vaikutuksia haastatellut tarkastelivat usealta eri kannalta. Muutama kommentoi myös kansainvälisten lajiliittojen asiaa. Olympialaisiin valitsemisen nähtiin ensinnäkin tuoneen lajiin lisää kilpailullisuutta:

Osa tietysti ottaa sen ihan, siis niinku kilpailuna, mutta sitte musta tuntuu että valtaosa tosta porukasta ni suhtautuu siihen vaan sillai että niinku kattoo nyt vähän miten menee ja että. Että ei niin sillei hampaat irvessä vaan sillai. Se alkaa kyllä mennä siihen jatkuvasti, koska nyt kun tuli olympialajikskin, paippilasku, niin sielläki on nyt vähän jäykempääkin. (poika 17 v.)

Näkyvyyden lisääntyminen oli osan mielestä hyvä asia, osa näki sen toisaalta huonona. ”On se ihan hyvä, että se tulee esille. Että eihän sitä pari vuotta sitten kukaan ees tienny, että mikä lumilautailu oli, jotain kolme-neljä vuotta sitte.” (tyttö 16 v.)

Menköön vaan olympialajiks, ei mua haittaa yhtään. Ei siellä nyt oo maailman parhaat ollu laskemassakaa. — — Jos nyt olympialaiset tarvi uuden lajin ni ottakoon sen. — — Yleistä hyväksyntää varmasti tuo lisää, arvostusta kans. Mut antaa aika kapeen kuvan koko touhusta silti. (poika 24 v.)

Mun mielestä lautailu on ihan liian suosittua ja. Et se on vähän semmonen muotilaji. Että ei se, siinä on sitte, niin paljon tulee semmosta tyhmää mukana, niinku kaikki tää kaupallisuus ja sponsorit ja kaikki tämmönen, et se on semmonen kauheen suosittu ja. On se sillai kuitenkin hyvä, et se on olympialaji, et se saa yleensäki arvostusta niinku lajina, että sitä ei just katota niinku huonoin silmin, et se on vaan semmosta löysäilyä. On se kyllä jonkun verran sitäkin, mutta. — — Tietysti sit porukka asettaa itelleen tavoitteeks, että ne haluaa joskus olympialaisiin tai jotain, mut en mä usko, et se tällaseen niinku laskija, tai siis ruohonjurasolla, sillai niinku yksilötasolla ni mitenkään nytte niin suurta merkitystä saavuttaa. Onhan se sitä, että tulee ihmisille tutummaks, koska, esimerkiks mejän mummo ei tiää yhtään, mitä se on, et joskus yrittää kertoa sille. Ehkä sitte ku se, kerranki ku se oli telkkarista nähny sitä, ni sit se vasta niinku oli ymmärtäny, että miten se niinku tapahtuu. On se ihan hyvä siinä, että vähän saa edes ihmiset tietää, mitä se oikeesti on. (poika 17 v.)

Toinenkin haastatelluista oli samoilla linjoilla pelätessään, että jatkossa lautailun saattaa valita lajikseen vain yhtenä urheilulajina, ilman innostusta ja intohimoa sen elämäntyylisiin. Sama tuli esille lajiliittoasiassa, kun muutama haastateltu selitti sitä, miksi olympialaiset järjestänyt FIS ei ole lautailijoiden keskuudessa suosittu liitto.

Se on tietysti huono juttu, että se on FIS:n organisaatio, koska sitä, ne on ne isot herrat siellä, ne ottaa kaikki lajit, missä raha liikkuu, ne haluaa ne oman

organisaationsa alle. Se ois eri juttu, jos ISF otettais olympialiikkeen jäsenseuraks, ni sit se vois olla ihan hyvä juttu, koska taas ne paipit ja muut tehtäis siellä niinku lumilautailijat haluu ja ne kisat ois siellä sellasia niinku lumilautailijat haluu. (poika 24 v.)

Et lautailijat kattoo sitä karsaasti, että hiihtoliitto yrittää imasta lautailua, et ku ne haluu kuitenkin hiihdosta jollain tavalla pysyä erillään. — — Sen puolesta tietenki, ku FIS on niin iso järjestö niinni sitte lautailu jää pienemmäks siihen ja varmasti niinku ISF:n alaisuudessa lautailun on niinku helpompi kehittyä näkyvämmäks, mut tietysti FIS taas tarjoo puitteita, et ku se on toiminu niin kauan ja siel niinku organisaatio on ihan muuten valmiina ja sitte ne, rahaa on takana hirveesti. (tyttö 24 v.)

Olympialaisten halfpipen arvostelussa oli epäkohta, jossa näkyi FIS:n ymmärtämättömyys lautailun olemusta kohtaan.

Sääntöjen pitää pysyä sellasina, että se korostaa sitä luovaa toimintaa, elikkä jos sulla on paipissa kisalaskuja finaalisissa kaks laskuu, ni niistä parempi arvostellaan, se kannustaa siihen, että yrittää paljon ja tekee uusia juttuja, vaikka mitkään nyt ei oo niin supervarmoja. Ja sit jos on kaks laskua, joista tulee yhteispisteet, niinku on FIS:n kisoissa ja olympialaisissa, ni sit se on taas se, et sä opettelet yhen runin eli yhen laskun, missä sä teet tietyt jutut ja ne on supervarmoja, sä et ikinä kaadu niitä. — — Et voi kaatua, et voi horjahtaa, se on just sellasta niinku joku teline... tai taitoluistelu. Se menee vähän siihen suuntaan ehkä. Ei voi, jos vähän sormi on vika paikassa tai horjahat johonkin ni sit se on, sit se ei oo taas lumilautailua mun mielestä. (poika 24 v.)

Haastatteluaineistossa näkyy siis huoli lumilautailun kilpailullisuuden lisääntymisestä sekä lautailijoiden itsenäisyyden ja lajin luovuuden kärsimisestä, mihin keskeisesti liittyvänä tekijänä esitettiin olympialaisiin valitseminen. Pelättiin, että lajin kehitys lähtee väärille urille, mikäli lautailun ulkopuoliset, ja usein vain taloudellisista motiiveista toimivat, tahot pääsevät päättämään asioista.

10 AITOA VAI KAUPALLISTA

Aitous on tavoittelun kohde myös lumilautailukulttuurissa. Lisääntyvä kaupallisuus on kuitenkin uhannut tätä pyrkimystä. Tässä luvussa huomio käännetäänkin lumilautailun kaupallistumiskehitykseen ja sen vaikutuksiin sekä kulttuurissa nyt ilmeneviin aitouden ja kaupallisuuden välisiin ristiriitoihin.

10.1 Lumilautailun tuote

Liikunta kaupallistuu eli liikunnan tuotteita ja palveluita tehdään yhä useammin rahaa tuottaviksi. Kasvavan liikuntatuotteiden kysynnän tyydyttämiseen eivät liikuntaseurojen ja yhteiskunnan resurssit ole riittäneet, joten on syntynyt liikuntabisnestä. (Puronaho 2000, 29-30) Liikuntakulttuuri onkin tänä päivänä hyvin markkinavetoista. Trendit liikunnan kentällä vaihtuvat nopeasti ja uusia trendejä markkinoidaan mielikuvien avulla. Liikunnanharrastajaa pidetään kuluttajana, joka ostaa itselleen tietyn lajin harrastuksen ostamalla välineen, vaatteen, kurssin, yms. Liikunnan markkinoilla tarjotaan yksilöille heidän tarvitsemiaan erottautumisen aineksia. Tuoteajattelua käytetään hyväksi erityisen selkeästi nuorille suunnatuissa uusissa lajeissa kuten skeittauksessa ja lumilautailussa. (Kokkonen 1995, 9)

Lumilautailutuotteiden valmistamisen aloittivat 1970-luvulla pienet itsenäiset tuottajat Yhdysvalloissa. Näistä muutamat, esimerkiksi Burton, ovat kehittyneet johtaviksi yrityksiksi lautailun maailmanmarkkinoilla. Nykyään maailmanlaajuinen lautailuteollisuus on noin 150 pienen ja itsenäisen valmistajan, noin 20 suuren

valmistajan sekä muutaman suuren vähittäismyöntiketjun yhdistelmä. Valmistajien joukossa on sekä pelkästään lautailuun keskittyviä (kuten Burton) että monipuolisesti liikuntavälineitä tuottavia yhtiöitä (esimerkiksi Rossignol). Merkityksellistä on, että pienet valmistajat ovat usein lautailijoiden omistuksessa. Näissä tapauksissa sekä tuottajat että kuluttajat ovat nuoria ja täten valmiimpia ottamaan vaikutteita ja mukautumaan sekä halukkaampia omaksumaan uusia ideoita ja muoteja. Tämä on tärkeä tuotteiden kehitystä ja menekkiä lisäävä tekijä. (Green & Lewis 1997, 40-45)

Lumilautailun leviämistä maailman markkinoilla on edesauttanut sen soveltuminen laajalle kuluttajajoukolle. Verrattuna esimerkiksi monoskihin, jonka kohderyhmänä ovat olleet etupäässä taitavat laskettelijat, lumilautailun kohderyhmänä ovat olleet muun muassa rulla- ja lainelautailijat sekä myös laskettelijat. Laji ei vaadi toisen hiihtolajin taitamista. Lumilautailun kohdalla myös informaation tuottaminen ja viestintä mahdollisille markkinoille ovat toimineet mallikkaasti. Lehtien lisäksi videot ovat olleet tärkeitä imagon rakentamisessa. Toimintavideoissa tuodaan kuluttajien eteen tärkeitä lautailukulttuurin osatekijöitä. Videoiden kautta lautailu on myös pystynyt pitämään yllä asemaansa musiikin ja muodin kehityssuuntien kuvastajana. (Green & Lewis 1997, 44)

Medialla on valtaa päättää, mikä käsitetään lumilautailuksi ja mikä on taloudellisesti tuottavaa. Lumilautailusta on tuotteistettu sen nuorekas kapinallisuus, joka näkyy vaatteissa, kielessä ja motiiveissa. Media on tuotteistanut tämän symbolisen tyylin erityisesti vallitsevan hiihdon paradigman ja urheilun arvojen vastustuksena. Ratalautailu on tästä syystä jäänyt markkinoinnin ulkopuolelle; mediassa esiintyy melkein pelkästään kapinallisempi freestyle-lautailu. Median valta vaikuttaa tätä kautta merkittävästi mielikuvaan lajista, lajin tuotteistamiseen sekä myös harrastukseen. Esimerkiksi ratalautailijat lajinsa vähäisemmästä markkina-arvosta johtuen eivät nauti samoja sponsori- ja palkintorahoja ja tämän vuoksi harjoittavat myös freestylea elättääkseen itsensä. (Heino 2000, 183, 190)

Lumilautailun tyyliä on käytetty markkinoilla hyväksi jo niin suuressa määrin ja sillä tavoin, että sen symbolinen voima on alkanut kadota. Esimerkkinä tästä Heino esittää lumilautailun ”isän” ja ”sielun”, Jake Burtonin, ja American Express -luottokortin yhdistävän mainonnan, eli kapinallisen alakulttuurin tyylin ja ylemmän keskiluokkaisen

aikuisen tyylin yhdistämisen. Symbolisen tyylin hyväksikäyttö on vaikuttanut luonnollisesti myös harrastajiin luoden pyrkimyksiä erottautua uudelleen. (Heino 2000, 184-185)

10.2 Kaupallisuuden vastustus

Lumilautailun alkuperäinen filosofia sisältää kapitalisminvastaisuuden. Lisääntynyt kaupallisuus uhkasi tätä ja johtikin lautailijoiden jakaantumiseen tulokkaisiin ja kaupallisesta kulttuurista erottautumaan pyrkiviin. (Howe 1998, Lindahlin 1998, 9 mukaan) Ironista on, että lautailijat maksoivat kapitalisminvastaisuutta korostamaan pyrkivästä grunge-/hip-hop-/gangsta-tyylistään aivan yhtä paljon kuin laskettelijat omista asuistaan. Antimaterialistisen tyylin hankkiminen siis edellytti paljon taloudellista pääomaa. (Heino 2000, 178-179)

Vaikka lumilautailijoista luodaankin mediassa kapinallisen nuoren mielikuvaa, useimmat harrastajat itse asiassa tulevat hyvin toimeentulevista perheistä, joilla on varaa kustantaa kallis harrastus. (Heino 2000, 188) Taloudellinen pääoma on lisännyt lautailijoiden mahdollisuuksia luoda itselleen ja lajilleen haluamaansa imagoa ilman pelkoa seurauksista. Yleensä tämä tarkoittaa juuri 'street punk' -tyylin omaksumista eli keskiluokkaiselle maskuliinisuudelle ominaisen ammattilaisuuden ja kouluttautumisen arvostamisen hylkäämistä. Tällaista kuvaa myöskin media korostaa. Voisi kuitenkin sanoa, että mitä enemmän rahaa ja ponnisteluja lautailijat uhraavat 'street punk' -tyylin luomiseen, sitä selvempää on, että he eivät ole todellisia 'street punkeja'. (Anderson 1999, 66-70)

Lumilautailuammattilaisuus antaa mahdollisuuden tehdä harrastuksesta työtä ja muuttaa työn huviksi, joten se mitä luultavimmin on monen harrastajan unelma. Lajin ammattilaisuus on todennäköisesti samankaltaista kuin rullalautailussa; se perustuu paljolti lautailijan imagoon eikä edellytä kilpailumenestystä. Ammattilainen voi tehdä työtään esimerkiksi videoissa tai lumilautailuleireillä esiintymällä tai pelkästään

laskemalla sponsorinsa tuotteella. Monien ammattilaisten ei tarvitse kilpailla täyttääkseen sponsorinsa vaatimukset. Mikä vaan ei kuitenkaan luonnollisesti ole tässäkään työsuhteessa sallittua, joten ammattilainen voi joutua painiskelemaan hakemansa nautinnon ja vaaditun kurin yhteensovittamiseksi. Toisaalta 1990-luvun alussa eräät sponsorit halusivat korostaa vastuuttomuuden ja kontrolloimattomuuden imagoa, joten ammattilaiset pystyivät tekemään täysin mielensä mukaan. (Humphreys 1997, 152-153)

Ammattilaisuutta ei pidetty uhkana lumilautailun arvoille vaan päinvastoin tavoitteena (Humphreys 1997, 152-153). Lumilautailun ammattilaisuus ja hip-hop-, punk- ja grunge-tyyleihin kuuluva keskiluokkaisten arvojen vastustaminen ovat kuitenkin ristiriitaisia keskenään. Antikorporatiivisuus, kapitalismin vastustaminen, kuuluu lumilautailijan uhmaavaan asenteeseen. Ammattilaislautailijaa saatetaankin jopa pitää petturina hänen tehdessään palkallista työtä suurille yrityksille. Paradoksi on myös siinä, että lumilautailumedian luojat tukevat ja edistävät antikorporatiivista imagoa, mutta ovat yleensä koulutettuja ihmisiä suurten yritysten palveluksessa. (Anderson 1999, 66-67) Pienestä lumilautailijajohtoisesta kapitalisminvastaisesta alasta on siis muotoutunut suuri teollisuus, ja ristiriidat harrastajien ja median korostaman imagon sekä kaupallisen todellisuuden välillä näyttävät olevan ilmeisiä. Edelläviitatut tutkimukset ovat kuitenkin kaikki amerikkalaisia ja Suomen tilanne voi olla erilainen. Luultavaa on, että ristiriitoja ei Suomen mittakaavassa koeta yhtä suurina.

11 HAASTATELTUJEN ASEENTEET KAUPALLISUUTEEN

Pohjois-amerikkalaisessa lautailukulttuurissa aitouden ja kaupallisuuden ristiriita on näkyvä. Tämän luvun tarkoituksena on selvittää sitä, kuinka haastatellut suomalaiset harrastajat kokivat asian. Haastatellut kertoivat näkemyksiään lumilautailun tyylin

suosiosta, kaupallisuuden lisääntymisestä ja sen vaikutuksista lumilautailukulttuuriin sekä sponsoroinnista ja ammattilaisuudesta.

11.1 Seppo-superhengareita ja hip-hoppareita

Haastatellut tiedostivat lumilautailun tyylin suuren suosion ja löysivät sille sekä myönteisiä että kielteisiä seurauksia. Tämä tuli esiin muotilaskijoiden väheksymisenä mutta toisaalta useimpien kohdalla kulttuurin laajenemisen hyväksymisenä.

Kuten seitsemännessä luvussa kerrottiin, löysivät haastatellut lautailijoiden joukosta erilaisia ryhmiä, joista osan he jaottelivat muodin vuoksi laskeviin. Näistä he käyttivät muun muassa nimityksiä seppo-superhengarit ja hip-hopparit (ks. luku 7.4).

Me sanotaan seppo-superhengareiks niitä, jotka näyttää hyvältä, mutta ei sit loppujen lopuks oo sitä, miltä ne ulkosesti näyttää. — — Sellasia, jotka parveilee siinä hotellin eteisaulassa ja on viimesen päälle varusteet ja kaikki ja sit ku menee laskeen, ni ne on ihan harrastajatasoa, et ne on vaan niinku hankkinu välineet ja vaatetuksen ja niillä on tietynlainen olemus, ku ne pyörii siinä ja yrittää sillä lailla kerätä kredittiä itelleen, että ne kuuluu siihen, niiku et on tehny paljon ja et halua niinku kiinnittää itteensä sillä huomiota. Mut sitte niitten niinku oma laskutaito ja tyyli, ni se sit on ihan jotain muuta. (tyttö 24 v.)

Eräs haastatelluista kuvasi muodin vuoksi aloittamista näin huomaten samalla ilmiön olevan vähenemässä:

Välillä niitä on haukuttu enemmänki ku enää nykyään, että se tulee ja pilaa sen vanhoilta staroilta senkin pienen, mitä meillä oli, mut ei kyllä se nykyään on aikalailla hämärtyvässä se raja. Että ihmiset on jo lumilautailleet ja jatkavat sitä enää, että nyt se ei oo se semmonen muotialottaminen niinkään

meneillään. Se just ku haluttii alottaa lumilautailu ni sehän oli kova sana yhteen aikaan. Alotti sen ja oli heti niin lumilautailija samana päivänä. Että siis sen pysty hommaamaan tietyllä rotsilla sen lumilautailijan asenteen ja tyylin ja imagon ennenkaikeä mitä sillä haettiin. (poika 24 v.)

Sama haastateltu näki lautailukulttuurin muuttuneen juppikulttuurin suuntaan, mikä näkyi erityisesti siinä, että aikuiset nykyään ostavat paljonkin 5000 markan laadukkaita lautailuvälinesettejä. ”On siitä nyt yhtäkkiä tullu totanin, ennenhän se oli vaan muutaman friikin harrastama joku outo laji, mut nythän se on selkeesti, on se nyt nousemassa taas sinne kasikytluvun rinnekulttuuriin sillei kalliitten välineitten huuma, huumajutuks, et siellä käy jupit vertailee vehkeitänsä.” (poika 24 v.) Lumilautailuvälineiden hankkiminen vaatii melkein poikkeuksetta melko suuren summan rahaa, joten aivan huonosti toimeentulevat eivät lajia pysty aloittamaan.

Suurella rahalla aloittavia ei kuitenkaan pelkästään tyrmätty. ”Kyllä, et jos vaatii jollain olla kalleimmat vehkeet aina, ni kyllä se tykkää varmasti laskeekin.” (poika 24 v.) ”Ne tykkää vaan niinku roikkua porukassa, ne tykkää varmaan porukasta, ei siinä mitään pahaa tietenkään oo.” (tyttö 24 v.) (ks. myös luku 7.4) Harrastajien määrän kasvu nähtiin yleensä hyvänä asiana, vaikka olisikin haluttu karsia joukosta jatkuvasti vain muodin vuoksi laskevat eli ne joille lautailulla on vain välinearvoa. Yhden haastatellun näkemys oli korostetusti muotilaskijoiden vastainen. ”Rinteessä näkee joilla on ihan niinku ihan mielettömän hyvät vehkeet ja kaikki maailman upeimmat vaatteet ja sit ne ei osaa loppujen lopuks laskee yhtään. — — On niitä tosi paljon. Nyt jo alkaa oleen.” (poika 17 v.) Henkilön mielipide oli, että ”liikaa typerä ihmisiä laskee” ja hän toivoi tilalle enemmän ”aitoja” harrastajia.

11.2 Aitouden kaipuuta

Aitous näytti tarkoittavan haastatelluille lautailun itseisarvoa, hauskuutta, luovuutta ja vapautta. Sille vastakohtana nähtiin rahan voimalla ja/tai rahan takia toimiminen.

Musta on vähän sillai kehnoa, ku kaikki kaupallistuu niin paljon ja tällanen niinku raha rupee pyörittää koko lumilautailuhommaa, että se ei, se laskeminen on niinku vähän toisaalla, et siin on niinku, et se on liian muodikas. Et se on niinku, emmä, jotenki vaan ei tunnu kauheen hyvältä se. (poika 17 v.)

Siis raha määrää nyt niin paljon siellä, että, et siitähän se kaikki on kiinni, tottakai, missä vaan. Et on se myrkyttäny sillä tavalla, et jos tän piti olla aito laji vaan, jota jossain tuolla salaa lasketaan metsässä alunperin, ni onhan se nyt sitte yhtäkkiä muuttunut bisnekseks, sillä tavalla. Ja siitä tehdään bisnestä, niinku, no, siitä lypsetään kaikki irti, mitä lähtee, siis, sillä tyylillä. (poika 24 v.)

Moni esitti toiveen lumilautailun aitouden saamisesta takaisin. ”Et se palais jotenki sille tasolle, mitä se oli ennenku siitä tuli tällanen suuri menestyslaji. Että, et se ois niinku vähän enemmän aitoa. Et se palais juurilleen.” (poika 17 v.)

Lumilautailu pitäs saada sille tasolle, mitä se oli silloin joskus, eli lumilautailu oli lumilautailuu, sitä ei tehty sen takia, että muutki tekee sitä ja sen takia, että se on niinku in. Vaan sen takia just, että sen, tavotellaan vapaudentunnetta ja semmosta. Että pääsee tekee, niinku, pääsee toteuttaa itteensä sillä lumilaudalla. (poika 16 v.)

Lautailuteollisuudessa huomattiin syntyneen epäkohtia lisääntyneen kaupallisuuden ja suurten yritysten mukaantulon vuoksi:

Nyt on käymässä joka tapauksessa niin päin, että esimerkiks lautamerkit, tulee vähemmän, niitä oli ainakin vuos sitten tai kaks vuotta sitten 400 erilaista lautamerkkiä, ja ne pienimmät tippuu pois koska on esimerkiks sellasia suksijättiyrityksiä niinku Salomon, Rossignol ja esimerkiks Elan tulossa mukaan. Ni ne syö sitte niiltä pienemmiltä leivän, koska niil on valmiit markkinointiorganisaatiot ja kaikki jälleenmyyjät, ne vaan tuppaa mukaan. —

— *Sitten taas sellanen luovuus kärsii siitä. Siellä taas markkinavoimat jyllää ja. Se on sitten sitä myöten selvä se homma, että pienimmät tiimit ei millään voi pärjätä, vaikka ois kuinka hyviä tyyppejä ja lahjakkaita ihmisiä tekemään niitä lautoja tai muuta, mutta kun ne ei pysty tekemään niitä, ku ei riitä ostajia.* (poika 24 v.)

Kaupallisuudesta kysyttäessä kaikki haastatellut kuitenkin mainitsivan sen vievän lajia eteenpäin, kehittävän välineitä ja tuovan näkyvyyttä. ”No mä tienaani elantoni siitä kans, kaupallisuudesta, kyllä mä oon sen puolella. Koska se ilman muuta se kehittää lajia kuitenkin. Jos ihan aatellaan välinepuolelta, että välineet on kaupallisia, ni kyllä niitä kehitetäänki just niillä rahoilla, mitä niitten myynnistä saadaan. Et kyllä se siinä mielessä on ihan hyväks.” (poika 24 v.) ”Niin mä ainaki näkisin, et se on enemmän hyvä asia. Kuitenki, että lajia saadaan tunnetuks. Ja sitte taas mulle tietenki, joka tekee paljon opetustyötä lajin puolesta, ni mullehan se tuo lisää asiakkaita. Mitä enemmän ihmisiä alottaa lajin, ni sitä enemmän mul on töitä.” (tyttö 24 v.) ”Mitä enemmän, mitä paremmin niillä menee, ni sitä, tulee parempia tuotteita lisää ulos ja ne kehittelee niitä paremmin ja.” (tyttö 16 v.)

Se on ihan hyvä, että tuotteita tulee lisää, mutta, niin, no ehkä mä ostasin kuitenkin ite vaikka, tai ei. No, ei se kaupallisuuskaan nyt välttämättä niin huono juttu oo, että. Tai että tietysti, että onks se kauheen järkevää sit siitä just ku kaikissa kisoissa tulee jotku palkintorahat nii isoiks, ni ehkä siitä just tulee sit vähän semmosta, että, väkisin yrittämistä ja. (poika 16 v.)

Myös kaikkein kielteisimmin suhtautuvalta vaikuttanut haastateltu kuvasi asiaa näin: ”Onhan siitä se, että tuotteet kehitty, laudat kehitty ja rinteisiin, niinku lautailijoihin panostetaan enemmän ja että rinteistä tulee monipuolisempia ja sinne tehään kaikkia värkkejä ja lautailijat saa huomiota, et on se sinänsä ihan hyvä. Mutta. — — Mieluummin ilman sitä tekis kaiken.” (poika 17 v.)

11.3 Sponsorointi ja ammattilaisuus

Haastatelluista neljä oli sponsoroituja, he saivat välineitä ja vaatteita sponsoreiltaan, ja yksi lisäksi itse sponsoroijana. Kaikki kokivat asian hyvänä, eivät rajoittavana, kuten joissakin tapauksissa asia saattaa olla. Sponsoroijana toimiva kertoi sponsoroinnin todellisuudesta näin:

Kyllähän siellä voi olla minkäläistäkin huonoa sponssia, mutta tota, pääasia ois tietysti siinä, että näkis, se sponsori ainaki näkis sitten sen porukkansa, joka sillä on siipiensä suojassa, ni näkis sen kehittyvän ja pitävän hauskaa niillä vehkeillä. Ja sitte tosiaan niistä tuntuis itestään, niistä laskijoista, siltä että niillä ois kivaa siinä ja että niitä nimenomaan ei rajoteta vaan annetaan niille paremmat mahikset. Sehän se on tärkeintä, että ei tarvi huolehtia vehkeistä, senku meet laskee. Niin se pitäis olla. — — Sit aika paljon toi raha sanelee niinku semmosta, että moni niinku aattelee, että kohta mun pitäis saada sitä rahaakii, et en mä pelkillä laudoilla elä, sillä tavalla että. Kyllähän se voiton tavoittelu näkyy sitte laskijoittenki silmissä kiiltävinä dollareina, et ”joo mä pääsen rahoihin käsiksi”. Eli niinku ei laskeminen kiinnostaiskään enää. Sitä näkyy kans. (poika 24 v.)

Toinen, itse sponsoroitu, kertoi oman, samankaltaisen näkemyksensä:

Kun siel on taas niitä isoja herroja isoine mahoineen, ketkä haluu enemmän tästä hommasta rahaa, ja se voi tuua, ehkä se vie enemmän huonoon suuntaan tätä lajia kuiteski. Mutta toisaalta se on hyvä, että se tuo tähän lajiin rahaa ja tää laji kehittyä sitä myöten, ku on enemmän resursseja. Mielellään sielläkin sais olla sellanen vaan lautailijain johtama organisaatio. Mut jos se menee liian pitkälle, ni sitte mä veikkaan, että sitte taas tulee niinku, ryhmä jakaantuu esimerkiks kahtia tai sillei, että tulee oma porukkansa niistä, mitkä, niinku jo nyt vähän on, että osa laskee omaks huvikseen, tekee ihan mitä tahansa juttuja lystää. Ja sit on taas nää sponsorien orjat, mitkä joutuu tekemään niitä vähän mitä sponsorit tykkää.

Sekin riippuu taas eri yhtiöstä, että esimerkiksi Burtonilla pyritään vissiin siihen, että lautailijat laskee sitä mitä laskee, eikä sponsori sano, mitä sä lasket. Kun taas esimerkiksi Salomonilla ni välillä joutuu käymään niitä kisoja tai paikkoja, minne ei välttämättä haluis matkustaa. (poika 24 v.)

Kolme haastatelluista oli jo lautailusta ainakin osittain elantonsa saavia, siis tavallaan lautailun ammattilaisia, mutta he saivat palkkansa opettamisesta tai kaupalliselta alalta, eivät todellisesta laskemisesta ja esiintymisestä. Kaksi haastatelluista mainitsi ammattilaisuuden olevan varsinainen haave. Toisen kuvasi haavettaan näin: ”Kyl mä aattelin, jos mä nyt pääsen ton lukion läpi, ni sit mä lähtisin pariks vuodeks vaan jonnekin hiihtopummiks ja laskeen, sillei ottas vähän rennommin pari vuotta.” (tyttö 16 v.) ja toinen hieman vakavammin: ”Valmennukselliset tavoitteet on on tietysti saada siitä periaatteessa vaikka ammatti. Jos ei pääse niinku prolaskijaks, ni sitte valmentajaks.” (poika 24 v.)

Näkemyks ammattilaisuudesta oli melkein kaikilla myönteinen. ”Se ois aika hienoa. Jos voi tehdä, tehdä semmosia juttuja rahasta.” (poika 16 v.) Yhden mielestä ammattilaisuus ei kuitenkaan hänelle itselleen sopisi:

Emmä usko, et mä tykkäisin siitä elämäntavasta niin paljon, koska se on niin semmosta... höntsiä, ja ei varsinaisesti tehdä ikinä, tehdä sillei mitään ja eikä oo sellasta tiettyä niinku elämänjärjestyttä, et aina vaan matkustellaan ja, ja lasketaan eri paikoissa. Kyllä sitä nyt muutaman vuoden varmaan jaksais ihan hyvin, mut musta tuntuu, et mä kyllästyisin siihen. (poika 17 v.)

Ammattilaiseksi pääsy edellytti haastateltujen mielestä taitoa ja sosiaalisuutta, osan mielestä myös sopivaa persoonallisuutta, jotta voitaisi kovenevassa kilpailussa sponsorisopimuksista. ”Tarvii varmaan, no siis täytyy tottakai olla hyvä laskemaan. Mut sit pitää käydä ainaki mäihä, et saa sponsorin. — — Et pääsis näkyville, ehkä just jossain kisoissa.” (poika 16 v.) ”Semmoset joissa on paljon potentiaalia, sellaset lahjakkaat jotka, jotka tosissaan haluaa sitä ja tekee töitä sen eteen.” (poika 17 v.) ”Tietysti teknisesti hyvä, mut sekää ei aina riitä, että sitte on sellasii räiskyvät ja näkyvät persoonat, mitkä kiinnittää huomiota, mitkä saa median huomion itellee ja mitkä saa

paljon haastatteluja ja muita, niin niitä helpommin tietenkin lähettää sponsoroimaan.”
(tyttö 24 v.)

Nyt vaaditaan ennen kaikkea oma-alotteisuutta. — — Nyt se vaatii sitä, että menee sinne itse paikan päälle ja hommaa kuvansa lehtiin ja pätkänsä videoon ja juttelee oikeille ihmisille, käy siellä useesti, on siellä pitkään, ja käy vierailulla tehtaalla ja taas kaikkee sitä, et siellä pitää tyrkyttää itensä sinne läpi. — — Kyllähän nyt just pitäis olla sellasta omaperäisyyttä, siis hyvät jätkät pystyy erottamaan suoraan tyylinsä perusteella. — — Se menee pikkutarkemmaks, vivahteikkaammaks niinku hyvän laskijan määrittely nykyään. Se on äärimmäisen vaikeeta se proks tuleminen. (poika 24 v.)

Osaa kaikenlaista ja näkyy paljon, eri paikoissa. — — Siihen varmaan saa olla aika sosiaalinen ihminen, tai ois hyvä olla ja sitte, niinku, paremmin tietysti sais muutenki sellasta, paljon kavereita ja tekee helposti tuttavuuksia, ni auttaahan se. Elikkä vähän niinku jossain bisnesmaailmassa, ni samanlainen tyyppi pärjää luultavasti, jos se on semmonen, että myös osaa laskee. (poika 24 v.)

Haastatellut siis arvostivat ammattilaiseksi pääsystä paljon. Ammattilaisen pitäminen kapitalismille antautuneena petturina ei näin ollen toteudu tässä aineistossa yhtä selkeästi kuin amerikkalaisissa tutkimuksissa. Vain rahan vuoksi toimiminen nähtiin kuitenkin uhkana lajin aitoudelle, sitä vain ei yhdistetty suoraan ammattilaisuuteen. Nämä harrastajat olivat selvästi kaupallisuuteen myönteisemmin suhtautuvia kuin amerikkalaisten tutkimusten lautailijat. Aitouden häviämisestä rahan lisääntyvän vallan ja muotilaskijoiden määrän kasvaessa kaikki kantoivat huolta, mutta kaupallisuudella nähdään olevan myös etuja tuotekehityksen ja lajin kasvun kannalta.

12 LUMILAUTAILU MERKITYKSIINÄ

Tässä tutkimuksessa on pyritty selvittämään, millaista merkityksenantoa nuoret suomalaiset lumilautailijat lajinsa kautta tekevät. On paneuduttu siihen, kuinka lautailun avulla rakennetaan identiteettiä, millainen ryhmäilmiö lautailu on, millainen urheilulaji se on sekä mitä kaupallisuuden lisääntyminen vaikuttaa lajiin ja harrastajien merkityksenantoon. Yleinen tausta on saatu kulttuuri- ja nuorisotutkimuksesta. Lumilautailua koskevat aikaisemmat tutkimukset ovat olleet suurimmaksi osaksi pohjois-amerikkalaisia, joten tutkimuksessa huomioidaan myös suomalaisen lautailukulttuurin eroja pohjois-amerikkalaiseen nähden.

Identiteetin rakentamiseen keskittyvässä osiossa lähdettiin siitä ajatuksesta, että identiteetit ovat jälkimodernissa maailmassa hetkellisiä ja niitä on jatkuvasti työstettävä. Identiteettien muotoilussa erityisesti nuoret ovat hyvin aktiivisia ja käyttävät sujuvasti erilaisia merkkejä, he ovat siis symbolisesti luovia. Merkeillä muodostetaan omaa ja myöskin kollektiivista tyyliä. Haastatteluaineistosta voitiin nähdä, että lautailijat rakensivat identiteettiään voimakkaasti tyylin avulla. Suurin osa harrasti freestyle-lautailua, jossa laskijan yksilöllisellä laskutyyllillä, omalla luovuudella, on suuri merkitys.

Muiden alakulttuuristen tyylin ilmaisijoiden eli ulkomuodon, siis välineiden ja vaatetuksen, sekä kielen suhteen lautailijat erottautuivat toisistaan vähäisemmässä määrin. Lautailijoilla on omaa lajitermistöä, jota vain lautailussa käytetään ja jonka hallinnalla voidaan osoittaa lajikulttuurin jäsenyyttä. Myöskin ulkomuoto on suurella osalla samanlainen johtuen lautailuteollisuuden samantyyllisestä tarjonnasta. Vain yhdelle haastatelluista vaatetuksen avulla erottautuminen muusta lautailijajoukosta oli tärkeää. Tyylin avulla yksilöllisen identiteetin rakentaminen ilmenee siis eniten laskutyyllissä. Kollektiivista tyyliä lautailijat yleensä rakentavat muillakin tyyllittelyn alueilla, yhtenäisen ulkomuodon ja kielen avulla. Näyttäisi siltä, että lautailu juuri näillä

osa-alueilla vastaisi nuorison tarpeisiin, tarjoaisi heidän tarvitsemiaan identiteetin rakennusaineita, toisaalta aineksia olla yksilöllinen ja toisaalta kuulua joukkoon.

Amerikkalaisista tutkimuksista eroten suomalaisten harrastajien puheessa ei selvästi tullut esille maskuliinisen identiteetin muodostaminen lautailun avulla. Rohkeus ja rämäpäisyys tosin olivat arvostettuja ominaisuuksia ja niiden voisi sanoa kuuluvan miehiin ominaisuuksiin. Yksi haastatelluista myöskin epäili tyttöjen olevan rinteessä lähinnä taitavia poikia seuraamassa. Kuitenkaan maskuliinisen 'street punk' -tyylin suosio ei vaikuttanut ainakaan enää olevan suuri.

Suksilla temppuilun suosio on kasvussa. Haastatellut olivat tyytyväisiä tästä kehityssuunnasta, vaikka suksilla temppuilija ei aina ollutkaan tervetullut lautailijoiden hyppyreihin suksien jättämien jälkien takia. Suksilla temppuilun yleistymisen varmasti osoittaa nuorten uutuuden etsintää. He etsivät uusia keinoja pitää hauskaa sekä luoda ja toteuttaa tyyliä, luultavasti myöskin erottua. Auktoriteeteista vapaa oman tien kulkeminen ja omien tapojen etsiminen näyttäisi todella yhdistävän tätä sukupolvea.

Seuraava aihekokonaisuus käsitteli kulttuurisia ryhmiä. Alakulttuurit eivät enää ole yhtä tiiviitä, yhtenäisiä ja pysyviä kuin ennen ja ryhmiin kuulutaan vaihtelevalla osallistumisasteella. Alakulttuurin jäsenyydellä pyritään nyt enemmänkin tekemään omaa identiteettityötä kuin ylläpitämään yhteisön kulttuuria. Lumilautailunkin alun vastakulttuurisuudenkin voisi sanoa olevan häviämässä, ainakin Suomessa. Haastatteluaineistosta kävi ilmi, että lumilautailijat usein kuuluvat kulttuuriinsa korkealla satsausasteella verrattuna esimerkiksi laskettelijoihin, joita kuvattiin enemmän viikonloppuharrastajiksi. Lumilautailijoista löytyi erilaisia ryhmiä mm. satsausasteen perusteella, mutta kaikki haastatellut olivat lajiin paljon satsaavia. Joukosta löytyi myös yksi totaalisatsaajaksi luokiteltavissa oleva henkilö, sillä hänelle laudat olivat koko elämä.

Kun satsausaste on riittävän korkea, voidaan puhua elämäntavasta. Haastatellut olivat itse sitä mieltä, että heidän harrastuksensa oli elämäntavanomaista. Elämäntapalautailu tosin käsitettiin myöskin kilpailullisuuden ja kaupallisuuden vastaiseksi harrastamisen tyyliksi. Joka tapauksessa lautailu on osa harrastajien elämäntyyliä sille ominaisine ja

myöskin moninaisine ulkomuotoineen, esiintymisineen, makuineen ja erityiskielineen. Haastatelluille henkilöille lautailu on keskeinen osa elämäntyyliä, joten heidän harrastuksensa ainakin jo lähentelee elämäntapaa. Kulttuurin jatkuva muutos sekä sisäinen jakautuneisuus antavat lisää aineksia muodostaa yksilöllistä elämäntyyliä lumilautailun kautta.

Haastatellut eivät pitäneet lautailukulttuuria yhtenäisenä erityisesti harrastajamäärän suuruudesta johtuen. Tässä näkyy yhteys lajin kulttuurihistorian siihen vaiheeseen, jossa ”todelliset” lautailijat pyrkivät erottautumaan kaupallisesta lumilautailukulttuurista. Haastatellut nimittäin erottivat rinteessä mm. muotilaskijat ja elämäntapalaskijat ja tekivät selväksi itse olevansa muotilaskijoiden ryhmän ulkopuolella. He ilmaisivat harrastavansa lajia ”oikeammilla” motiiveilla kuten hauskuuden ja kehittymisen vuoksi, eikä välinearvona tietyn imagon ja sitä kautta kunnioituksen saamiseksi. Lautailijat eivät kuitenkaan halunneet tyrmätä muotilaskijoitakaan täysin, vaan pitivät uusia harrastajia arvossa mahdollisina tulevina ”todellisina” lautailijoina.

Pohjois-Amerikassa vahvana ollut lautailijan katuimago ei näyttänyt ilmenevän yhtä vahvana näiden harrastajien puheissa. Rinteiden punkkarit eivät, ainakaan enää, nähtävästi ole Suomessa todellisia. Tällainen rinnekulttuuriin kohdistuva kapinallisuus tulee esille haastateltujen lausuntojen perusteella lievänä lähinnä muotilaskijoiden ja istuskelijoiden asenteessa muiden keskittyessä tyylikkään laskun rakentamiseen.

Porukassa laskeminen on lautailussa keskeistä. Porukat eivät kuitenkaan muutaman haastatellun mukaan liiemmin eroa toisistaan juuri siitä syystä, että kaikkien harrastajien ulkomuoto ja kieli ovat samanlaiset, lähinnä amerikkalaista alkuperää olevat, ja laskutyylin ja harrastamisen ihanteet ovat kaikilla samankaltaiset. Muotilaskijoista tosin tälläkin kohtaa haluttiin tehdä eroa. Haastatelluista viisi laski ennenkaikkea Jyväskylän Laajavuoressa, joka ei kooltaan ja freestyle-lautailijamäärältään ilmeisesti ole tarpeeksi suuri, jotta selvästi erilaisia porukoita syntyisi. Kaikki laskevat samoja hyppyreitää ja halfpipea. Henkilöistä kolme kuuluikin enimmäkseen samaan porukkaan laskien välillä myös vain muutaman kaverinsa kanssa. Kaksi lautailijaa kertoi kuitenkin kuuluvansa omaan erityiseen laskuporukkaansa, joista toinen erottui toisista kielenkin kohdalla ja oli hyvin kiinteä kaverusporukka, toinen taas oli henkilön mukaan ”vaihtoehtoisempi”

kuin muut mutta kokoonpanoltaan vaihteleva. Rinteen ulkopuoliset kaveruussuhteet luonnollisesti osittain vaikuttavat ryhmien syntymiseen, mutta myös rinteessä muodostuu ryhmiä laskutavan ja asenteen mukaan.

Suksilla laskijoiden jäsenyys lautailuporukoissa sisältää mielenkiintoisia piirteitä. Kaksi vanhempaa haastateltua laski porukoissa, joissa suksijat ovat aivan samassa asemassa kuin muutkin. Laskutapa oli yleensä vapaalasku, ei siis temppuilu. Suksilla temppuiloille erään lautailijan mukaan huudellaan laskupaikkojen pilaamisesta, ellei henkilö ole jonkin lautailijan kaveri. Lautailijan kaveruus on siis suksijalle oikeutus käyttää samoja laskupaikkoja lautailijoiden kanssa. Mikäli suksija on kaikille lautailijoille tuntematon, ei hänen mielellään anneta paikkoja käyttää. Suksilla laskijoilla ei siis, toistaiseksi, ole oikeutta käyttää lautailupaikkoja samoin kuin lautailijoilla. On mahdollista, että suksilla temppuilun yleistyminen aiheuttaa juuri tämän vuoksi yhä enemmän uudentyypisiä konflikteja lautailijoiden ja suksijoiden välillä.

Lumilautailun kilpailullisuus osoittautui monitahoiseksi ja muuttuvaksi käsitteeksi. Tausta-aineistossa lumilautailu kuvattiin nautintohakuiseksi, protestanttisen työ- ja velvollisuusetiikan hylänneeksi lajiksi, joka kuitenkin on parhaillaan muuttumassa kilpailullisemmaksi. Lajin kehittyminen, olympialaisiin valinta sekä kaupallisuuden lisääntyminen palkintojen ja palkkojen kasvun muodossa ovat erityisesti vaikuttaneet lautailun kilpailullisuuden muuttumiseen. Sama kävi ilmi myös haastatteluaineistosta.

Lautailussa keskeistä on hauskuuden ja kilpailullisuuden yhdistäminen. Haastatellut kertoivat tärkeimpien syiden kilpailuihin osallistumiselle olevan tapahtuman hauskuuden sekä omien taitojen näyttämisen ja vertaamisen muiden taitoihin. Voittamisen sijaan tärkeämmäksi nousi hauskuuden lisäksi myös kehittyminen, uuden näkeminen ja keksiminen. Totinen kilpailu paremmuudesta on kuitenkin lisääntymässä, myös freestyle-lautailussa, jossa hauskuutta kaikkein selvimmin on korostettu.

Lautailun ei haluttu muuttuvan perinteisen urheilun suuntaan, jonka koettiin olevan liian totista. Urheilulajin asema lautailulle kuitenkin haluttiin; haluttiin harrastajille arvostusta urheilijoina. Ei kuitenkaan tavallisina totisina urheilijoina vaan rennommin asiaan suhtautuvina ja vapaampina. Vapauden arvostus näkyi kielteisenä asenteena

valmennukseen, valmentajan auktoriteettiin. Haluttiin pitää lautailijat mahdollisimman itsenäisinä. Juuri tästä syystä seurassa harrastaminen ei lautailussa ole kovin yleistä. Huipputasolla valmennus ja rinteiden ulkopuolinen harjoittelu ovat kuitenkin jo ehdottoman tarpeellisia, minkä senkin haastatellut huolestuneina huomasivat. Kaikkien mielestä tämä oli huono kehityssuunta, sillä sen pelättiin vähentävän hauskuutta.

Myös keskustelu olympialaisten ympärillä ilmensi hauskuuden ja perinteisen urheilun vastakkainasettelua. Sekä amerikkalaisen tutkimuksen lautailijat että osa tässä tutkimuksessa haastatelluista pitivät KOK:a ja FIS:a kykenemättöminä säilyttämään lumilautailun rentoutta. Heidän motiivinsa epäiltiin olevan etupäässä taloudellisia. Tässä näkyy myös vastakkainasettelu nuorten ja aikuisten välillä aikuisten edustaessa taloudellisia motiiveja ja kurinpitäjää. Samalla uusi ja vanha liikuntakulttuuri ottavat yhteen. Osan haastatelluista mielestä lumilautailua ei saisi valita lajikseen vain yhtenä urheilulajina tai liikuntaharrastuksena, siis vanhaan liikuntakulttuuriin kuuluvana lajina, vaan uudenlaisena ja hauskuuteen pyrkivänä vapaana lajina, elämäntapana. Lajin saadessa lisää näkyvyyttä ja hyväksyntää urheilulajina sen asema itsenäisenä elämäntapaan viittaavana alakulttuurina voi siis vastaavasti huonontua.

Suurimmalla osalla haastatelluista näytti olevan se asenne, että perinteinen urheilu ei ole hauskaa. Pohdittavan arvoista on, mistä hauskuus yleensäkin syntyy, miksi perinteistä urheilua ei pidetä hauskana ja lumilautailua pidetään, siis mihin elämyksellisyys oikeastaan pohjautuu. Lumilautailussa hauskuuden ja elämyksellisyyden voisi ajatella syntyvän omasta motivaatiosta ja päätösvallasta, siis vapaudesta valita harrastus ja harrastustapa. Hauskuuden ilmeisesti ajatellaan puuttuvan silloin, kun joku toinen käyttää valtaa henkilöä kohtaan, esimerkiksi määrää harrastamisen säännöt. Näin myös kielteinen asenne lautailua säänteleviin hiihtoliittoon, olympiakomiteaan, valmentajiin ja lautailuteollisuuteen selittyisi. Elämyksellisyyden säilyttämiseksi harrastajilla on pysyttävä itsemäärämisoikeus sekä itseisarvoinen lajin harrastus.

Hauskuus on subjektiivinen kokemus. Perinteinen urheilu, esimerkiksi voisi ottaa jalkapallon, on harrastajastaan todennäköisesti myös yleensä hauskaa. Lautailijoilla voisikin ajatella olevan jalkapalloilijan arvomaailmasta osittain poikkeava arvomaailma, itsenäisyyttä ja valinnan vapautta sekä omaa luovuutta korostava. Jalkapalloilija taas

saattaa arvostaa enemmän esimerkiksi tietyn tekniikan hiomista ja oppimista sekä joukkuepelejä ja ryhmässä onnistumista, mikä tuo hänelle hauskuuden kokemuksen. Eri liikuntalajit vetoavat ominaispiirteillään erilaisiin ihmisiin, tarjoavat kunkin arvostamia kokemuksia ja näin myös hauskuutta, iloista ja tyytyväistä mieltä. Elämyksellisyys kuitenkin näyttäisi toteutuvan selvemmin lumilautailussa, erityisesti freestyle-lautailussa, kuin perinteisessä urheilussa, mahdollisesta hauskuudesta huolimatta. Eräs haastatelluista epäili freestyle-lautailun suosion johtuvankin juuri tästä: ”Nykyään sitte nuorista ketä alottaa, ni oikeestaan niil on heti se hyppiminen. — — Saa siitä enemmän elämyksiä siitä ku ratapuolesta.” (tyttö 24 v.)

Viimeisenä teemana käsiteltiin lumilautailun kaupallisuutta. Nykyiselle liikuntakulttuurille tyypillisesti lautailukin on tuotteistettu käyttämällä hyväksi lajin imagoa. Freestyle-lautailun kapinallisuus ja hauskuus on vedonnut erityisesti nuorisoon, joka aktiivisesti suorittaa merkityksenantoa. Tämä tapahtuu erityisesti kuluttamalla, liittämällä tiettyjä tuotteita identiteetin osaksi. Haastatellut luokittelivat osan lautailijoista muotilaskijoihin eli lautailua sen suosituksen imagon takia melko passiivisesti harrastaviin. He halusivat myös tehdä selvää eroa heihin. Voidaankin sanoa, että kaupallisuus ja lisääntyvä harrastus ovat johtaneet jatkuvaan ja kasvavaan erottautumisen tarpeeseen lumilautailukulttuurin sisällä.

Osa lautailijoista saattaa siis itse lajiin syventymättä käyttää lajin tuotteita yrittäessään rakentaa identiteettiään haluamaansa suuntaan. Lumilautailuteollisuuden tuotteet on selkeästi suunnattu juuri nuorisolle. Vanhemmat laskijat eivät todennäköisesti niinkään kuluta tuotteita vaan laskevat. Tämän voisi ajatella johtuvan heidän erilaisista identiteettipyrkimyksistään; he eivät enää tavoittele nuorta kapinallisuutta, haluavat vain harrastaa heille mielenkiintoista ja jollain tavalla palkitsevaa lajia.

Lautailutuotteilla kapinointi huomattiin kuitenkin näennäiseksi. Imago on suureksi osaksi median ja tuotantoteollisuuden ylläpitämä, ei enää niinkään harrastajista itsestään lähtöisin. Lautailun tyylin symbolinen voima on alkanut kadota sen yleistyessä ja tuotteistuesssa yhä pidemmälle. Haastatelluista muutama pitikin erityisen tärkeänä seikkana sitä, että lajin aitous on vaarassa. Muodin vuoksi tai taloudellisista syistä

lautailuun paneutumisen lisääntymisen vuoksi lautailun itseisarvo ja hauskuuden, luovuuden ja vapauden korostuminen voivat hävitä.

Amerikkalaisesta tutkimustiedosta poiketen tämän tutkimuksen lautailijoilla ei kuitenkaan ollut erityisen kielteinen suhde lumilautailun kaupallisuuteen käsitteenä. He katsoivat lisääntyvien taloudellisten resurssien edistävän lajikehitystä ja lajin kasvua. Tosin lajin kehittäminen ja kasvu haluttaisiin pitää lautailijoiden itsensä käsissä, ei siis antaa lajia esimerkiksi KOK:n tai FIS:n hallintaan. Tosi asia kuitenkin on, että lumilautailuteollisuudesta huomattava osa on suuria yrityksiä eli korporatiivista maailmaa, joka on lautailun alkuperäisen filosofian vastaista. Antikorporatiivisen imagon ylläpito olisi näin ollen valheellista. Aitouden, siis pelkän lautailun itseisarvon, takaisin saaminen on myös varmasti koko lautailukulttuurin osalta mahdotonta.

Amerikkalaisten tutkimusten esittelemän 'street punk' -imagon perusideana on kaupallisuuden vastustaminen. Näyttäisi siltä, että Suomen harrastajat yleensä ovat ottaneet tämän imagon lajiinsa melkolailla ulkoisesti, sen perimmäistä filosofiaa sisäistämättä. Näin siis pohjois-amerikkalaisesta lautailukulttuurista olisi tässä tapauksessa Suomeen siirtynyt lähinnä tyyli ilman sisältöä, ulkokuori ilman ajatusta. Todennäköistä on, että pohjois-amerikkalaiset lautailun kulttuuriset ilmiöt Suomeen siirtyessään huomattavasti laimenevat. 'Street punk' -tyylikin osana kapitalismin vastustusta on täällä ilmennyt heikompana kuin kotimaassaan.

Samansuuntaisia tulkintoja voi tehdä myös asenteesta ammattilaisuuteen. Amerikkalaisissa tutkimuksissa esiin nousseeseen lumilautailun ammattilaisen pitämiseen petturina hänen antauduttuaan suurten yritysten palvelukseen ei viitannut tämän tutkimuksen aineistossa mikään. "Sponsorien orjaksi" joutumista kammoksuttiin, mutta asenne ammattilaisuuteen oli yleisesti myönteinen. Neljällä haastatelluista oli vähintään yksi sponsorisopimus ja heidän kokemuksensa asiasta olivat olleet hyviä. Tiedostettiin myös se, että lisääntyneen harrastuneisuuden ja tason nousun vuoksi sponsorisopimuksen saaminen vaatii entistä enemmän oma-aloitteisuutta ja yritteliäisyyttä, ja sopimuksen saanutta arvostettiin varmasti tämänkin vuoksi.

Lumilautailun kaupallinen todellisuus toisaalta tarjoaa tuotteita joilla merkityksiä tuottaa ja toisaalta vie käytetyistä symboleista tehoa. Lumilautailukulttuurissa sisempänä olevat pyrkivät tekemään eroa muotilaskijoihin, ratalautailijoihin tai laskettelijoihin erityisesti tyylin, taidon ja kielen hallinnan kautta. Muotilaskijat taas pyrkivät todistamaan jäsenyyttä kulttuurissa lähinnä ulkomuodollaan eli hankkimalla lautailuteollisuuden tuotteita, symboleja joita esitellä ympäristölle ja esiintymällä oikeaksi katsomallaan asenteella. Tähän asenteeseen kuuluu median ja lautailuteollisuuden korostama kapinallisuus, joka kuitenkin ei välttämättä esiinny yhtä vahvana lautailukulttuurin pitempiaikaisten jäsenten asenteessa.

Elämäntapalautailijoiksi kutsuttavilla lajin harrastajilla, joiksi osaa tämän tutkimuksen lautailijoista voi perustellusti kutsua, oli havaittavissa pyrkimystä hakea lautailun henkeä kaupallisen maailman käyttämän imagon ulkopuolelta. Aidon lautailun kokemuksia he kertoivat saavansa silloin, kun laskeminen on hauskaa, luovaa, itsenäistä ja vapaata eikä kilpailullista, toisen sanelemaa tai rahan vuoksi tehtyä. He hyväksyivät urheilulajinomaisuuden sillä ehdolla, että hauskuus ja rentous eivät häviä ja kaupallisuuden sillä ehdolla, että aitous ei häviä.

He tunsivat kuuluvansa ryhmään, jonka päämääränä on pitää hauskaa ja hankkia elämyksiä. Freestyle-lautailussa tämä tapahtuu erityisesti toteuttamalla luovuutta. Luovuus tulee esille ennenkaikkea laskutyylissä. Laskupaikkoja hyödyntämällä luodaan vauhdikasta ja omaperäistä tyyliä, jolla laskija osoittaa omia arvostuksiaan ja taitojaan. Näin lautailija erottautuu paitsi muiden lautailijoiden tapaan perinteisestä urheilusta ja laskettelusta myös muista laskijoista.

Pitkälle tuotteistettua lajia harrastamalla voi rakentaa itselleen identiteettiä yhtenä lautailukulttuurin jäsenistä, mutta vasta omalla tyylillä voi muodostaa yksilöllistä, mahdollisesti tuotteistetusta imagosta eroavaa identiteettiä. Tämän tutkimuksen lautailijoiden puheesta voi huomata, että pelkkä kulttuurin jäsenyys ei heille merkinnyt tarpeeksi. Tämä näkyi nimenomaan siinä, että he huomasivat kulttuurin sisällä erilaisia ryhmiä heille tyyppillisine tarpeineen ja tapoineen, ja halusivat tehdä eroa osaan näistä. Voisi olla mielenkiintoista selvittää, kuinka aloitteleviksi muotilaskijoiksi luokiteltavat

lautailijat kulttuuria jakaisivat - jakaisivatko he sitä ollenkaan vaan kuvaisivatko he kulttuuria yhtenäisenä ja mahdollisesti kaupallisen imagon mukaisena.

Tässä tutkimuksessa on käynyt selväksi, että lumilautailu tarjoaa toivottuja identiteetin rakennusaineita erityisesti nuorille. Vanhemmille laskijoille lajin kulttuurilla ei välttämättä yleisesti ole suurta merkitystä. On mahdollista, että osa heistä harrastaa lajia vain yhtenä liikuntamuotona, lukematta mitään merkitystä lajin filosofialle. Osa harrastajista myös suhtautuu lajiin kilpailulajina eli harrastaa lajia perinteisen urheilun kaltaisesti. Lajikulttuuri on eriytyneenä ja todennäköistä on, että eriytyminen kaupallisuuden ja kilpailullisuuden piirteiden mukaan jatkossa yhä voimistuu. Tällainen kehitys myöskin antaisi lautailijalle mahdollisuuden yhä selvemmin valita oman suuntauksensa ja näin tuoda esiin omaa merkitysmaailmaansa.

Tutkimuksen tarkoituksena ollut lumilautailijoiden merkityksenantojen selvittäminen on toteutunut teemojen avulla monipuolisesti. Tämä osoittaa, että teemojen valinta oli onnistunut. Tutkimuksessa on ilmennyt lumilautailukulttuurin todentavan nuoris- ja kulttuuritutkimuksen teoriaa. Lumilautailua voidaan siis pitää hyvänä esimerkkinä jälkimodernin ajan nuorisoon liitetystä identiteetin rakentamisesta, ryhmäilmioistä, elämyksellisestä liikuntakulttuurista sekä kaupallisesta kulttuurista. Tämän tutkimuksen aineiston vertailu amerikkalaisten tutkimusten tuloksiin on osoittanut, että suomalaisella lautailukulttuurilla on omia piirteitä ja sen erillinen tutkimus on näin ollen perusteltu.

Rullalautailuvaikutteiden kautta lumilautailu kiinnittyy kaupunkikulttuuriin. Tässä tutkimuksessa ei ole haastateltu yhtäkään pääkaupunkiseudulta kotoisin olevaa lautailijaa. Kuitenkin on todennäköistä, että pääkaupunkiseudulla kaupunkikulttuuri ilmenee voimakkaammin kuin pienemmissä suomalaisissa kaupungeissa kuten Jyväskylässä. Lumilautailun harrastajia on pääkaupunkiseudulla runsaasti, joten lajilla selkeästi on merkitystä pääkaupunkilaisnuorille. Jotta muodostuisi todellisempi kuva koko Suomen lumilautailukulttuurista, tutkimukseen olisikin sisällytettävä myös pääkaupungin lautailijoita. Näin voitaisiin myös tarkastella Suomen sisäisiä eroja lumilautailukulttuurissa ja tätä kautta myös nuorisokulttuurissa ja liikuntakulttuurissa.

Elämyksellisyys on myös kiintoisa ja ajankohtainen tutkimusteema. Lumilautailussa elämyksellisyys on selkeästi nähtävissä, mutta mielenkiintoista olisi selvittää, miten se näkyy ja toteutuu lautailevan nuoren elämäntavan muilla osa-alueilla, elämyksellisyyden etsintä kun tuntuisi olevan perustavana eetosena nuoren lautailijan elämässä: ”Se hauskanpitäminen on oikeestaan mun mielestä kaikessa tärkeätä, eli siihen asti ku on hauskaa, ni kaikki pelaa varmaan ihan hyvin.” (poika 16 v.)

LÄHTEET

- Ahponen, P. 1997. Rajattomaan kulttuuriin? *Kulttuurintutkimus* 14 (3), 41-46.
- Alasuutari, P. 1993. *Laadullinen tutkimus*. Tampere: Vastapaino.
- Anderson, K. L. 1999. Snowboarding: The Construction of Gender in an Emerging Sport. *Journal of Sport & Social Issues* 23 (1), 55-79.
- Areng, S. & Willners, M. 1996. *Lumilautailu*. Suom. P. Junnila. Porvoo, Helsinki, Juva: WSOY.
- Arnold, D. O. 1970. *The sociology of subcultures*. Berkeley, CA: Glendessary Press.
- Bauman, Z. 1996. *Postmodernin lumo*. Suom. J. Vainonen. Tampere: Vastapaino.
- Beal, B. 1995. Disqualifying the Official. An Exploration of Social Resistance Through the Subculture of Skateboarding. *Sociology of Sport Journal* 12, 252-267.
- Brettschneider, W. D. 1991. The many faces of sport as a challenge for sport pedagogy and physical education. *AIESEP Newsletter* 33, 3-10. Lyhentäen suom. A. Komulainen. *Liikunta ja tiede* 28 (4), 36-37.
- Brake, M. 1985. *Comparative Youth Culture. The sociology of youth culture and youth subcultures in America, Britain and Canada*. Lontoo: Routledge & Kegan Paul.
- Bäckström, K. 2000. *Henkilökohtainen tiedonanto* 2.10.2000.
- Donnelly, P. 1981. Toward a definition of sport subcultures. Teoksessa M. Hart & S. Birrell (toim.) *Sport in the Sociocultural Process*. 3. painos. Dubuque: Wm. C. Brown Company Publishers, 565-587.
- Donnelly, P. 1993. Subcultures in sport. Resilience and transformation. Teoksessa A. B. Ingham & J. W. Loy (toim.) *Sport in Social Development: Traditions, transitions, and transformations*. Human Kinetics Publishers, 119-145.
- Eskola, J. & Suoranta, J. 1999. *Johdatus laadulliseen tutkimukseen*. Helsinki: Gummerus.
- Farber, M. 1995. Snowboard nation. Who needs skiing when you can ride the rare air favored by the new kings of the mountain? *Sports Illustrated* 82 (3), 78-84.
- Farmer, R. J. 1992. Surfing: Motivations, Values, and Culture. *Journal of Sport Behavior* 15 (4), 241-257.

- Flinck, J. & Minkkinen, P. 1987. Räikeitä sanomia. Osakulttuureista ja tyyleistä. Helsinki: Gaudeamus.
- Fornäs, J. 1998. Kulttuuriteoria. Myöhäismodernin ulottuvuuksia. Tampere: Vastapaino.
- Gabriel, Y. & Lang, T. 1995. The Unmanageable Consumer. Contemporary consumption and its fragmentations. London: Sage.
- Giddens, A. 1991. Modernity and Self-Identity. Self and society in the late modern age. Cambridge Polity.
- Green, S. & Lewis, R. 1997. From Innovation to New Sport Development: A slippery slope? *Tourism Recreation Research* 22 (2), 37-47.
- Griswold, W. 1994. Cultures and Societies in a Changing World. Thousand Oaks, London, New Delhi: Pine Forge Press.
- Hautamäki, A. 1996. Liikunnan ja urheilun keveät rakenteet. Mikä meitä liikuttaa? Raportti liikunnan ja urheilun muuttuvasta ympäristöstä. EV-kehitysyhtiöt, Suomen Liikunta ja Urheilu, 1995. *Liikunta ja tiede* 33 (1), 10-13.
- Hebdige, D. 1979. Subculture. The meaning of style. Lontoo: Methuen.
- Hirsjärvi, S. & Huttunen, S. 1985. Teemahaastattelu. Helsinki: Gaudeamus.
- Hoikkala, T. 1989. Nuorisokulttuurista kulttuuriseen nuoruuteen. Helsinki: Gaudeamus.
- Hoikkala, T. 199x3 Katoaako kasvatus, himmeneekö aikuisuus? Aikuistumisen puhe ja kulttuurimallit. Helsinki: Gaudeamus.
- Howe, S. 1998. (Sick) a Cultural History of Snowboarding. New York: St. Martin's Griffin.
- Huizinga, J. 1984. Leikkivä ihminen. Yritys kulttuurin leikkiaineksen määrittelemiseksi. Juva: WSOY.
- Humphreys, D. 1997. 'Shredheads go mainstream'? Snowboarding and alternative youth. *International Review for the Sociology of Sport* 32 (4), 147-160.
- ISF History. 1999. <http://www.isf.net/history.htm> 18.2.1999.
- Itkonen, H. 1991. Liikunta kulttuurien kohtauspaikkana. Teoksessa H. Itkonen & A. Nevala (toim.). Liikunnan vuoksi. Näkökulmia liikuntakulttuurin muutokseen. Kannus: Koivu ja tähti, 60-69.
- Jokinen, K. 1989. Skeittaus, breikkaus ja muuttuva ruumiinkulttuuri. Teoksessa K. Suomi, A. Tiuhonen & K. Jokinen Hölkkääjiä, sählääjiä, skeittaajia. Opiskelijat ja nuoret liikunnan harrastajina, uuden liikuntakulttuurin edelläkävijöinä ja

- ruumiillisuuden muuttajina. Opiskelijoiden liikuntaliitto. Sarja A, 1989, 1. Helsinki: Opiskelijoiden liikuntaliitto, 100-148.
- Jokinen, K. 1998. Kulttuuritutkimuksen lähtökohtia [luento]. Yhteiskuntapolitiikan laitoksen Kulttuuritutkimus -opintopaketti 21.9.-26.10.1998. Jyväskylä.
- Karttunen, A. 1997. Lumilautailu ei ole liian vakavaa urheilua. *Urheilulehti* (47), 18-19.
- Keller, P. 1998. A general study of snow tourism and winter sports. Basic report. WTO. World congress on snow- and winter-sports tourism 16.-18.4.1998.
- Kokkonen, J. 1995. Liikuntaa mielikuvissa. Liikuntatieteellisen seuran Impulssi-sarja 8. Helsinki: Liikuntatieteellinen seura.
- Koululiikunta 1997. Lajiesittelyssä... ...lumilautailu. *Koululiikunta* 22 (1), 28-29.
- Kujala, A. 1998. Lumilautailusta uusi Suomen menestyslaji? *Suomen urheilun kuvalehti* (1), 38-39.
- Lehtonen, M. 1996. Merkitysten maailma. Tampere: Vastapaino.
- Lindahl, H. 1998. The Culture of Snowboarding - subcultures, social movement, collective identity and collective action. European Tourism Research Institute. Working paper 1998:1.
- Lähdes, T. 1998. Suurten vuorten kutsu. *Urheilulehti* (14-15), 18-19.
- Lähteenmaa, J. 1995. Alakulttuuriteorian nousu ja tuho? Teoksessa L. Suurpää & P. Aaltojärvi (toim.). Näin nuoret. Näkökulmia nuoruuden kulttuureihin. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, 95-128.
- Lähteenmaa, J. 2000. Myöhäismoderni nuorisokulttuuri. Tulkintoja ryhmistä ja ryhmiin kuulumisten ulottuvuuksista. Nuorisotutkimusverkosto, Nuorisotutkimusseura, Julkaisuja 14.
- Maffesoli, M. 1995. Maailman mieli. Yhteisöllisen tyylin muodoista. Suom. M. Määttänen. Helsinki: Gaudeamus.
- McPherson, B. D., Curtis, J. E. & Loy, J. W. 1989. The Social Significance of Sport. An introduction to the sociology of sport. Illinois: Human Kinetics Books.
- Ohl, Fabien 1999. Sport Consumption [luento]. European Winter School in Sport Sciences 1.-12.2.1999. Jyväskylä.
- Piipari, K. 1997. Onko se ruoho sittenkään vihreämpää aidan toisella puolella? *Slammer* (2), 44.
- Puronaho, K. 2000. Liikunta maksaa - enemmän, liikaa, turhaan? *Liikunta ja tiede* 37 (3-4), 27-30.

- Puuronen, V. 1991. Nuoriso ja urheiluseurat. Teoksessa H. Itkonen & A. Nevala (toim.). Liikunnan vuoksi. Näkökulmia liikuntakulttuurin muutokseen. Kannus: Koivu ja tähti, 73-82.
- Puuronen, V. 1997. Johdatus nuorisotutkimukseen. Tampere: Vastapaino.
- Roos, J.-P. 1989. Liikunta ja elämäntapa. Nautintoa vai itsekuria. Jyväskylä: Jyväskylän Yliopisto.
- Schäffner, P. 1996. L'état du marché du vêtement de snowboard. Convention d'étude Adidas et Lab. APS et Sciences Sociales, Université de Strasbourg II.
- SLL Info - Historia. <http://www.fsa.fi/info> 29.11.2000
- SLL Seurat. <http://www.fsa.fi/seurat> 29.11.2000
- Sulkunen, P. 1994. Sosiologian avaimet. Näkökulmia yhteiskuntaan. Porvoo: WSOY.
- Sunimento, M. 1996. Longius, altius, laetius (Higher, farther, more joyfully!). Motion (2), 6-11.
- Urheilulehti 1998. Liitot kilpasilla. Urheilulehti (16), 27.
- Willis, P. 1990. Common culture. Symbolic work at play in the everyday cultures of the young. Milton Keynes: Open University Press.

Haastattelut

- Lumilautailija, tyttö, kotipaikka Jyväskylä, 18.5.1999.
- Lumilautailija, poika, Liperi, 19.5.1999.
- Lumilautailija, poika, Jyväskylä, 20.5.1999.
- Lumilautailija, poika, Jyväskylä, 25.5.1999.
- Lumilautailija, poika, Jyväskylä, 27.5.1999.
- Lumilautailija, tyttö, Jyväskylä, 31.5.1999.
- Lumilautailija, poika, Jyväskylä, 7.6.1999.

LIITE

TEEMAHAASTATTELUIDEN RUNKO

Taustamuuttujat: ikä

sukupuoli

asuinpaikka

peruskoulussa / lukiossa / opiskeluala / ammattiala

- minkälaiseen koulutukseen/ammattiin tähtää?

- koulumenestys: ?

minkälaisia arvosanoja saat? (keskiarvo jos peruskoulussa tai lukiossa)

muut harrastukset

Kuinka paljon on käytettävissä rahaa harrastuksiin? Riittävätkö rahat hyvin vai huonosti? Kuka maksaa?

Teema 1

Miten päädyit lajin pariin?

Milloin aloitit?

Minkälainen laji lumilautailu silloin oli - suosittu, yleinen, uusi, harrastiko moni (kavereistasi)?

Miksi aloitit juuri lumilautailun?

Teema 2

Minkälainen lautailija itse olet?

Mitä lasket?

Miten usein lasket?

Kuinka monta tuntia viikossa?

Mitkä ovat tavoitteesi lumilautailijana?

Kilpailetko?

Oletko ammattilainen, ansaitsetko lautailulla?

Onko sinulla esikuvia lautailijana?

Minkälaisilla välineillä lasket?

Mitä kaikkea erityisesti lumilautailuun tarkoitettua käytät? Esim. lautailuvaatteet, lasit.

Mitä muita lumilautailutuotteita ostat ja käytät? Esim. lehdet, videot.

Kuinka paljon käyt lumilautailutapahtumissa (ei kilpailijana)? Käytkö leireillä?

Paljonko käytät rahaa lumilautailuun ja lumilautailutuotteisiin? Vuodessa välineisiin, vaatteisiin, hissilippuihin, kuukaudessa lehtiin, pääsylippuihin, matkoihin yms. Kuka maksaa? Mitä maksoit laudasta, housuista, ...?

Miten valitset, mitä ostat? Mikä on tuotteessa tärkeää? Ostatko tietyn tyylistä?

Lasketko yksin vai porukassa?

Millainen on porukkanne:

Miten se on syntynyt?

Kuinka suuri se on?

Kuinka kiinteä se on, muuttuuko, vaihtelee?

Mitä samaa on porukan jäsenissä? Ikä, sukupuoli, laskutapa, tavoitteet, välineet, vaatteet, ”asenne”, kieli/termistöä, ...

Miksi lasket juuri tässä porukassa? Mikä on tässä porukassa parasta, mitä arvostat? Onko huonoja puolia tai huonoja ominaisuuksia?

Oletteko yhdessä muuten kuin rinteessä? Mitä teette?

Miten valitset rinnekeskuksen ja rinteet, jossa lasket? Mikä paikassa on tärkeää?

Teema 3

Minkälaisia lumilautailijat yleisesti ottaen ovat?

Tausta, varusteet, jne.

Mitä yleensä arvostetaan (freestyle-)lautailijassa? Mitä itse eniten arvostat? Mitä ei?

Onko eroja freestyle-laskijan, vapaalaskijan ja ratalaskijan välillä?

Mistä huomaa, minkä lajin lumilautailija henkilö on? Jos ei ole välineitä, voiko tunnistaa, mistä voi? Ikä, vaatteet, käytös, kieli, asenne?

Onko lautailijoissa eroa muihin rinteiden käyttäjiin? Eroja freestyle/vapaa/rata?

Onko lautailijoissa eroa muihin nuoriin verrattuna? (esim. onko lautailija-ysiluokkalaiset erilaisia kuin muut ysit)

Onko lautailijoissa sukupuolten välillä eroja, ovatko tyttölautailijat erilaisia kuin poikalautailijat? Miten - ikä, välineet jne.

Miten suhtaudut tyttö/(poika)lautailijoihin, mitä mieltä olet heidän lautailustaan?

Ovatko eri ikäiset lumilautailijat erilaisia, miten? Tausta, varusteet, jne.

Miten lumilautailijoihin suhtaudutaan - muut rinteiden käyttäjät, muut nuoret, aikuiset, ?

Teema 4

Lumilautailun kilpailullisuus

Millaisia ovat lumilautailukilpailut? (verrattuna muihin lajeihin)

Miksi kilpaillaan, miksi itse kilpailet?

Onko lumilautailu erilainen urheilulaji kuin muut (tavalliset, kuten juoksu)?

Mikä erottaa lumilautailija-kilpailijan muista urheilijoista?
Onko hyvä asia, että lautailu on olympialaji?
Treenaus, valmentajat, seurat... - mitä mieltä, kuuluuko lajiin, ...

Teema 5

Ammattilaisuus: Minkälaista on lumilautailun ammattilaisuus? (mitä tekevät, miten, ketkä)
Mitä mieltä olet, onko lajille hyvä, huono, mitä vaikuttaa lajiin?
Entä sponsorointi?

Teema 6

Kaupallisuus = rahan ja tuotteiden määrä, tuotteiden myynti, lajin käyttö mainonnassa
- mitä mieltä, hyviä ja huonoja puolia, mitä vaikuttaa lajiin

Teema 7

Lautailun tulevaisuudesta
Minkälaiseksi toivoisit lumilautailun kehittyvän (laskutapojen, tyylien, harrastajien, kilpailullisuuden, ... osalta)?
Onko lajissa nykyisellään jotakin vikaa, haluaisitko jotakin lumilautailuun liittyvää pois? Mikä on hyvää, mitä lisää?